

บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความ
คิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษารั้วมย์ เขต 1

วิทยานิพนธ์
ของ
สมศักดิ์ อ้นภักดี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**TEACHERS' ROLES IN PROMOTING STUDENTS' MORALITY AND ETHICS
AS PERCEIVED BY SCHOOL DIRECTORS AND TEACHERS UNDER
BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

Somsak Anpakdee

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Administration**

October 2011

Copyright of Buriram Rajabhat University

ชื่อเรื่อง	บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1		
ผู้วิจัย	สมศักดิ์ อ้นภักดี		
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์	ที่ปรึกษาหลัก	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันตะเคียน	ที่ปรึกษาร่วม	
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์	2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยจำแนกตาม สถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู จำนวน 471 คน ได้มาจากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะคือ แบบสำรวจรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 1.783 ถึง 3.873 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9715 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้ t-test แบบ Independent Samples และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของ ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ดังนี้ ครูและผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ควรจัดอบรมค่ายคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้นและต่อเนื่อง นอกจากนี้ ครู ผู้ปกครอง และชุมชนควรมีการร่วมมือกันติดตามผลด้านคุณธรรม อย่างจริงจัง

TITLE Teachers' Roles in Promoting Students' Morality and Ethics as Perceived by School Directors and Teachers under Buriram Primary Educational Service Area office 1

AUTHOR Samsak Anpakdee

THESIS ADVISORS Associate Professor Prasit Suwannarak Major Advisor
Assistant Professor Prakit Jantakian Co-advisor

DEGREE Master of Education **MAJOR** Educational Administration

SCHOOL Buriram Rajabhat University **YEAR** 2011

ABSTRACT

The purposes of this research were : 1) to study the teachers' roles in promoting students' morality and ethics as perceived by school directors and teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 1 ; 2) to compare the opinions of school directors and teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 1 classified by status, working experiences, school sizes. The samples were 471 school directors and teachers, selected by Krejcie and Morgan's Table, and stratified random sampling. The research instrument was the 3-part questionnaire including check list, rating scale and open-ended form, with the discrimination index between 1.783-3.783 and the reliability was 0.9715. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation. The hypotheses were tested by independent samples t- test and one-way analysis of variance. The level of statistical significant difference was set at .05. The results of the study were as followings.

1. The teachers' roles in promoting students' morality and ethics as perceived by school directors and teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 1 both as a whole and in each aspect were at high levels.

2. The teachers' roles in promoting students' morality and ethics as perceived by school directors and teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 1 classified by status, working experience and school sizes both as a whole and in each aspect were not different.

3. The additional opinions about the teachers' roles in promoting students' morality and ethics as perceived by school directors and teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 1 were that teachers and parents must be as a good model, the morality and ethics training camp should be set more and continuously, and teachers, parents and community should cooperate in following up the students' morality seriously.

มหาวิทยาลัยสุโขทัย
Buriram Rajabhat University

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันตะเกียน ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ชาญณรงค์ ศิริอำพันธ์กุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้อำนวยความสะดวกในการประสานงานจัดทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ นายสัญญา เสาวกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตาเหล็ง นายวรพันธ์ พลเดช ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเมืองยาง (เอี่ยมโอภาสประชานุกุล) และนางพิกุล จินปรีชา ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านตาเหล็ง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณนายกฤษฎากร ชุตikulเกียรติ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์แจ้งให้ผู้บริหารโรงเรียนและครู ได้กรุณาตอบแบบสอบถามทดลองใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณนายณรงค์ แผ้วพลสง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์แจ้งให้ผู้บริหารโรงเรียนและครู ได้กรุณาตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณนางเกศวรรณ พลเดช รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตาเหล็ง ที่ช่วยด้านการวิเคราะห์ข้อมูล และตรวจทานแก้ไข

ขอขอบคุณ คุณพ่อสุรัตน์ อ้นภักดี คุณแม่มาลี อ้นภักดี นางนิรมล พลเดช เด็กหญิงรัชชชนก อ้นภักดี และเพื่อนร่วมรุ่นสาขาการบริหารการศึกษา รุ่น 14 หมู่ 2 ศูนย์นางรอง ที่ให้กำลังใจในการในการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีเสมอมา

ประ โยชน์และคุณค่าที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณแต่บิดามารดา ผู้ให้กำเนิดชีวิต บุรพาจารย์ คณาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนให้เป็นผู้มีศีล สมာธิ ปัญญา ตลอดจนทั้งภรรยา บุตรที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย

สมศักดิ์ อ้นภักดี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
คุณธรรม จริยธรรม.....	9
ความหมายของคุณธรรม.....	10
ความหมายของจริยธรรม.....	12
ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม.....	13
ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม.....	16
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์.....	16
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	17
ทฤษฎีของเคนท์.....	20
ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบกระทำของสกินเนอร์.....	21
ทฤษฎีจิตวิเคราะห์.....	22
บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน.....	23
ความหมายของบทบาท.....	23
บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม.....	23
การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน.....	25
แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม.....	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
งานวิจัยในประเทศ.....	30
งานวิจัยต่างประเทศ.....	34
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	38
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	117
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	117
สมมติฐานของการวิจัย.....	117
วิธีดำเนินการวิจัย.....	118
สรุปผลการวิจัย.....	119
อภิปรายผล.....	122

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ข้อเสนอแนะ.....	127
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	127
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	128
บรรณานุกรม.....	130
ภาคผนวก.....	136
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	137
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	145
ภาคผนวก ค ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม.....	154
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม.....	159
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	161

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	พัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	18
2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน.....	39
3	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน และอำเภอ.....	40
4	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและอำเภอ.....	41
5	ตัวอย่างแบบสอบถามในตอนที่ 2.....	43
6	จำนวนและค่าร้อยละสถานภาพตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	50
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูใน การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน.....	51
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูใน การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการอบรมสั่งสอน โดยภาพรวมและรายข้อ.....	52
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูใน การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการเป็นแบบอย่าง โดยภาพรวมและรายข้อ.....	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมและรายข้อ.....	57
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน.....	59
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมและรายข้อ.....	60
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการเป็นแบบอย่าง โดยภาพรวมและรายข้อ.....	63
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมและรายข้อ.....	65
15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน.....	67

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมและรายข้อ.....	68
17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการเป็นแบบอย่างโดยภาพรวมและรายข้อ.....	71
18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมและรายข้อ.....	73
19	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้าน.....	75
20	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมและรายข้อ.....	76

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

21	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการเป็นแบบอย่างโดยภาพรวมและ รายชื่อ.....	79
22	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมและ รายชื่อ.....	82
23	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ใน การปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้าน.....	84
24	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ใน การปฏิบัติงาน ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมและรายชื่อ.....	85
25	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ใน การปฏิบัติงาน ในด้านการเป็นแบบอย่างโดยภาพรวมและรายชื่อ.....	88

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
26	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ใน การปฏิบัติงาน ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมและรายข้อ.....	91
27	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาด โรงเรียนที่ปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้าน.....	93
28	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาด โรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมและรายข้อ.....	94
29	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาด โรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการเป็นแบบอย่างโดยภาพรวมและรายข้อ.....	98
30	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาด โรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมและรายข้อ.....	101
31	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้าน.....	104

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
32	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการอบรมสั่งสอน โดยภาพรวมและรายข้อ.....	105
33	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการเป็นแบบอย่าง โดยภาพรวมและรายข้อ.....	109
34	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการติดตามผล โดยภาพรวมและรายข้อ.....	112
35	จำนวนและอันดับเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....	115
36	คำอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม.....	155

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารที่ไร้ขอบเขต แต่ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและสื่อก็มีได้ก่อให้เกิดผลดีอย่างเดียว เพราะมีคนไทยจำนวนไม่น้อยได้ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสารและการโฆษณาถูกรอบงำจากอิทธิพลของวัฒนธรรมและค่านิยมของต่างชาติ ลุ่มหลงในวัฒนธรรมและค่านิยมของต่างประเทศ ไม่สนใจหลักธรรมคำสอนของศาสนาและวัฒนธรรมของไทย ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ดังนั้นคนเราจำเป็นต้องเรียนรู้การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อเผชิญกับความท้าทายของกระแสสังคมโลกที่มีการแข่งขันกันทางการค้า มีค่านิยมทางวัตถุสูง มีการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อความอยู่รอด การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน คนในสังคมมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องมากกว่าส่วนรวม ละเลยที่จะปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปกรรม คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม เกิดสภาวะขาดความสมดุลทางจิตใจและวัตถุ จนมีลักษณะเป็นสังคมนิยมวัตถุ สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบให้สังคมไทยมีปัญหาต่างๆ ตามมาเป็นอย่างมาก

ในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงเจริญก้าวหน้า และมีเสถียรภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรซึ่งถือเป็นทรัพยากรหลักของประเทศ ถ้าประชากรขาดคุณภาพด้านความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะปัญหาด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมที่เสื่อมลงก็จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง การพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นวิธีหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาประเทศประสบผลสำเร็จ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่เกิดขึ้นแล้วในหลายประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าด้วยประชากรที่มีคุณภาพและมีคุณธรรมจริยธรรม ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่มุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนโดยกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพของคนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องมุ่งเน้นให้มีสมดุลทั้งด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ จิตใจและสังคม ทั้งในระดับความคิด ค่านิยมและพฤติกรรม โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้และขัดเกลาทางสังคม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ในการพัฒนาศักยภาพของคนทีพึงปรารถนาจะต้องพัฒนาให้

ทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างเต็มที่ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และทักษะฝีมือ เพื่อให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่ดี เป็นพื้นฐานสร้างพลังครอบครัว ชุมชน และสังคม ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ กระบวนการพัฒนาให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมได้นั้นต้องใช้กระบวนการกลุ่มหลากหลายประการ กระบวนการหนึ่งที่สำคัญคือการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 1 มาตรา 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยบูรณาการสาระความรู้ด้านต่างๆ ได้อย่างมีสัดส่วนและสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงปรารถนา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 : 14)

ความก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของชาติมาเป็น การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อันเป็นกลไกสำคัญที่จะเป็นเครื่องมือไปสู่การพัฒนาคคนในสังคมไทยได้กำหนดจุดหมายลำดับแรกของหลักสูตรคือมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ ในโครงสร้างของหลักสูตรกำหนดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 1 : ศาสนา ศิลปกรรม ตลอดจนทั้งกำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นแนวทางหนึ่งเพื่อสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (กรมวิชาการ. 2545 ก : 4-6)

สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ จะต้องจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนให้กว้างขวาง นอกจากการให้ความรู้ทางวิชาการตามหลักสูตรแล้ว สถานศึกษาตลอดจนครูผู้สอนจะต้องมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ตามความมุ่งหวังของหลักสูตร ครูจึงควรที่จะมีความเข้าใจและมีการวางแผนในการจัดประสบการณ์ให้เด็กนักเรียนได้มีการพัฒนาทางด้านพฤติกรรม ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงปรารถนา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือ “คน” นั้นจำเป็นต้องทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะในช่วงสิบปีแรกของชีวิตควรจะได้พัฒนาตนเองในเรื่องการสร้างเสริมค่านิยม เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพราะเป็นช่วงที่ฝังรากลึกยากแก่การเปลี่ยนแปลงในช่วงหลังของชีวิต ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องมุ่งเน้นการสร้างคุณค่า ความเป็นมนุษย์ ให้กับเด็ก คือการสร้างพัฒนาบุคลิกภาพที่สมดุลและสมบูรณ์ ซึ่งในหลักการ ทางจิตวิทยา ประกอบไปด้วยส่วนประกอบ 5 ประการ ในการสร้างบุคลิกภาพ ได้แก่ กาย อารมณ์ สติปัญญา ความรัก ความเมตตา และจิตวิญญาณอันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2541 : 15)

การส่งเสริมความรู้คู่คุณธรรมนั้น ถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา ผู้ที่มีบทบาท สำคัญก็คือครู เพราะครูนอกจากจะทำหน้าที่ในการสอนวิชาความรู้แล้วยังต้องแสดงบทบาทหรือ ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี รับผิดชอบในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ศักยภาพ สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคม นอกจากนี้ครูจะต้องเป็นผู้อบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมทักษะนิสัยที่ ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มที่ เต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์แล้ว ครูจะต้องมีความรู้ มีความสามารถในการปฏิบัติงาน มีความประพฤติดี รักษาวินัย และปฏิบัติตนตามระเบียบวินัย จรรยาบรรณ โดยครบถ้วน กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์จนศิษย์สามารถมองเห็นอย่างเป็น รูปธรรม และซึมซับเอาแบบอย่างที่ดีมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันและเป็นนิสัยได้ในที่สุด (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2541 : 5) สถานศึกษาจำเป็นต้องตระหนักถึงปัญหาและวิกฤติ คุณธรรมของเด็กไทยที่เกิดขึ้น เพื่อแสวงหากลยุทธ์ใหม่ ๆ ในการส่งเสริมให้เด็กได้รับ ประสบการณ์ และซึมซับเอาคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นอย่างถาวร ครูเป็นบุคคลที่มีบทบาท สำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สร้างความร่วมมือร่วมใจและร่วมปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ช่วยศึกษาขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของครูที่มีต่อการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน เพื่อจะได้นำผลของการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับ ผู้อำนวยการ โรงเรียน ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารและจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การอบรมสั่งสอน การเป็นแบบอย่าง และการติดตามผล ตลอดจนการบริหาร และจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุขมนตรี เขต 1 เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคน ไทย ให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยจำแนกตาม สถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนแตกต่างกัน
2. ผู้อำนวยการ โรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนแตกต่างกัน
3. ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนแตกต่างกัน
4. ผู้อำนวยการ โรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนแตกต่างกัน
5. ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
2. ผลของการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สำหรับใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ให้ถูกต้องเหมาะสมเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ และเป็นที่พึงพอใจในสังคมโดยรวมต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามแนวความคิดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 92) มี 3 ด้าน คือ

- 1.1 ด้านการอบรมสั่งสอน
- 1.2 ด้านการเป็นแบบอย่าง
- 1.3 ด้านการติดตามผล

2. ประชากร หรือกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 2.1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำนวน 202 คน
- 2.1.2 ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำนวน 2,497 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 148 - 149) ได้ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 136 คน และครู จำนวน 335 คน รวม 471 คน แล้วทำการสุ่มกลุ่มย่อย (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียนอย่างเป็นสัดส่วนด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 สถานภาพตำแหน่ง

3.1.1.1 ผู้อำนวยการ โรงเรียน

3.1.1.2 ครู

3.1.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

3.1.2.1 ประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี

3.1.2.2 ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป

3.1.3 ขนาดของโรงเรียน

3.1.3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.3.2 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดคำนิยามศัพท์ไว้ เพื่อการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ดังนี้

1. **บทบาท** หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกตามที่บุคคลอื่นคาดหวังต่อผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งควรกระทำ เพื่อที่จะได้รู้หน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้

2. **บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม** หมายถึง พฤติกรรมที่ครูแสดงออกในส่วนที่เกี่ยวข้องหน้าที่ความรับผิดชอบและการปฏิบัติตนของครูที่ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งมีทั้งหมด 3 ด้าน คือ

2.1 **ด้านการอบรมสั่งสอน** หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา โดยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การที่ครูได้จัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และได้รับประสบการณ์ตรง หรือการใช้บทบาทสมมติ การบอก การแนะนำ การสั่งสอน โดยครูเป็นผู้แสดง นักเรียนเป็นผู้ฟัง หรือการใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเสริมแรง โดยการให้รางวัล ยกย่อง ชมเชย สร้างแรงจูงใจ จัดการเรียนการสอนเพื่อปรับเปลี่ยนนิสัยจากจุดด้อยเป็นจุดเด่น จากวิกฤติให้เป็นโอกาสแก่ผู้เรียน การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ตระหนักในบทบาทของผู้เรียนที่จะก่อให้เกิดผลในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

2.2 **ด้านการเป็นแบบอย่าง** หมายถึง การที่ครูจะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแม่แบบเป็นครูต้นแบบและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนทั้งทางด้าน กาย วาจา ใจ อันเป็นแบบแผนที่ดีงามที่จะก่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.3 **ด้านการติดตามผล** หมายถึง กระบวนการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน หลังจากที่ได้อบรมสั่งสอน และการเห็นแบบอย่างที่ดีแล้ว โดยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์

การบันทึก และการประเมินผลผู้เรียนเพื่อสร้างพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นการสร้างพื้นฐานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น

3. คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางถูกต้อง ดีงาม เป็นภาวะนามธรรมอยู่ในจิตใจ อันบ่งชี้ให้เห็นคุณภาพของจิตใจ เป็นคุณสมบัติที่เสริมสร้างจิตใจของบุคคลให้เป็นผู้มีจิตใจที่สูง ประณีตและประเสริฐ เป็นพื้นฐานของการแสดงออกที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

4. จริยธรรม หมายถึง หลักในการดำเนินชีวิตที่บุคคลแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนคุณธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรม อันได้แก่พฤติกรรมทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อให้ตนเองและสังคมมีความสุข

5. สถานภาพตำแหน่ง หมายถึง สถานภาพการปฏิบัติงานในโรงเรียน จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

5.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาราชการแทนในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

5.2 ครู หมายถึง ข้าราชการครูผู้สอน ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

6. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่การบรรจุและแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

6.1 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงเรียน หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาราชการแทนในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนจนถึงปัจจุบัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยจำแนกได้ดังนี้

6.1.1 ประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี

6.1.2 ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป

6.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครู หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่การบรรจุและแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการครูที่เป็นผู้สอนในโรงเรียนจนถึงปัจจุบัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยจำแนกได้ดังนี้

6.2.1 ประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี

6.2.2 ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป

7. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ขนาดของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่มีขนาดแตกต่างกัน โดยแบ่งตามเกณฑ์ของสำนักงานการศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ (2543 : 10) ซึ่งจำแนกเป็น 3 ขนาด ดังนี้

7.1 โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ไม่เกิน 120 คน

7.2 โรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ไม่เกิน 121-300 คน

7.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 หมายถึง หน่วยงานราชการที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ การแบ่งเขตส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พ.ศ. 2553 มีอำนาจหน้าที่จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา และแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริม สนับสนุน ประสานและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง อำเภอลำปลายมาศ อำเภอขามเฒ่า และอำเภอบ้านด่าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และได้นำเสนอรายละเอียดคนในประเด็นต่าง ๆ ตามลำดับตามหัวข้อไว้ดังต่อไปนี้

1. คุณธรรม จริยธรรม

1.1 ความหมายของคุณธรรม

1.2 ความหมายของจริยธรรม

2. ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

3.3 ทฤษฎีของเคนท์

3.4 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบกระทำของสกินเนอร์

3.5 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์

4. บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

4.1 ความหมายของบทบาท

4.2 บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

5. การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

6. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

คุณธรรม จริยธรรม

คำว่า คุณธรรม (Morality) และจริยธรรม (Ethics) เป็นคำที่มีผู้นำมาใช้และมักจะใช้ควบคู่กันอยู่เสมอ แม้คำสองคำนี้จะให้ความรู้ที่คล้ายๆกันแต่ก็ยังมีบางสิ่งที่

จำแนกให้เห็นถึงความแตกต่างได้อย่างชัดเจน นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรม จริยธรรม แตกต่างกันไป ดังนี้

ความหมายของคุณธรรม

ราชบัณฑิตสถาน (2546 : 253) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพ คุณงามความดี

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 114) ได้กำหนดคุณธรรมที่ถือว่าเป็นมิตรที่พึงงามของคนทั่วไปเรียกว่ากัลยาณมิตร คือ

1. เป็นผู้ศรัทธา เชื่อมมั่นในสิ่งที่ควรเชื่อ
2. เป็นผู้มีศีล ประพฤติดี ประพฤติชอบ ไม่ทำชั่ว
3. เป็นผู้มีการศึกษาอบรมดี
4. เป็นผู้มีการเสียสละให้ปัน
5. เป็นผู้มีสติ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี
6. เป็นผู้มีความเพียร
7. เป็นผู้มีความสามัคคี มีจิตใจมั่นคง
8. เป็นผู้มีความปัญญา หยั่งรู้ว่าสิ่งใดดีไม่ดี

พระเทพวิสุทธเมธี (2527 : 90) ได้ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติ ฝ่ายดีโดยส่วนเดียว เป็นที่ตั้งหรือประโยชน์แก่สันติภาพหรือสันติสุขจึงเป็นที่ต้องการของมนุษย์ คุณธรรมเป็นสิ่งที่ต้องอบรม โดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้นเหมาะสมกับที่เราต้องการ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540 : 14) ได้กล่าวถึงความหมายของคุณธรรมว่า คุณธรรมเป็นคุณภาพของจิตใจ กล่าวคือคุณสมบัตินี้เสริมสร้างจิตใจให้ดีงาม ให้เป็นจิตใจที่สูง ประณีตและประเสริฐ

ทิสนา เขมมณี (2546 : 4-5) กล่าวว่า “คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม” มีลักษณะ มีส่วนคล้ายคลึง และสัมพันธ์กัน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน คุณธรรมในความหมายของคุณลักษณะ หรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภาวนามธรรมอยู่ในจิตใจ ส่วนจริยธรรมเป็นการแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติซึ่งสะท้อนคุณธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรม สำหรับค่านิยมนั้นเป็นหลักการ แนวคิดหรือความเชื่อที่บุคคลยึดถือเป็นคุณค่า หรือแนวทางในการตัดสินใจและการดำรงชีวิต หากค่านิยมที่แต่ละบุคคลยึดถือเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตตรงกันเป็นจำนวนมาก สิ่งนั้นก็กลายเป็นค่านิยมของสังคมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ สาโรช บัวศรี (2532 : 13) กล่าวไว้ว่า คำว่า “จริยธรรม” มีอยู่หลายรูปแบบ จริยธรรมในรูปแบบของศีลก็มี หรือในรูปแบบของค่านิยมทางจริยธรรมก็มี นอกจากนั้น

จริยธรรมยังอาจรวมถึงค่านิยมในสังคมอีกด้วย เช่น กฎหมาย คนมีจริยธรรมก็คือคนที่ปฏิบัติ
ตามกฎหมาย

ประกาศรี สือฮาไฟ (2540 : 21) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง หลักธรรมจริยาที่สร้าง
ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเต็มเปี่ยม
ไปด้วยความสุข ความยินดี การกระทำที่ดีย่อมมีผลผลิตของความดี คือ ความชื่นชมยกย่อง
ในขณะที่การกระทำชั่วย่อมนำความเจ็บปวดมาให้ การเป็นผู้มีคุณธรรมคือ การปฏิบัติตนอยู่ใน
กรอบที่ดีงาม ความเข้าใจเรื่องการกระทำดีมีคุณธรรม เป็นกฎเกณฑ์สากลที่ตรงกัน เช่น
การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียน ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤตินอกใจ เป็นต้น สภาพการณ์ของ
การทำความดี คือ ความเหมาะสมความควรต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้
อย่างเหมาะสมด้วยหลักจริยธรรมที่สามารถจำแนกความถูกผิด สามารถสั่งสอนอบรมให้ปฏิบัติ
ตามมาตรฐานของพฤติกรรมที่ถูกต้อง มีสติสัมปชัญญะ รับผิดชอบชั่วดีตามทำนองคลองธรรม
มีจิตใจลักษณะนิสัยและความตั้งใจหรือเจตนาที่ดีงาม

ฤกษ์ชัย คุณูปการ (2539 : 2) กล่าวว่า ผู้มีคุณธรรม หมายถึง ผู้มีการประพฤติปฏิบัติ
ตนอยู่ในกรอบที่ดีงามและสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้ถูกต้องและเป็นธรรม สอดคล้องกับ
หลักธรรมหรือคำสอนในพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถจำแนกความถูกผิดได้ สามารถอบรม
สั่งสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามมาตรฐานของพฤติกรรมที่ถูกต้อง มีสติสัมปชัญญะ มีความรับผิดชอบ
ชั่วดี ตามทำนองคลองธรรม มีอุปนิสัย ความตั้งใจและเจตนาที่ดีงาม

ละมัย สุวรรณสิงห์ (2547 : 10) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีงามที่อยู่ในจิตใจ
ของมนุษย์ ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำทางกาย และวาจา ที่เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ
เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

ไสว ทองมาก (2540 : 15 ; อ้างถึงใน ผกา สัตยธรรม. 2550 : 26-27) กล่าวว่า
คุณธรรม คือ เมื่อมนุษย์นำเอาหลักธรรมหรือศีลธรรมมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
จนกลายเป็นนิสัยพอมืออะไรมากระทบก็จะแสดงออกทางพฤติกรรม พุดง่าย ๆ คือ เป็นไปโดย
อัตโนมัติ เช่น เราเห็นคนตาบอดข้ามถนน มีจิตสำนึกขึ้นคือเกิดความสงสาร จึงพาคนตาบอดข้าม
ถนนไป เพราะถ้าปล่อยให้เดินข้ามตามลำพัง อาจเป็นอันตรายได้ คนที่มีจิตสำนึกเกิดขึ้นโดย
มโนธรรมเตือนโดยไม่มีใครบังคับอย่างนี้เรียกว่าคนมีคุณธรรม คือ เมตตา สรูปสัน ๆ ก็คือ
คุณธรรม คือ พฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละคนหลังจากที่ปฏิบัติธรรมแล้ว

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คุณธรรม เป็นลักษณะของคุณงามความดีตามความเชื่อซึ่งสังคม
ส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และสามารถ

สร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวมได้ โดยไม่มีใครมาบังคับเป็นการปฏิบัติจนเป็นนิสัย แสดงออกได้อย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม และเป็นที่ตั้งแห่งสันติสุข มีลักษณะเป็น นามธรรม

ความหมายของจริยธรรม

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542 : 291) ได้ให้ความหมายของคำว่า จริยะ จริยา จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545 : 62) คำว่าคุณธรรม จริยธรรม มีความหมายใกล้เคียงกันหรืออาจใช้แทนกันได้ ความหมายโดยรวมของคำทั้งสองคำนี้ หมายถึง ความประพฤติที่ดีงาม อันมีรากฐานเริ่มต้นจากปรัชญาความคิดที่ถูกต้อง ประกอบกับมีค่านิยมที่ถูกต้อง และเมื่อประพฤติ แล้วเป็นเหตุก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีงามทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น คุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องควบคุมและกำกับการประพฤติของคนในสังคม ให้มีความรู้สึกนึกคิดและแสดงออกในสิ่งที่ดีงาม ก่อให้เกิดประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคมส่วนรวม จุดมุ่งหมายสูงสุดของการมี คุณธรรม จริยธรรมในสังคม ให้ทุกชีวิตอยู่ร่วมกันสังคมอย่างสงบสันติและมีความสุข

สาโรช บัวศรี (2532 : 13) ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางในการประพฤติเพื่ออยู่กันได้อย่างร่มเย็นในสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2538 : 286) ได้ให้คำนิยามของ คำว่า จริยธรรม หมายถึง ระบบกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกการกระทำที่ดีออกจากการกระทำที่ชั่ว

ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ (2544 : 17) ได้เสนอแนวคิดของภิญโญ สาคร ที่มีต่อความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรมคือคุณความดีที่ควรประพฤติ

อัมรา เล็งเริงสินธุ์ (2542 : 5) ได้อธิบายว่าจริยธรรมคือความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม ทั้งกายและวาจา สมควรที่บุคคลจะปฏิบัติเพื่อให้ตนเองและคนในสังคมนั้นมีความสงบสุข

ประภาศรี สีหอำไพ (2540 : 17) ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทาง จริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรม ของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคลมุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่ว มีแนวทางความประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง ในการปฏิบัติตน เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อย และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีคุณธรรมและมโนธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดี โดยมีสำนึกที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์

ละมัย สุวรรณสิงห์ (2547 : 11) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติทั้งทางกาย และวาจา ที่เป็นไปตามหลักของความคิด อันก่อให้เกิดความสุข ความเจริญและความสงบสุขต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคมและต่อประเทศชาติ อันจะก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง

กนกวรรณ วิวัฒน์ธนศิษฏ์ (2545 : 10) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ควรกระทำเพื่อความสงบสุขและเป็นที่ยอมรับของสังคม

วิทย์ วิศทเวทย์ (2536 : 14 ; อ้างถึงใน วรียา ชินวรรณ. 2546 : 8) อธิบายคำว่า จริยธรรม คือ ความประพฤติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยใช้วิชาจริยศาสตร์ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณค่า สามารถวิเคราะห์ค่านิยมที่เป็นคู่กัน (Dichotomy) สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดดีควรกระทำและสิ่งใดชั่วควรละเว้น

ทิสนา แคมมณี (2536 : 10 ; อ้างถึงใน ฤกษ์ชัย คุณูปการ. 2539 : 2) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การพัฒนาคุณธรรมต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล และเมื่อบุคคลใดสามารถพัฒนาตน ให้เป็นบุคคลที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ก็สมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญอย่างยิ่ง

ปรียพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 284) ได้รวบรวมความหมายของคำว่าจริยธรรมมีขอบข่าย 3 ด้าน คือ

1. จริยธรรมเป็นสาขาหนึ่งของวัฒนธรรม
 2. จริยธรรมเป็นหลักประพฤติปฏิบัติที่ถูกประเมินและยอมรับกันในแต่ละสังคมว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ยุติธรรม เป็นสัจจะและเหมาะสม
 3. ผู้ปฏิบัติสามารถบรรลุถึงสภาพชีวิตที่มีคุณค่าอันพึงประสงค์ของตนและสังคมนั้น ๆ
- กล่าวโดยสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติคุณความดี หรือรูปแบบของพฤติกรรมที่ดีงามของบุคคล หรือการกระทำที่ดีงามที่คนในสังคมให้ความเชื่อถือและยอมรับจนเป็นระเบียบของสังคม เป็นลักษณะของความประพฤติที่ดีที่ได้รับการพัฒนามาอย่างดีแล้ว พฤติกรรมทางดีที่แสดงออกทั้งทางกาย วาจา ใจ เหล่านี้ สอดคล้องกับหลักธรรมทางศาสนา และถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

คุณธรรมเป็นพฤติกรรมหรือลักษณะการแสดงออกของคนเราจากภายใน จัดเป็นสิ่งที่ดีเพื่อจะได้แสดงออกทางกาย วาจา หรือจิตใจ การพัฒนาคุณธรรม ถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ให้มีการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2550 : 1-2) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศอื่นนั้น นอกจะต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดแล้วประชากรของประเทศจะต้องมีคุณภาพ ประเทศไทยจึงจะพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และต้องตระหนักถึงการพัฒนาคอนในประเทศเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ได้เน้นการพัฒนาคอนในสามมิติ คือ การพัฒนาคอนให้มีคุณธรรมนำความรู้ โดยมุ่งให้เกิดการเสริมสร้างความรู้ความเหมาะสมของคนทุกกลุ่มทุกวัยเพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงก้าวสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคงและสนับสนุนการเพิ่มความสามารถของประเทศ ในขณะเดียวกันมุ่งเสริมสร้างความเป็นไทยให้มีสุขภาวะที่ดี ควบคู่กับการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การคุ้มครองเศรษฐกิจและสังคม กระบวนการยุติธรรม การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และการปลอดภัยในการดำรงชีวิต ในปัจจุบันเรามีการแข่งขันกันแทบทุกด้าน ทั้งด้านการค้า เศรษฐกิจ การเมือง ด้านเทคโนโลยี มีการแข่งขันกันระหว่างประเทศ แม้กระทั่งด้านการศึกษาในปัจจุบัน กระแสของโรงเรียนที่สร้างคนเก่ง มีการแข่งขันกันที่จะมุ่งให้นักเรียนของตนสร้างผลงานที่สูงขึ้น ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องแข่งขันกันเรียนเพื่อเอาชนะกันมากขึ้น การศึกษาในปัจจุบันยังขาดมิติทางด้านคุณธรรมอยู่มาก ซึ่งหากสังเกตดูเราเน้นแต่คนเก่ง เราก็จะได้คนเก่ง แต่ถ้าหากคนเก่งเหล่านั้นขาดคุณธรรม จริยธรรม เขาก็จะกลายเป็นคนที่เห็นแก่ตัว คิดถึงตนเองมากกว่าส่วนรวม โดยปกติแล้วคนเก่งมักจะไม่อยากให้คนอื่นเก่งกว่าจึงถือว่าหากเราสอนโดยเน้นให้เด็กเป็นคนเก่งโดยไม่คำนึงถึงคุณธรรม ก็จะเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคมดังที่เราเห็นอยู่เช่นทุกวันนี้ ในทางตรงกันข้ามการศึกษาจะช่วยให้มนุษย์เป็นคนดีเหนือสิ่งอื่นใดในทุกคน สามารถมีชีวิตเต็มไปด้วยความสงบสุข อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การศึกษาไม่ใช่สอนให้เรามีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเท่านั้น แต่สอนให้เราสามารถมีชีวิตที่สมบูรณ์ได้ คนดีเท่านั้นที่คิดจะช่วยเหลือคนอื่น สังคม ประเทศชาติ และโลกของเรา

กรมวิชาการ (2539 : 15) เห็นว่าค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม มีบทบาทในชีวิตมนุษย์หลายประการ เช่น

1. ทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานหรือมาตรฐานของพฤติกรรมทั้งหลาย เป็นตัวกำหนดการแสดงออกว่าควรทำหรือไม่ควรทำ ซึ่งจะช่วยกำหนดจุดยืนในเรื่องต่าง ๆ และช่วยประเมินการปฏิบัติของตัวเราและบุคคลอื่น
2. ทำหน้าที่เป็นแบบแผนสำหรับการตัดสินใจและแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ ทำให้เขาเลือกทางใดทางหนึ่งเพื่อแก้ปัญหา เช่น การตัดสินใจปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตแทนที่จะเลือกในทางช่วยเหลือพวกพ้องหรือปฏิบัติในทางที่ไม่สุจริต

3. ทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจหรือผลักดันของบุคคล เช่น คนที่นิยมชมชอบการมีอายุยืนยาว มีสุขภาพดี จะผลักดันให้ออกกำลังกายสม่ำเสมอ คุณธรรม จริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใด ไม่มีจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้วก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและวิชาชีพนั้น ๆ ที่ยิ่งไปกว่านั้นก็คือ การขาดจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและในวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคมและวงการวิชาชีพในอนาคตอีกด้วย ดังจะพบเห็นได้จากการเกิดวิกฤติศรัทธาในวิชาชีพหลายแขนงในปัจจุบัน ทั้งในวงการวิชาชีพครู แพทย์ ตำรวจ ทหาร นักการเมืองการปกครอง ฯลฯ จึงมีคำกล่าวที่ว่าเราไม่สามารถสร้างครูดีบนพื้นฐานของคนไม่ดี และไม่สามารถสร้างแพทย์ ตำรวจ ทหาร นักการเมือง และนักธุรกิจที่ดี ถ้าบุคคลเหล่านั้นมีพื้นฐานทางนิสัยและความประพฤติที่ไม่ดี ดังเช่น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือพระปิยมหาราชของชาวไทย ที่ได้ทรงตระหนักมาแต่แรกเริ่มดังในพระราชหัตถเลขาของพระองค์ท่านมิไปถึง สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส มีข้อความตอนหนึ่งว่า “ต่อไปภายภาคหน้าคนที่ไม่ได้เล่าเรียนคงจะประพฤติดีกว่าคนที่ได้เล่าเรียนนั้นหาถูกต้องไม่ คนที่ไม่มีธรรมเป็นเครื่องดำเนินตามคงจะหันไปทางทุจริต คนรู้น้อยก็โกงไม่ค่อยคล่อง ก็โกงไม่สนิท คนรู้มากโกงคล่องขึ้น และโกงพิสดารขึ้น การหัดให้ผู้อ่านอักษรวิธี ไม่เป็นเครื่องฝึกหัดให้คนดีและคนชั่ว เป็นแต่วิธีสำหรับจะเรียนความดี ความชั่ว คล่องตัวขึ้น” จากพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้อัญเชิญมานี้แสดงให้เห็นว่า การเรียนทางพุทธศึกษาหรือหัตถศึกษาชั้นนั้นยังไม่เป็นการพอเพียง ต้องเน้นหนักไปทางจริยศึกษาด้วย เพราะจริยศึกษา จะช่วยพัฒนาจิตใจของบุคคลให้มีจิตใจและพฤติกรรมที่ดี ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา จึงควรพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองดี มีจริยธรรมมีสติปัญญาและความรู้ที่ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนั้นทางสถานศึกษาควรปลูกฝังสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศให้แก่เยาวชนของชาติ ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนของชาติเจริญเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพดีสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่ตนเองและประเทศชาติได้อย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2542 : 7) ได้กล่าวว่าคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมเป็นข้อควรประพฤติปฏิบัติที่มีความถูกต้องดีงาม เป็นแนวทางแห่งการถือประพฤติปฏิบัติ ในแนวทางแห่งความดีความถูกต้องนั้น ไม่เพียงพองใจให้คนปฏิบัติ หรือประพฤติตนให้เป็นคนดีได้เรื่องการสร้างคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก

แมคเคนซี (Mackenzie. 1980 : 56) กล่าวว่า “คุณธรรม คือ ความรู้และนิสัย” คนที่มีคุณธรรมจึงหมายถึง คนที่มีความรู้ในหน้าที่ ซึ่งแสดงออกในรูปการหรือในสถานการณ์จริง อันพอมองเห็นได้ในเรื่องเดียวกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คุณธรรมมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวภายในจิตใจของคนแต่ละคน เพื่อให้คนนั้น ๆ ประพฤติปฏิบัติตนให้ตั้งมั่นอยู่ในความดีงาม ถูกต้อง และเหมาะสม คุณธรรมทำให้เกิดจริยธรรม ค่านิยมที่เหมาะสมส่งผลสู่การนำไปปฏิบัติที่ถูกต้อง ตลอดจนทำให้เกิดความสุขความพึงพอใจให้กับตนเองและทำให้เกิดสันติสุขต่อสังคม การพัฒนาคุณธรรมจึงมีความสำคัญอย่างมากในการที่จะสร้างคนให้มีคุณธรรม ซึ่งคุณธรรมสามารถที่จะปลูกฝังกันได้ เมื่อบุคคลเกิดคุณธรรมอย่างหนึ่งก็จะส่งผลให้เกิดคุณธรรมด้านอื่น ๆ ตามมาโดยเมื่อคนมีคุณธรรม สังคมก็จะมีแต่ความสงบสุข

ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

ผู้วิจัยขอนำเสนอทฤษฎี หลักการ และแนวคิดต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญของแนวคิดนั้น ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ (Piaget's Cognitive Theory of Moral Development)

เพียเจท์ (Piaget, 1965 : 35-37) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาแบบปัญญานิยมและเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าโดยการสังเกต พบว่าขั้นตอนของการพัฒนาเด็กทางด้านจริยธรรมมีความคล้ายคลึงกับขั้นตอนการพัฒนาทางด้านสติปัญญาของเด็ก ซึ่งการพัฒนานั้นยังเกี่ยวข้องกับการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม การที่เด็กได้คบเพื่อนหรือเล่นกับเพื่อนก็มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาจริยธรรม เขาได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมเด็กเป็น 4 ขั้น คือ

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (Pre-moral Stage) ในช่วงสี่ปีแรกของชีวิต เด็กยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบของสังคมและมีเพื่ออะไร เด็กก็จะเล่นโดยไม่คำนึงถึงกฎกติกา
2. ขั้นรู้ความหมายของจริยธรรม (Moral Realism) เป็นขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมช่วงอายุ 5-7 ปี อาจเรียกว่า Stage of Heteronomous Morality คือ ขั้นยอมรับกฎเกณฑ์ ระเบียบหรือคำสั่งจากผู้ที่มีอำนาจเหนือตนโดยเฉพาะพ่อ แม่ และครู การที่เด็กตัดสินใจว่าอะไรผิดมากหรืออะไรผิดน้อย จะถือเอาขนาดของความเสียหายที่เด็กได้ทำไป ส่วนเรื่องที่เจตนาทำผิดหรือไม่เด็กไม่คำนึงถึง เด็กวัยนี้มีความเชื่อว่ากฎเกณฑ์หรือระเบียบต่างๆ เกิดจากพ่อ แม่ และครู เด็กเห็นว่าคำสั่งเป็นสิ่งต้องปฏิบัติ
3. ขั้นช่วงต่อระหว่างช่วงที่ 2 กับขั้นที่ 4 (Transitional Stage) เด็กอายุระหว่าง 7-9 ปี เด็กวัยนี้จะเล่นกับเพื่อน คบเพื่อนและผูกพันกับเพื่อนมากขึ้น เริ่มมีการให้และการรับระหว่างกัน เด็กในวัยนี้จะรู้ว่าการกระทำผิดของตนจะต้องได้รับการลงโทษเป็นการตอบแทน เป็นช่วงที่เด็กเริ่มคำนึงถึงความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ได้คิดถึงความคิดของตนเพียงฝ่ายเดียว

4. **ขั้นพิจารณาจริยธรรมจากความเกี่ยวข้อง (Stage of Moral Relativism)** ระหว่างอายุ 10-11 ปี เป็นระยะที่เด็กเริ่มพัฒนาจริยธรรมขั้นสูงระดับมีความคิดว่าอะไรถูกอะไรผิดโดยใช้เหตุผล โดยคำนึงถึงความยุติธรรมในความคิดอ่านของเขา เด็กมีเพื่อนมากขึ้นและสังคมกับเพื่อน ๆ มากขึ้นเด็กเริ่มมีกฎเกณฑ์และความคิดเป็นของตนเองหรือยึดหลักแห่งตน (Autonomous Moral Thinking) จะพิจารณาผลที่เกิดจากการกระทำเด็กโตจะตัดสินใจถูก ผิดจากสถานการณ์และความเชื่อมโยงของสถานการณ์หรือความเกี่ยวข้องของเหตุการณ์นั้นกับบุคคล เด็กวัยนี้ยังเชื่อว่า กฎระเบียบต่าง ๆ อาจเปลี่ยนแปลงได้บ้างตามสถานการณ์หรือการตกลงในกลุ่มเพื่อน

เพียเจต์ยังสรุปว่าเมื่อเด็กเติบโตมากขึ้นจะมีความคิดอ่านในเรื่องจริยธรรมอย่างมีเหตุผลยิ่งขึ้น เด็กอายุ 4-7 ปี รู้เรื่องจริยธรรมแบบ Heteronomous คือระเบียบวินัย หรือความดีชั่ว กำหนดโดยผู้มีอำนาจ อย่างเข้า 10 ปีหรือกว่านั้นจะมีความคิดอ่านในเรื่องจริยธรรมที่มีเหตุผลลึกซึ้งยิ่งขึ้น Autonomous Thinking คือเริ่มมีเหตุผลของตัวเองโดยเชื่อมโยงกับเรื่องหรือปัจจัยอื่น ๆ และที่สำคัญโยงเกี่ยวกับความคิดเห็นของเพื่อนด้วยการเปิดใจ

คิวอี้ (Dewey. 1969 , unpagged ; อ้างถึงใน รัฐดาว พิศาลพงศ์. 2546 : 42) ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาทางจริยธรรมแบบปัญญานิยมโดยอาศัยการศึกษาต่อจากเพียเจต์เป็น 3 ขั้นคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนจริยธรรม (Pre-Moral Stage) เด็กยังไม่รับรู้ระเบียบ ความผิดถูก

ขั้นที่ 2 ขั้นรับคำสั่ง (Heteronomous Stage) วัย 2-6 ปีสามารถรับรู้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ บทบาทผู้ใหญ่ที่มีต่อตนเองและบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น

ขั้นที่ 3 ขั้นการยึดหลักแห่งตน (Autonomous Stage) อายุประมาณ 5 ปีขึ้นไปเด็กวัยนี้ จะมีความคิดอย่างมีเหตุผลใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องจริยธรรมหรือระเบียบต่าง ๆ โดยอาศัยปัญญา

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Cognitive Theory of Moral Development)

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1980 : 10-13) ถือว่าเหตุผลทางจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงถึงภาวะจริยธรรมของบุคคล การกระทำของบุคคลมักเป็นผลมาจากการใช้เหตุผลในการตัดสินใจและเหตุผลทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลได้ เขาใช้การอ้างเหตุผลในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเครื่องแสดงถึงระดับจริยธรรมของบุคคลนั้น ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Judgement) เป็น 6 ขั้นใน 3 ระดับ ดังตาราง 1

ตาราง 1 พัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ระดับพัฒนาการทางจริยธรรม	ขั้นตอนการใช้เหตุผลทางวัฒนธรรม
ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมเป็นแบบแผน	<p>ขั้นที่ 1 ขั้นใช้หลักการหลบหนีการลงโทษของการประพฤติปฏิบัติ (2-7 ขวบ)</p> <p>ขั้นที่ 2 ขั้นใช้หลักการได้มาซึ่งรางวัลเป็นเหตุผลของการประพฤติปฏิบัติ (7-10 ขวบ)</p>
ระดับที่ 2 ระดับมีจริยธรรมเป็นระเบียบแบบแผนตามกฎหมายและประเพณีนิยมของสังคม	<p>ขั้นที่ 3 ขั้นใช้หลักการกระทำตามที่ผู้อื่นเห็นว่าดีเป็นเหตุผลของการประพฤติปฏิบัติ (10-13 ปี)</p> <p>ขั้นที่ 4 ขั้นใช้หลักการกระทำตามหน้าที่ทางสังคมเป็นเหตุผลของการประพฤติปฏิบัติ (13-15 ปี)</p>
ระดับที่ 3 ระดับมีจริยธรรมเป็นระเบียบแบบแผนด้วยวิจารณญาณของตนเอง	<p>ขั้นที่ 5 ขั้นใช้หลักการเคารพตนเองหรือการกระทำตามคำมั่นสัญญาเป็นเหตุผลของการประพฤติปฏิบัติ (16 ปีขึ้นไป)</p> <p>ขั้นที่ 6 ขั้นใช้หลักการยึดอุดมการณ์ของตนเองและความถูกต้องอันเป็นสากลเป็นเหตุผลของการประพฤติปฏิบัติ</p>

ที่มา : Kohlberg (1980)

โคลเบอร์กได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมและขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้นไว้ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมเป็นแบบแผน

ระดับที่หนึ่งเป็นระดับที่บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่น พัฒนาการระดับนี้แบ่งเป็นสองขั้นย่อยคือ

ขั้นที่ 1 เด็ก 7 ขวบจะเข้าใจความแตกต่างของความดีและความไม่ดีในความหมายเพียง ว่าความดีเป็นสิ่งที่ทำแล้วไม่ถูกลงโทษ ในขั้นนี้เด็กมุ่งหลีกเลี่ยงไม่ถูกลงโทษทางกายเพราะกลัวความเจ็บปวด เด็กจึงยอมทำตามคำสั่งผู้ใหญ่ที่เป็นผู้มีอำนาจทางกายเหนือเขา

ขั้นที่ 2 เด็ก 7-10 ขวบมักจะทำในสิ่งที่ได้รับรางวัลตอบแทน การกระทำที่ถูกต้องคือความพอใจของตนเท่านั้นแม้จะขัดแย้งกับผู้อื่นก็ตาม ความยุติธรรมในขั้นนี้เป็นไปในรูปของเหตุผลในการปฏิบัติมากกว่าความรู้สึกและเป็นไปตามลักษณะแลกเปลี่ยนกัน

ระดับที่ 2 ระดับมีจริยธรรมเป็นระเบียบแบบแผนตามกฎหมายและประเพณีนิยมของสังคม

ระดับที่สองเป็นระดับที่บุคคลที่มีจริยธรรมยังต้องการควบคุมจากภายนอก อันได้แก่ กฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งรวมถึงการตำหนิและการยกย่องชมเชยด้วยจะพยายามปรับตัวให้เข้ากับความคิดหวังของตนและสังคมโดยไม่คำนึงถึงผลที่ตามมา อีกทั้งมีความซื่อสัตย์ต่อความเป็นระเบียบของกลุ่มสังคมนั้น การตัดสินใจจึงเป็นการเลียนแบบกลุ่มความสามารถที่พัฒนาขึ้นคือเอาใจเขามาใส่ใจเราและสามารถแสดงบทบาทตามที่สังคมนั้นต้องการ โคลเบอร์ก์แบ่งพัฒนาการจริยธรรมระดับนี้เป็นสองขั้นย่อยคือ

ขั้นที่ 3 เด็ก 10-13 ปี จะทำในสิ่งที่ผู้อื่นหรือสังคมเห็นจะได้เป็นที่ยอมรับ ยกย่องชมเชย เด็กจะไม่เป็นตัวของตัวเองมักจะคล้อยตามผู้อื่นหรือดูตัวอย่าง โดยเฉพาะในกลุ่มเพื่อนของตนซึ่งอาจไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไปก็ได้

ขั้นที่ 4 เด็ก 13-15 ปี จะใช้หลักการกระทำตามหน้าที่เพราะตระหนักว่าตนมีฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของกลุ่มหรือสังคมนั้น การตัดสินใจการกระทำจะเป็นไปตามกฎระเบียบของสังคมกำหนดหรือคาดหมายไว้ ตนเองก็มีศรัทธาและต้องการแสดงความนับถือเชื่อฟังต่ออำนาจนั้น

ระดับที่ 3 ระดับมีจริยธรรมเป็นระเบียบแบบแผนด้วยวิจาร์ณญาณของตนเอง

ระดับที่สามเป็นระดับที่บุคคลหลุดพ้นจากกฎเกณฑ์ของสังคม ในการตัดสินใจกับข้อขัดแย้งต่าง ๆ บุคคลจะยึดหลักของตนเองแล้วนำมาตรึงตรองตัดสินใจ ตามแต่ตนเองจะเห็นว่าสิ่งใดมีความสำคัญมากกว่ากัน พัฒนาการระดับนี้แบ่งเป็นสองขั้นคือ

ขั้นที่ 5 เด็กอายุมากกว่า 16 ปีหรือเป็นผู้ใหญ่เต็มที่มีมักจะกระทำตามสัญญา ในขณะที่เดียวกับที่เขาเห็นตนเองเป็นผู้มีเหตุผลและเคารพตนเอง เขาก็จะเห็นความสำคัญของคนส่วนมากด้วย โดยสามารถควบคุมบังคับใจตนเองให้ทำตนไม่ขัดต่อสิทธิของผู้อื่น แรงจูงใจที่สำคัญของบุคคลระดับนี้คือประโยชน์ของสังคม

ขั้นที่ 6 เป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการทางจริยธรรมความคิดเกี่ยวกับความถูกต้องจะกว้างขวาง (อายุ 25 ปี ขึ้นไป) มีอุดมคติเป็นสากล ถึงแม้ว่าจะมาจากจริยธรรมที่แต่ละคนยึดถือตามกฎหมายในสังคมของตน

รัฐดาว พิศาลพงศ์ (2546 : 47) ได้สรุปความเชื่อของโคลเบอร์กว่าเมื่อมนุษย์มีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้นเกิดการเรียนรู้มากขึ้น โครงสร้างของสติปัญญาของงานขึ้นจริยธรรมก็พัฒนาตามวุฒิภาวะทางสติปัญญาและจากการเรียนรู้ต่าง ๆ จึงมีวิธีการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่กลุ่มนักเรียนดังนี้

1. เสนอเรื่องราวที่เป็นปัญหาจริยธรรมหรือการตัดสินใจที่แตกต่างกัน
2. แบ่งกลุ่มนักเรียนตามความคิดเห็นหรือการตัดสินใจที่แตกต่างกัน
3. ให้นักเรียนกลุ่มต่าง ๆ อภิปรายเหตุผลของกลุ่มว่าตัวละครในเรื่องราวนั้น ๆ ควรทำอะไร ไม่ควรทำอะไร ซึ่งขั้นนี้ถือว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาจริยธรรม
4. กลุ่มต่าง ๆ รายงานผลต่อชั้นเรียนหรือกลุ่มใหญ่และอภิปรายหาข้อสรุป
5. มีการสรุปเหตุผลของฝ่ายที่คิดว่าควรทำและไม่ควรทำหรือทางเลือกอื่น ทั้งเพียเจท์และโคลเบอร์กได้ชี้ให้เห็นว่าเด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมโดยเฉพาะในด้านการเห็นผลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรมสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญา โดยทั้งสองได้กล่าวถึงการที่เด็กได้เล่นกับเพื่อนจะเป็นผลให้เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้น

ทฤษฎีของเคนท์ (Kent, 1974 : 56) อิมมานูเอล เคนท์เป็นนักปรัชญาชาวเยอรมันเป็นนักเหตุผลนิยม เป็นผู้นำเหตุผลทฤษฎีนิยม (Rigorism) หมายถึงสิทธิที่ยึดมั่นในคุณธรรม ได้ริเริ่มจริยธรรมแบบหน้าที่นิยม (Deontologism) หรือในเหตุผลอย่างเคร่งครัดอาจเรียกว่า Moral Purism หรือ Formal Ethics จากแนวคิดของเคนท์ ถือว่ามโนธรรมเป็นเหตุผลภาคปฏิบัติมันบ่งบอกถึงกฎศีลธรรมในตัวเองคือ เป็นที่รู้จักกันตัวเอง รู้ขึ้นในใจของตนเองมันเป็นสิ่งที่มีมาก่อน ไม่ใช่มีขึ้นหรือประจักษ์เพราะประสบการณ์ (Not Empirical) เป็นสิ่งที่มีต้นเป็นพยานตามแนวคิดของเคนท์ มีความคิดเห็นว่า ดี ชั่ว ผิด ถูก ที่เป็นศีลธรรมนั้นเป็นสิ่งถาวรตายตัวค่าของจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีจริงตายตัว จะถือเอาผลของการกระทำมาตัดสินไม่ได้ ทฤษฎีนี้จะยึดถือกฎระเบียบเป็นหลักเกณฑ์มาตรฐาน การพิจารณาตัดสินคุณค่าจะทำไปตามหน้าที่ที่ระบุไว้เป็นข้อกำหนดนั้นจะแปรเปลี่ยนโดยเลียงไปใช้เหตุผลจากผลการกระทำไม่ได้ แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่มีคุณประโยชน์เพียงใดก็ตาม สิ่งที่เคนท์เชื่อว่าเป็นการกระทำที่ดีนั้น ไม่มีอะไรในโลกนี้ที่คิดว่าเป็นสิ่งที่ดีโดยปราศจากเงื่อนไขนอกจากมีเจตนาที่ดี ดังนั้น การกระทำหน้าที่จึงเป็นเจตนาที่ดี ไม่ใช่การกระทำตามแรงกระตุ้นของสัญชาตญาณและความรู้สึกตามอารมณ์ปรารถนา แต่ทำตามเจตนาที่เกิดจากสำนึกในหน้าที่การกระทำที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวถือว่าไม่ได้ทำตามหน้าที่ ผู้ทำตามหน้าที่ต้องไม่คำนึงถึงตนเองและคนใกล้ชิด ชีวิตที่สมบูรณ์ คือ ชีวิตที่อยู่กับศีลธรรม ต้องกระทำตามหน้าที่โดยไม่คาดหวังผลไม่ว่าจะเป็นคุณหรือโทษ แต่ให้ทำตามเหตุผลคือกฎศีลธรรม ปฏิบัติต่อผู้อื่นโดยไม่ทำตนให้เหนือผู้อื่น มีอิสระจากกระแสอารมณ์ที่ผลักดันให้การกระทำ คนที่เป็นอิสระคือคนที่หลุดพ้นจากกระแสของแรงขับ ด้วยความอยากได้ผลประโยชน์มากขึ้นอยู่กับเหตุผล

หรือปัญญาคุณศีลธรรมเป็นความถูกต้อง เป็นหลักสากล ถ้าเหตุผลเป็นสากลคนก็จะทำตามหลักสากลด้วยปรัชญาของเคนท์มีจุดเด่นที่สุดคือ การสอนให้คนสำนึกในหน้าที่ สอนให้คนไม่ยกตนเองเหนือกฎ ซึ่งเป็นกฎศีลธรรมที่ไม่มีข้อยกเว้นสำหรับผู้ใดแม้แต่ตนเอง ทุกคนมีค่าของตนเองเท่ากับผู้อื่น จุดหมายในการดำรงชีวิตค่อนข้างเป็นอุดมคติตายตัว ไม่ให้ความสำคัญแก่ความรู้สึกของมนุษย์ แต่เคร่งครัดตายตัวในหลักจริยศาสตร์ จงใจให้เป็นกฎสากล โดยไม่ถือว่าผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำให้มีส่วนในการตัดสินใจกระทำว่าถูกหรือผิด เคนท์มองโลกในแง่ดี คิดว่าคนมิได้มีชีวิตอยู่เพื่อความสุข แต่มีชีวิตอยู่เพื่อศีลธรรมอันบริสุทธิ์ การใช้ชีวิตตามเหตุผล หรือการใช้ชีวิตทางศีลธรรมทำให้เป็นคนโดยสมบูรณ์

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของเบอร์ริส สกินเนอร์ (Burrhus F. Skinner. 1938 : 21 ; อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี. 2546 : 4) การพัฒนาทางจริยธรรมมีทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้ปรากฏขึ้นเพื่ออธิบายรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ดังนี้

1. โดยการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) ตามทฤษฎี (Operant Onditioning) ทฤษฎีนี้พัฒนาโดยนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ชื่อเบอร์ริส สกินเนอร์ มาใช้อธิบายว่าพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลที่เกิดขึ้นกับการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไปตามผลที่ได้รับการกระทำที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้น ซึ่งผลจากการกระทำนั้นมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ผลประเภทแรงเสริม (Reinforcer) ซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นมีอัตราเพิ่มขึ้น และผลประเภทถูกลงโทษ (Punisher) ซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นมีอัตราลดลงหรือหมดไปและการให้การเสริมแรงมีอยู่ 2 อย่างคือ

1.1 การให้การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) หมายถึง การให้สิ่งที่เป็นประโยชน์มีความพึงพอใจเป็นผลให้มีพฤติกรรมนั้นต่อไป หรือมีพฤติกรรมนั้นเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม เช่น คำชมเชย รางวัล เป็นต้น

1.2 การให้การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) หมายถึง การให้สิ่งที่เป็นประโยชน์ไม่ต้องการหรือไม่พอใจออกไป เป็นผลให้พฤติกรรมนั้นต่อไป เช่น เด็กชวยหาพิชยามไม่ไปโรงเรียนสาย เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ

ในการเสริมแรงสกินเนอร์พบว่าให้การเสริมแรงทุกครั้งแม้ว่าจะช่วยในระยะแรก ๆ ของการเรียนรู้ แต่ไม่มีประสิทธิภาพดีเท่ากับการเสริมแรงเป็นครั้งคราว สกินเนอร์ได้แบ่งการเสริมแรงเป็นครั้งคราวออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การให้การเสริมแรงตามช่วงเวลาที่ไม่แน่นอน (Fixed Interval)
2. การให้การเสริมแรงตามช่วงเวลาที่ไม่แน่นอน (Variable Interval)

3. การให้การเสริมแรงตามอัตราที่แน่นอน (Fixed Ratio)

4. การให้การเสริมแรงตามอัตราที่ไม่แน่นอน (Variable Ratio)

สุรางค์ ไค้ตระกูล (2544 : 193-194) กล่าวถึง การเสริมแรงกับการเรียนการสอนว่า ครูผู้สอนที่ดีจะต้องสามารถเลือกใช้วิธีการเสริมแรงให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม โดยยึดหลักสำคัญดังต่อไปนี้

1. ครูต้องทราบว่าพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเรียนรู้แล้วมีอะไรบ้างและให้การเสริมแรงพฤติกรรมนั้น ๆ
2. ตอนแรก ๆ ครูควรให้การเสริมแรงทุกครั้งที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา แต่ตอนหลังให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราวได้
3. ครูจะต้องระวังไม่ให้เกิดการเสริมแรง เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา
4. ถ้าจำเป็นสำหรับนักเรียนบางคน ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมครูอาจใช้การเสริมแรงที่เป็นขนมหรือสิ่งของ หรือสิ่งที่จะเอาไปแลกของรางวัลได้
5. สำหรับพฤติกรรมที่ซับซ้อน ครูควรใช้หลักการตัดพฤติกรรม (Shaping) คือ ให้เสริมกับพฤติกรรมที่นักเรียนทำได้ใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามลำดับขั้น
6. ค่อย ๆ ลดสัญญาณบอกแนะหรือการชี้แนะลงเมื่อเริ่มเห็นว่าไม่จำเป็น
7. ค่อย ๆ ลดแรงเสริมแบบให้ทุกครั้งลง เมื่อเห็นว่าผู้เรียนกระทำได้แล้วและผู้เรียนเริ่มแสดงว่ามีความพอใจ ซึ่งเป็นแรงเสริมด้วยตนเองจากการทำงานนั้นได้

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) (ซิกมันด์ ฟรอยด์ 1913 : 108 ; อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี. 2546 : 11) ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ ซึ่งฟรอยด์ เชื่อว่า บุคลิกภาพของบุคคลมีพื้นฐานมาจากส่วนประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ อิด (Id) อีโก้ (Ego) ซุปเปอร์อีโก้ (Super Ego) พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลตามแนวทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ถือว่าซุปเปอร์อีโก้ เป็นส่วนสำคัญ เพราะซุปเปอร์อีโก้เป็นส่วนของมโนธรรม ถือหลักประพฤติกฎปฏิบัติอันเป็นที่นิยมกันในสังคมหนึ่ง ๆ เป็นส่วนที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม มิได้ติดตัวมาแต่กำเนิด ซุปเปอร์อีโก้จะเข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล เห็นได้ชัดเมื่ออายุประมาณ 5 ขวบ เป็นลักษณะที่ เริ่มสนใจในอุดมคติ (Idea) เริ่มคิดว่าสิ่งไหนดีหรือไม่ดีตามความเข้าใจของตนและจะเริ่มการเลียนแบบ (Identification) มากขึ้น เช่น เลียนแบบบิดามารดาหรือบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวของเด็ก ตลอดจนสังคมภายนอก การเลียนแบบนี้เป็นพื้นฐานของการฝึกรู้สึกผิดชอบชั่วดี และเป็นการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้อยู่ในขอบข่ายของปทัสถานทางสังคมเมื่อโตขึ้น

บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

ความหมายของบทบาท

บทบาท หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกตามที่บุคคลอื่นคาดหวังต่อผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งควรกระทำ เพื่อที่จะได้รู้หน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ โดยมีผู้รู้ได้อธิบายคำว่าบทบาทไว้ ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 602) ได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาท (Role) หมายถึง การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้

ธีรรัตน์ กิจจารักษ์ (2542 : 38) ได้อธิบายว่าบทบาท คือ การแสดงออกของพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่ต้องกระทำเพื่อการดำรงตำแหน่ง บทบาทคือแบบแผนพฤติกรรมของบุคคลในการปฏิบัติตนในตำแหน่งงานที่ดำรงอยู่และในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก

อาร์กีริส (Argyris. 1951 : 1 ; อ้างถึงใน วีระ เพ็ญศรี. 2545 : 18) ได้อธิบายถึงบทบาทว่าคนเราทุกคนย่อมเป็นสมาชิกของใดกลุ่มหนึ่ง เราเรียนแบบหรือวิธีแสดงพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับกันภายในกลุ่มนั้น หรืออาจพูดได้ว่าบทบาทของบุคคลใดก็คือพฤติกรรมส่วนหนึ่งของเขาในกลุ่มที่เขาอยู่ด้วยนั่นเอง ซึ่งหมายความว่าคนจะแสดงบทบาทแตกต่างออกไปเสมอ เมื่ออยู่ในกลุ่มต่าง ๆ กันทั้งนี้เพราะความคาดหวังของแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกันนั่นเอง

นารายณ์ นาคปนทอง (2545 : 17) ได้ให้ความเห็นว่าบทบาทเป็นส่วนหรือคุณลักษณะการแสดงออกของผู้ดำรงตำแหน่ง หรือหน้าที่การทำงานที่ผู้นั้นได้รับมอบหมาย โดยอยู่ในความคาดหวังของผู้เกี่ยวข้องและผู้ที่มีมอบอำนาจว่าควรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งความสามารถในการดำเนินงานตามบทบาทจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสำนึกในบทบาท (Role Perception) ของผู้นั้นเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่าบทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับอำนาจหน้าที่ ซึ่งผูกพันอยู่กับสภาพหรือฐานะตำแหน่งทางสังคมโดยที่สังคมจะกำหนดหรือคาดหวังบทบาทและบุคคลในแต่ละสถานภาพ หรือฐานะตำแหน่งไว้เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในสถานภาพหรือตำแหน่งนั้นๆ ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อจะได้รู้ว่ามีหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้

บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่ครูแสดงออกในส่วนที่เกี่ยวข้องหน้าที่ความรับผิดชอบและการปฏิบัติตนของครูที่ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมซึ่งมีทั้งหมด 3 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 92) คือ

1. ด้านการอบรมสั่งสอน หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา โดยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การที่ครูได้จัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และได้รับประสบการณ์ตรง หรือการใช้บทบาทสมมติ การบอก การแนะนำ การสั่งสอน โดยครูเป็นผู้แสดง นักเรียนเป็นผู้ฟัง หรือการใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการเสริมแรง โดยการให้รางวัล ยกย่อง ชมเชย สร้างแรงจูงใจ จัดการเรียนการสอนเพื่อปรับเปลี่ยนนิสัยจากจุดด้อยเป็นจุดเด่น จากวิกฤติให้เป็นโอกาสแก่ผู้เรียน การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ตระหนักในบทบาทของผู้เรียนที่จะก่อให้เกิดผลในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

2. ด้านการเป็นแบบอย่าง หมายถึง การที่ครูจะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแม่แบบเป็นครูต้นแบบและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนทั้งทางด้าน กาย วาจา ใจ อันเป็นแบบแผนที่ดีงามที่จะก่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3. ด้านการติดตามผล หมายถึง กระบวนการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากที่ได้อบรมสั่งสอน และการเห็นแบบอย่างที่ดีแล้ว โดยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึก และการประเมินผลผู้เรียนเพื่อสร้างพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นการสร้างพื้นฐานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น

ทองจันทร์ สังขเสนากุล (2550 : 24) ได้อธิบายว่า ครูและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ต่อเด็กเป็นอย่างมาก บทบาทของครูและผู้ปกครองต่อเด็กนี้ถ้าดูเผิน ๆ ก็ดูประหนึ่งว่าทั้งสองฝ่ายจะเข้าใจบทบาทของตนเป็นอย่างดีแต่ความเป็นจริงแล้วความมุ่งหวังของทั้งสองฝ่ายอาจไม่ตรงกัน เช่น ครูอาจมุ่งหวังให้เด็กเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน จึงได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งกีฬา ลูกเสือและทัศนศึกษา แต่ผู้ปกครองมุ่งหวังให้เน้นด้านวิชาการจึงไม่ยอมให้เด็กร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ความมุ่งหวังของผู้ปกครองแต่ละคนและครูแต่ละคน ก็ยังแตกต่างกันอีก ผู้ปกครองบางคนอาจหวังอยากให้ครูอบรมสั่งสอนมารยาทเด็กอย่างใกล้ชิดนอกจากการสอนวิชาการ ในขณะที่ผู้ปกครองบางคนเห็นว่าครูก้าวก่ายชีวิตส่วนตัว อยากรู้ตามที่ตามบทบาทของครูก็ยังมีอิทธิพลอย่างมาก ซึ่งผู้ปกครองควรจะเข้าใจและให้ความร่วมมือ จึงกล่าวได้ว่าบทบาทของพ่อ แม่ ผู้ปกครองหรือครูอาจารย์ ในการส่งเสริมการเรียนของเด็ก ได้แก่ บุคลิกลักษณะของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่มีต่อบทบาท และการสนับสนุนส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดู การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และการส่งเสริมประสบการณ์ความรู้ให้แก่เด็ก การให้กำลังใจเอาใจใส่ในการเรียนหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับจากโรงเรียนแล้วนำมาเล่าหรือแสดงออกที่บ้านและเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ดังนั้นบุตรหลานของท่านจะประสบผลสำเร็จในด้านการเรียน การที่สามารถสอบเข้าสถาบันอื่น ๆ ได้นั้น

ครูและผู้ปกครองควรให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของบุตรหลานและจะช่วยให้การพัฒนาการด้านต่าง ๆ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอันจะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กดังได้กล่าวมาแล้ว

กาญจนา ศรีกาพสินธุ์ (2535 : 238) ได้กล่าวว่า ในการส่งเสริมความมีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนอย่างได้ผลนั้น ครูต้องตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติด้วยความละเอียดรอบคอบ และจริงจังเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนให้มากที่สุด เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนมีการปรับปรุงตัวที่ดีที่ถูกต้องตามทำนองครองธรรมและระเบียบของสังคม ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา นอกจากจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ในด้านวิชาการแล้ว สิ่งที่คุณครูและทางโรงเรียนต้องตระหนักถึงมากที่สุดคือ ความมีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังให้เกิดแก่ตัวเด็กนักเรียน ดังนั้นการที่คุณครูผู้สอนจะส่งเสริมความมีคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนได้นั้นต้องได้รับความร่วมมือ สนับสนุน โดยผู้บริหารจะต้องประสานงาน กับคณะครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาทั้งหมด ในการวางมาตรฐานความประพฤติ ของนักเรียน ต้องมีความจริงจัง มีความยุติธรรมในการรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน ซึ่งครูต้อง มีส่วนร่วมในการจัดระบบ ระเบียบและการจัดการในชั้นเรียนให้มีบรรยากาศ เพื่อเป็นการกระตุ้น และส่งเสริมที่จะทำให้อุบัติการณ์ที่จะประพฤติไปในทางที่ดี โดยส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรมที่ สร้างสรรค์ มอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถ การยกย่องชมเชยบ่อย ๆ เพื่อพัฒนา ความรู้สึภักดีภูมิใจและทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนให้มากขึ้นจะทำให้เด็กเห็นคุณค่าตนเองดี ทัดเทียมกับคนอื่น ซึ่งจะส่งผลให้เด็กเกิดความมั่นใจในเกียรติและศักดิ์ศรีของตนและมุ่งมั่นรักษา เกียรติประวัติของตนให้ได้อยู่เสมอตลอดไปในชีวิตของเขา และเป็นแบบอย่างที่ดีที่สุด

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน

การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมเด็กที่สมบูรณ์ ควรปลูกฝังเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและจริยธรรม จึงต้องเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย ทั้งที่เป็นการสอนโดยตรงด้วยการ ใช้กิจกรรมที่หลากหลาย การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวอย่างของการเรียนรู้ และรวมถึงการจัดกิจกรรม ที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างเสริมพฤติกรรมของคุณธรรมและจริยธรรม การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ ที่ดีจะช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีความเจริญงอกงาม และการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมที่สังคม ต้องการ

ประภาศรี สีหอำไพ (2540 : 40-41) ได้กล่าวว่า วิธีการปลูกฝังจริยธรรมมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ความเข้าใจในขั้นตอนของการพัฒนาจริยธรรมตามระดับอายุ ผู้สอนควรเรียนรู้จิตวิทยา เปิดโอกาสให้บุคคลแสวงหาความจริงแท้ของคุณค่าจากตนเอง ไปสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก
2. ความรู้ที่ชัดเจนในระดับของจริยธรรม สร้างแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางสติปัญญาให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. การใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม กลุ่มเกลาขัดเกลาให้ผู้เรียนซึมซับกฎเกณฑ์รู้คุณค่าได้ด้วยตนเอง จนเกิดความชัดเจนในความรับผิดชอบชั่วดี
4. การให้ความรู้คู่ขนาน คือ ด้านบวกเพื่อเพิ่มพูนส่งเสริมในความคิด กับด้านลบ เพื่อสังวรระวังเป็นเยี่ยงอย่างให้ลดละเลิก
5. การสอนโดยการสร้างศรัทธา เพราะพิสูจน์ผลแห่งความดีได้ด้วยหลักการใช้เหตุผล
6. การปลูกฝังจริยธรรมเป็นหน้าที่ของทุกคน เป็นเรื่องธรรมชาติธรรมดาที่ทุกคนดำรงอยู่ เป็นสำนักอุปนิสัยที่สร้างเสริมบุคลิกภาพและคุณภาพชีวิตที่ต้องร่วมมือกันในสังคมอย่างแท้จริง
7. การนำหลักธรรมทางศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อหล่อหลอมความใฝ่ประพฤติกุศลธรรมศาสนาเป็นสถาบันที่เป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาติ สืบทอดค่านิยมความเชื่อนบธรรมนิยมประเพณีที่ควรศึกษาเพื่ออนุรักษ์ลงมือปฏิบัติ และสืบทอดไว้เป็นมรดกสังคม
8. ฝึกการเลือกตัดสินใจคุณค่า การวิเคราะห์ค่านิยมจากพฤติกรรมที่เห็นเด่นชัด เพื่อให้เข้าใจคุณค่าทั้งภายในเนื้อแท้และการตีค่าจากภายนอก เพื่อให้ผู้ได้รับการปลูกฝังสามารถวิเคราะห์ข้อกระทงจากพฤติกรรมมากยิ่งขึ้น จนถึงระดับขัดเกลาพฤติกรรมของตนเอง และสร้างเสริมคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้อย่างสมบูรณ์

ทิสนา แคมมณี (2546 : 69-74) ได้กล่าวว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ เสนอแนะวิธีการสอนไว้ดังนี้

1. การเล่านิทาน เป็นการสอนที่ใช้นิทานเป็นสื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระที่ต้องการ ซึ่งครูอาจใช้สื่ออื่น ๆ ประกอบได้ เช่น นิทานปรัมปรา นิทานท้องถิ่น นิทานเทพนิยาย นิทานเกี่ยวกับสัตว์ นิทานคติธรรม นิทานไม่รู้จบ และนิทานตลก นิทานใช้ได้กับเด็กเล็กและเด็กระดับประถมศึกษา สำหรับเด็กโตและเยาวชนนิทานก็ยังสามารถใช้ได้ แต่เนื้อหาของนิทานต้องเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน
2. การเล่นเกม เกมเป็นการเล่นภายใต้กติกาที่กำหนด โดยมีจุดมุ่งหมายของการเล่นโดยทั่วไปแล้วจะมีการแข่งขันเพื่อให้เกิดความสนุกสนานตื่นเต้น เกมการเล่นหลายเกมสามารถใช้ในการสอนและฝึกคุณธรรม และจริยธรรมต่าง ๆ ได้ดี เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ ความอดทน ความซื่อสัตย์ การมีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ การให้อภัย การเล่นและทำงานเป็นทีม การเคารพสิทธิผู้อื่น เป็นต้น

3. การใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการสอนโดยใช้เรื่องที่คัดสรรมาหรือเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา โดยมีประเด็นคำถามที่ให้ผู้เรียน ได้ฝึกคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา เรื่องที่คัดสรรมาหรือเขียนขึ้นนี้ ควรจะเป็นเรื่องที่คล้ายคลึงกับความเป็นจริง การที่ผู้เรียนได้อภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฟังความคิดที่หลากหลายและมีแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิดพิจารณาและหาคำตอบที่เหมาะสม การสอนแบบนี้ นำมาใช้ได้ดีในการสอนคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่าง ๆ โดยครูอาจนำข่าวจากหนังสือพิมพ์ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นปัญหาทางสังคมในด้านคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมมาใช้เป็นกรณีตัวอย่างได้

4. การใช้บทบาทสมมุติ เป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทเป็นตัวละครในสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทที่สวม อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ความรู้สึก เจตคติและอคติต่าง ๆ ของตน ด้วยเหตุนี้การสอนแบบนี้จึงสามารถใช้สอน คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมได้ดี เพราะทั้ง 3 เรื่องนี้มีความเกี่ยวข้องกับจิตใจและความรู้สึกโดยตรง

5. การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นการสอนโดยการให้ผู้เรียนเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์ที่จำลองจากสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเป็นจริงของสถานการณ์นั้น สถานการณ์จำลองบางประเภทมีลักษณะเป็นเกมการแข่งขันที่เล่นได้อย่างสนุกสนานไปพร้อม ๆ กับการได้เรียนรู้ความเป็นจริงในสถานการณ์นั้น สถานการณ์จำลองสามารถใช้ในการสอน จริยธรรม คุณธรรมและค่านิยมต่าง ๆ ได้ดี ตัวอย่างเช่น เรื่องของการเห็นประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม มีเกมสถานการณ์จำลองที่ผู้เรียนสามารถลงไปเล่นแล้วได้เห็นว่า หากทุกคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อะไรจะเกิดขึ้น และอะไรเป็นเหตุให้คนต้องเห็นแก่ประโยชน์ตน รวมทั้งได้เรียนรู้ถึงการรู้จักประสานประโยชน์ตนและส่วนรวม การมองการณ์ไกล และการคำนึงถึงประโยชน์ระยะยาว ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกัน

6. การสอนโดยใช้กระบวนการและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง การสอนที่ใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด รวมทั้งได้เรียนรู้ในเรื่องการทำงานร่วมกัน ด้วยความสัมพันธ์อันดีและได้ผลงานที่ดีควบคู่ไปด้วย ด้วยเหตุนี้การสอนแบบนี้จึงมักมีการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย เพื่อให้ผู้เรียนได้โอกาสร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง และเรียนรู้จากกันและกัน การสอนแบบนี้มักใช้การอภิปรายกลุ่มย่อยแบบต่าง ๆ ซึ่งการสอนวิธีอื่น ๆ สามารถนำเอาการอภิปรายกลุ่มย่อยไปใช้ประกอบได้ทั้งสิ้น ส่วนใหญ่มักใช้ในขั้นตอนการอภิปรายสรุป

จากวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น การสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีภาษาไทยสำหรับเด็ก ที่ส่งเสริมคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ เป็นวิธีการสอนที่เป็นการใช้กรณีตัวอย่าง ผสมผสานกับการเล่านิทาน ซึ่งสามารถสอดแทรกและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมได้เป็นอย่างดี

แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องของการกล่อมเกลาทางจิตใจให้เกิดเจตคติ เกิดความตระหนักและซึมซับไปพร้อมกับการปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัย จึงต้องทำอย่างต่อเนื่องภายใต้บรรยากาศและแบบอย่างที่ดีและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550 : 25) ได้กล่าวว่า แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่เด็กและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ดังต่อไปนี้

1. พ่อแม่ ผู้ปกครองทุก ๆ ระดับต้องตั้งอยู่ในความถูกต้อง ต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน ตลอดจนการเลี้ยงดูต้องค่อย ๆ สร้างสมคุณธรรม จริยธรรม
2. สร้างครอบครัวให้อบอุ่น เพราะการอยู่กันเป็นครอบครัวผดุงคุณธรรมและจริยธรรมเด็กและคนหนุ่มสาวที่ไม่ได้อยู่กันเป็นครอบครัวจะมีความเสี่ยงต่อความสูญเสียสูง
3. การจัดกิจกรรมพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่ดี และทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรมให้มีความสำคัญและเอาจริงเอาจังในการประเมินคุณธรรม จริยธรรมของครูและผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้วยการประเมินจากคนหลากหลายกลุ่ม เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ฯลฯ และจัดทำดัชนีชี้วัดด้านประสิทธิภาพการสอนคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอน นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาคควรร่วมกำหนดแผนการสอน กระจายความรับผิดชอบ และปรึกษาหารือร่วมกันกับกลุ่มครูผู้สอนในแต่ละวิชา ในแต่ละช่วงชั้น เพื่อบูรณาการ การสอนคุณธรรมจริยธรรมเข้าสู่ช่วงชั้นและวิชาต่าง ๆ
4. การมีสภีรตแห่งการเป็นอาสาสมัครและมีจิตสาธารณะเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และประเทศชาติ โดยรัฐบาลควรมีนโยบายส่งเสริมให้ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน และเป็นการเชื่อมโยงมนุษย์เข้าหากันด้วยความเมตตากรุณา
5. ส่งเสริมการพัฒนาจิตใจให้เป็นวิถีชีวิต ในขณะที่จิตใจสามารถฝึกรอบรมให้มีความสุขได้ ฝึกรอบรมให้ลดการเห็นแก่ตัวได้ ฝึกรอบรมให้มีสติ มีสมาธิ มีปัญญา ยิ่ง ๆ ขึ้นได้ คนปัจจุบันกลับเกือบไม่มีการพัฒนาจิตใจเลย ควรส่งเสริมการพัฒนาจิตใจให้เป็นวิถีชีวิตของผู้คน ทั้งในระบบ

โรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ส่งเสริมให้มีศูนย์พัฒนาจิตมาก ๆ ทั้งสถาบันทางศาสนา หรือที่
ทำโดยฆราวาส

6. การศึกษาที่เข้าถึงความดี การศึกษาของเราเกือบทั้งหมดเอา "วิชา" เป็นตัวตั้ง
จึงเข้าไม่ถึงความดี ในขณะที่ในพื้นที่มีคนคิดดีทำดีอยู่ การศึกษาของเราไม่รู้จักคนเหล่านั้น
การศึกษาทุกระดับควรไปศึกษาวิจัยในพื้นที่ให้รู้จักคนดี ๆ แล้วนำมาสื่อสารเรียนรู้กัน เรื่องของ
คนดีก็จะเข้าไปสู่ตัวผู้เรียน นอกจากนั้น เนื่องจากเรามีโครงสร้างของการศึกษาอยู่เต็มประเทศ
เมื่อการศึกษาหันไปแสวงหาคนดีในพื้นที่ เราจะสร้างฐานข้อมูลของความดีขึ้นมาเต็มแผ่นดิน
ทำให้ความดีเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย และเป็นแหล่งเรียนรู้ ทำให้ความดีในแผ่นดินมีกำลัง

7. การจัดกิจกรรม/โครงการที่มีส่วนพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมที่
หลากหลาย เพื่อผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาได้ตามศักยภาพ ความถนัด และความสนใจ เพื่อใช้
เสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยเป็นกิจกรรมที่มุ่งใช้ทรัพยากรที่มีในสถานศึกษาหรือชุมชน
อย่างคุ้มค่า รวมถึงการจัดกิจกรรมเสริมช่วงปิดภาคเรียน เช่น ค่ายอาสาสมัครต่าง ๆ ค่ายคุณธรรม
กิจกรรมสังสรรค์เพื่อพัฒนาชุมชน ฯลฯ เพื่อใช้เวลาว่างพัฒนาตนเองและเกิดประโยชน์แก่
ชุมชน

ดังนั้น แนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักศึกษา จำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่
เด็ก เพราะอายุก่อน 6 ปี จะสามารถบันทึกจริยธรรมในช่วงนั้นได้มากที่สุด พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง
ผู้ใกล้ชิดของเด็กในวัยนี้ จึงมีบทบาทสำคัญมากในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และควรทำ
อย่างต่อเนื่องผ่านทางกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกหลักสูตร จนกระทั่งเด็กเหล่านี้เข้าสู่ การเรียน
ในระบบ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึง ระดับอุดมศึกษา เต็มโตเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น การส่งเสริม
ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ยังคงต้องดำเนินต่อไปอย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อให้นักศึกษาเป็นทั้ง
คนเก่ง คนดี และมีความสุข ตลอดจนการจัดกิจกรรมพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ
ที่ดี มีทักษะด้านการสอนคุณธรรม จริยธรรม และการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม
แก่นักเรียนเป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนนั้น เป็นเรื่องสำคัญ
อย่างยิ่งที่ครูทุกคนจะต้องร่วมแรงร่วมใจกัน โดยไม่โยนความรับผิดชอบให้เฉพาะผู้ใดผู้หนึ่ง
ครูควรจะศึกษาหาวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมมิให้เกิดความเบื่อหน่าย
กับผู้เรียน เพราะคุณธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องของการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน โดยอาศัย
การอบรมสั่งสอน การเป็นแบบอย่าง และที่สุดต้องมีการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจากที่ผ่านมา

ได้มีผู้ให้ความสนใจทำการวิจัย เพื่อพัฒนาการวิจัยในรูปแบบต่างๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งพอที่จะนำเสนอผลงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

ขวัญใจ พลอยล้อมเพชร (2541 : 70) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนของครูผู้สอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ การศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนของครูผู้สอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูหัวหน้ากลุ่ม ประสพการณ์ขึ้นใน 3 ด้าน คือ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง ด้านการติดตามผลระหว่างกลุ่มโรงเรียนตะเคียนทองกับกลุ่มโรงเรียนพลวง พบว่าบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมและการเปรียบเทียบบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการอบรมสั่งสอน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการเป็นแบบอย่าง อยู่ในระดับมาก และด้านการติดตามผล อยู่ในระดับปานกลาง และจำแนกระหว่างกลุ่มโรงเรียนตะเคียนทองกับกลุ่มโรงเรียนพลวง พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ศวิณี ปาละกวงศ์ ณ อยุธยา (2544 : 83-89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของครูให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าครูมีปัญหาระดับมากคือนักเรียนมากเกินไปเป็นอุปสรรคต่อการติดตามแก้ไขพฤติกรรมอย่างทั่วถึง มีปัญหาระดับปานกลางได้แก่มุ่งเน้นเนื้อหา มากกว่าการอบรมสั่งสอน ครูส่วนใหญ่เห็นว่าหน้าที่อบรมเป็นของครูประจำชั้น ขาดคำราและแบบเรียนด้านคุณธรรมและจริยธรรม ครูขาดการติดตามผลหลังการอบรม ครูจริยศึกษาไม่ปรับปรุงวิธีสอน ครูขาดคู่มือหรือเอกสารการนำคุณธรรมจริยธรรมสอดแทรกวิชาที่ตนสอน ขาดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหานักเรียน ครูมีภาระหน้าที่มากเกินไปไม่มีเวลาอบรมนักเรียน ปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียนของครูบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางอาจเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก ทำให้มีผลต่อค่านิยมที่แตกต่างกัน ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพล ผลการทดสอบสมมติฐานที่ว่าครูที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีปัญหาในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแตกต่างกัน พบว่า เพศ อายุ การศึกษา ประสพการณ์การสอนและวิชาที่สอนมีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน

วีระศักดิ์ สมานชาติ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน เช่น การแข่งขันกีฬา กิจกรรมล่าถ้ำถึงผู้มีพระคุณและกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด มากกว่าการดำเนินงานด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนแตกต่างกัน คือผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนมากกว่าด้านอื่น ส่วนครูผู้สอนเน้นการสอนคุณธรรม จริยธรรมสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าด้านอื่น ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศ อายุและวุฒิการศึกษาแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยเสนอแนะผู้บริหารและครูผู้สอนควรร่วมมือกันปรับปรุงหลักสูตร โดยสอดแทรกเนื้อหาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมในทุกสาระวิชา

ศีลธรรม โพนะทา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้ ก่อนดำเนินงานพบปัญหาการแสดงพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับมาก หลังการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมของนักเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหลังการพัฒนาลดลง ส่งผลให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีการแสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาหลังการพัฒนาสูงขึ้น ด้านครูผู้สอนมีความเห็นว่าการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการนิเทศแบบศึกษาเอกสารและการประชุม ทำให้ครูผู้สอน ผู้รับการนิเทศได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเกิดความร่วมมือในการพัฒนามากขึ้น และด้านการมีส่วนร่วม ครูและผู้ปกครองนักเรียนตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอีกด้วย

ฉลอง จະระ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้ ก่อนการพัฒนาดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ผู้บริหาร บุคลากร ไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาเท่าที่ควร การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษายังไม่เหมาะสม อาจารย์ผู้สอนไม่มีการสอดแทรก

คุณธรรม จริยธรรมในรายวิชาที่ตนเองสอน ส่งผลให้นักศึกษามีความประพฤติที่ขาดคุณธรรม จริยธรรมที่ดี หลังการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษา โดยใช้ กลยุทธ์การพัฒนาการประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การมอบหมายงาน การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ตามขั้นตอนการวิจัยวงรอบที่ 1 พบว่าผู้บริหาร บุคลากรมีความตระหนักใน ความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น ได้แนวทาง วิธีการ เทคนิค ใหม่ ๆ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาที่เหมาะสมมากขึ้น แต่อาจารย์ผู้สอนยังไม่มี การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาในรายวิชาที่ตนเองสอนจึงได้ ดำเนินการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความตระหนักในความสำคัญ ใช้ เทคนิคการสอน การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอน สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในรายวิชาของตนเอง พร้อมใช้วิธีการวิจัยในชั้นเรียน มีการรายงาน ผลการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมเป็นระยะที่นับว่าได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจ

สงวน กำเนิดทอง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของครูผู้สอนจริยศึกษาใน การส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ แก่งหางแมวจังหวัดจันทบุรี เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนตาม ความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มประการณ์อื่น จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ครูผู้สอนกลุ่มประการณ์อื่น โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ แก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี จำนวน 118 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการ รวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 37 ข้อ มีความ เชื่อมั่นแบบสอบถาม 0.9118 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบน มาตรฐานผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของครูผู้สอนจริยศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการอบรมสั่งสอน และด้าน การเป็นแบบอย่าง อยู่ในระดับมาก และด้านการติดตามผล อยู่ในระดับปานกลาง 2) เปรียบเทียบ บทบาทของครูผู้สอนจริยศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ตามกลุ่มโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง และด้านการติดตามผล พบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุเทพ พันธุ์โสลี (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรม ให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ได้แก่ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษา จำนวน 155 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของครูผู้สอนในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา 3 ด้าน คือด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง และด้านการติดตามผล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ที่มีประสบการณ์ต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ภวัต โหมยิตตณรงค์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนของครูผู้สอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนตามความคิดเห็นของครูหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์อื่น นอกเหนือจากกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มประสบการณ์อื่นในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 56 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ จำนวน 36 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกความเชื่อมั่นแบบสอบถาม 0.9448 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเปรียบเทียบกลุ่มใช้การทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนของครูผู้สอนจริยศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง อยู่ในระดับมาก และด้านการติดตามผล อยู่ในระดับปานกลาง 2) เปรียบเทียบบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนของครูผู้สอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางน้ำเปรี้ยว ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง ด้านการติดตามผล ระหว่างกลุ่มโรงเรียนหมอนทอง กับกลุ่มโรงเรียนคอนเกาะกา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

แสงมณี สุวรรณฉัตรกุล (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูสอนจริยศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูสอนจริยศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ใน 3 ด้านคือ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง ด้านการติดตามผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ครูสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ของกลุ่มโรงเรียนวังน้ำเย็น 43 คน กลุ่มโรงเรียนคลองตาบุตรสามัคคี 43 คน รวม 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน 3 ด้าน จำนวน 37 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือคะแนนเฉลี่ยความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที ผลการศึกษาพบว่า บทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมในทัศนะของครูสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง ด้านการติดตามผล อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูสอนจริยศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง ด้านการติดตามผล มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เทอร์รี่ (Timi, 1997 : 18-52) ได้ศึกษาครูชาวฟินแลนด์ระบุและแก้ปัญหาความอึดอัดใจที่จะหาทางออกเกี่ยวกับจริยธรรมในโรงเรียน โดยสำรวจปัญหาข้ออึดอัดใจ ที่จะหาทางออกทางจริยธรรม ที่ครูจำนวน 33 คน ระบุไว้จากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นแห่งหนึ่งใกล้นครเฮซิงกิ จากการสัมภาษณ์ครู คิดว่ากลยุทธ์เหล่านั้นมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่ การศึกษาใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับจริยธรรมให้ครูประเมินการแนะนำวิธีการแก้ปัญหา การศึกษาพบว่า ครูระบุประเภทต่าง ๆ 4 ประเภทเกี่ยวกับข้ออึดอัดใจที่จะหาทางออกเพื่อแก้ปัญหาจริยธรรมได้แก่

- 1) เรื่องเกี่ยวกับงานของครู
- 2) จริยธรรมเกี่ยวกับงานของนักเรียน
- 3) สิทธิของชนกลุ่มน้อย
- 4) ระเบียบทั่วไปของโรงเรียน

ทักเกิล (Tuggle, 1997 : 37-75) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนความต้องการเฉพาะของครูกับวินัยนักเรียน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อของครูเกี่ยวกับการควบคุมนักเรียนกับบรรยากาศองค์กร โรงเรียนที่ครูสอนโดยใช้คำถาม จำเพาะ 6 ข้อ ถามครู จำนวน 175 คน และนักเรียนจำนวน 3,000 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 โรงเรียนในเขตเทศบาลนครมิสซูรี แล้วสุ่มให้นักเรียนจำนวน 570 คน ตอบแบบสอบถามพฤติกรรมการควบคุมนักเรียนสำหรับครู จำนวน 114 คน ผลการศึกษาพบว่า ครูชายกับครูหญิงมีความเมตตาแตกต่างกันทั้งในคะแนนแบบวัดการควบคุมนักเรียน และจำนวนนักเรียนที่ถูกส่งตัวไปต่อปรับ

การพิจารณาทางวินัย ครูชายยอมรับอุดมการณ์การดูแลนักเรียนมากกว่าครูหญิงและครูชายส่งตัวนักเรียนต่อไปรับการพิจารณาวินัยมากกว่าครูหญิง ครูในโรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียนมีคะแนนจากการจัดการควบคุมพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนโรงเรียนที่ใหญ่กว่ามีคะแนนดังกล่าวมากกว่าโรงเรียนที่ขนาดเล็กกว่า และในโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีการควบคุมนักเรียนดีกว่าในโรงเรียนขนาดเล็ก นอกจากนี้ครูใหญ่ไม่มีการจัดอันดับปัญหาด้านวินัยครู

เอนซิโซ (Enciso 2003 : 39) ได้ศึกษาการตระหนักถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามความคิดเห็นของนักเรียน ครู และผู้บริหาร พบว่า ตามความคิดเห็นของผู้บริหารที่ว่าครูคือตัวจักรสำคัญในการดำเนินงานด้านนโยบายด้านวินัยนักเรียนให้สำเร็จ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดชั้นเรียน ซึ่งครูผู้สอนจะมองในแง่การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครูหรือผู้บริหารต่างก็มีส่วนร่วมในการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และส่งเสริมความมีวินัยนักเรียน ส่วนนักเรียนเชื่อว่าผู้ปกครองมีส่วนสำคัญที่สุดในการดูแลบุตรหลานด้านระเบียบวินัย

แวร์ซ์ฮอร์ (Warshow. 1978 : 1450-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กเกรด 4 และ 6 ในโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิง 96 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ต ผลการวิจัยพบว่า เพศและระดับชั้นไม่มีอิทธิพลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอย่างมีนัยสำคัญแต่องค์ประกอบที่น่าสนใจ คือ กลุ่มเพื่อนและอิทธิพลของโรงเรียนอาจส่งเสริมให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นได้

เฮนสัน (Henson. 2000 : 11-20) ได้วิจัยเรื่องความเข้าใจของครูยุคใหม่ต่อการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาฝึกหัดครูจากมหาวิทยาลัยทางตะวันตกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกา 186 คน พบว่าด้านบทบาทของโรงเรียนและสังคมกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 65 เห็นว่าโรงเรียนคือวิถีชีวิตเด็ก คือสิ่งแวดล้อมทางจริยธรรม มีจุดสำคัญที่ต้องสร้างคุณลักษณะอันดีทางจริยธรรมจากการจัดกระบวนการเรียนการสอน ระบบการจัดการศึกษาต้องเตรียมเด็กเข้าสู่สังคมที่มีจริยธรรมอันจะช่วยสร้างความสำเร็จและความเป็นพลเมืองดี ครูควรปรับปรุงระเบียบในชั้นเรียนและผลสำเร็จของงานอยู่เสมอ มีการสอดแทรกจริยธรรมในการเรียนการสอน การให้ทำการบ้าน การตัดสินใจร่วมกันทำงานจากความคิดของเด็กทุกคน การสอนในชั้นเรียนสะท้อนความเชื่อถือ ครูบางคนเน้นหลากหลายวิชา ครูต้องคำนึงถึงจริยธรรมที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก กลุ่มอื่นเห็นว่าโรงเรียนมุ่งเน้นในการสร้างต้นแบบทางจริยธรรม โรงเรียนเป็นที่สั่งสอนทางจริยธรรม ครูพยายามที่จะสร้างโรงเรียนเป็นสถาบันแห่งจริยธรรม โรงเรียนได้พยายามที่จะสร้างสิ่งแวดล้อมทางจริยธรรมแต่ก็มีองค์ประกอบหลายอย่างทำให้ล้มเหลว นักเรียนเรียนรู้จริยธรรมนอกจากหลักสูตรในโรงเรียนแล้ว เด็กยังได้พัฒนาจริยธรรมด้วยตนเองจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวและประสบการณ์

ของเด็กเอง ชุมชนสามารถสร้างแบบอย่างให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติ ผู้วิจัยยังเห็นว่าชุมชนและสังคมมีหน้าที่ในการพัฒนาจริยธรรมของเด็กด้วย

ในด้านบทบาทของครูผู้แบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าครูเป็นผู้นำทางจริยธรรมเป็นตัวแทนในการสั่งสอนจริยธรรมและเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อเด็กในการพัฒนาค่านิยม ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนได้แสดงความคิดเห็นว่าครูควรริเริ่มในการแนะแนวก่อนที่จะมีผลกระทบกับเด็ก หน้าที่ของครูคือพยายามให้มีห้องเรียนที่เกิดการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาจริยธรรมในทุกโอกาส การสอนจริยธรรมเป็นหนึ่งในแนวความคิดของการทำงานสำหรับเป้าหมายของเด็กในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มที่ 2 ให้ความเห็นว่าบทบาทของครูในการพัฒนาจริยธรรมเด็กเป็นสิ่งจำเป็นที่จะละเลยไม่ได้เพราะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของครู ผู้ปกครองไม่สามารถปลูกฝังได้ทั้งหมด ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มที่ 3 ให้ความเห็นว่าป็นภาระหน้าที่ของครูในการส่งเสริมจริยธรรม แต่ครูควรเน้นในการสร้างแบบอย่างที่ดีมากกว่าการอธิบายให้ความรู้ ครูควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่เด็กนักเรียนทุกคนทั้งต่อหน้าและลับหลัง หน้าที่ครูควรใช้เวลาอยู่กับผู้เรียนให้เต็มที่ และครูควรมีบุคลิกภาพเป็นผู้นำทางจริยธรรม

ในด้านบทบาทของผู้ปกครองผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นว่าสภาพแวดล้อมที่บ้านเป็นความรับผิดชอบเบื้องต้นในการพัฒนาเด็กไม่ใช่เพียงเป็นความรับผิดชอบของครูเท่านั้น แต่ในการอบรมหลักจริยธรรมเป็นหน้าที่ของครอบครัวด้วย การพัฒนาจริยธรรมให้แก่เด็กเริ่มจากที่บ้านต่อไปก็เป็นหน้าที่ของฝ่ายจัดการศึกษา โรงเรียนและชุมชนจึงเป็นสิ่งแวดล้อมทางจริยธรรม การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นธรรมชาติคือการสร้างจริยธรรม โรงเรียนควรมุ่งสร้างจริยธรรมให้เกิดขึ้นอย่างถาวรอันเป็นภาระหน้าที่ของครู และกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้ปกครองในการให้ความรู้และประสบการณ์แก่เด็ก เสนอแนะชี้ว่าหลักสูตรจะเป็นประโยชน์และบรรลุผลเป็นรูปธรรมหากเกิดจากความร่วมมือของครูและผู้ปกครอง การปฏิบัติตามบทบาทของครูและผู้ปกครองบนพื้นฐานของความไม่ต่อเนื่อง ขาดการเป็นแบบอย่างที่ดี ขาดการวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบก็จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาจริยธรรม

แคมป์เบลและไทส์เซน (Campbell & Thiessen, 2001 : 27-29) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพพื้นฐานทางศีลธรรมของตัวแทนจริยธรรมในการสอน ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพต่อการพัฒนาในปัจจุบันภายใต้ประเด็นคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานของครูที่มีผลต่อผู้เรียนจุดสนใจหลักของการวิจัยคือบทบาทของครูในการเป็นตัวแทนจริยธรรมและการอบรมสั่งสอนในห้องเรียนว่าเป็นไปในทางที่ถูกหรือผิดอันเป็นตัวชี้วัดจากครูและนักวิจัย จุดมุ่งหมายแรกเป็นการรวบรวมหลักการ ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักศีลธรรมตามแบบแผนของงานวิจัย โดยค้นคว้า 2 ประการคือครูมีเป้าหมายของการ

อบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนกับความมุ่งมั่นต่อการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง
อย่างไร จากงานวิจัยได้ให้แนวคิดหลายประการจากวิธีการค้นคว้าที่หลากหลาย มีการเสนอบท
สัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลเน้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู ประเด็นในการศึกษามี 4 ด้าน คือด้าน
ระเบียบวินัยในห้องเรียน ด้านงานภารกิจหลักของครู ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนักเรียน
จากการเลือกวิธีการสอนของครู และด้านการวัดผลประเมินผล นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะว่า
ระดับความรู้ทางหลักศีลธรรมของครูแสดงถึงความไม่มั่นใจที่จะเป็นตัวแทนทางจริยธรรมและ
สะท้อนถึงจิตสำนึกในการยอมรับคุณงามความดีและหลักศีลธรรมที่ครูอบรมสั่งสอนและเป็น
แบบอย่างแก่ผู้เรียน

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า
การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนของสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความ
สำคัญในการเสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และสถานศึกษาถือว่าเป็นสถาบันที่
สำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการ
สร้างและส่งเสริมบุคลิกภาพ พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน นอกจากนั้นครูยังต้องเข้าใจเด็ก
รู้จักวิธีอบรมสั่งสอน และต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเน้นการปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันได้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรและเป็นคนมี
คุณธรรม จริยธรรมที่สังคมและประเทศชาติต้องการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 1.1 ผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำนวน 202 คน
- 1.2 ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำนวน 2,497 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 148 - 149) ได้ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 136 คน และครู จำนวน 335 คน รวม 471 คน แล้วทำการสุ่มกลุ่มย่อย (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียนอย่างเป็นสัดส่วนด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มีรายละเอียดตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 แบ่งโรงเรียนในแต่ละอำเภอเป็นกลุ่มย่อย (Strata) ตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 69 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 89 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 44 โรงเรียน

2.2 สุ่มขนาดของโรงเรียนในแต่ละอำเภอมาจำนวน 136 โรงเรียน ตามสัดส่วนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 46 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 60 โรงเรียน และขนาดใหญ่ จำนวน 30 โรงเรียน

2.3 จากโรงเรียนที่สุ่มมาได้ ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 136 คน

2.4 จากโรงเรียนดังกล่าว ทำการสุ่มครูมาเป็นจำนวน 335 คน ตามสัดส่วนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แสดงดังตาราง 2 ถึง ตาราง 4 ดังนี้

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

โรงเรียน	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้อำนวยการ	ครู	รวม	ผู้อำนวยการ	ครู	รวม
ขนาดเล็ก	69	501	570	46	67	113
ขนาดกลาง	89	997	1,086	60	134	194
ขนาดใหญ่	44	999	1,043	30	134	164
รวม	202	2,497	2,699	136	335	471

ตาราง 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและอำเภอ

อำเภอ	ประชากร				กลุ่มตัวอย่าง			
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	รวม	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	รวม
เมือง	31	41	23	95	21	28	16	65
ลำปลายมาศ	30	33	11	74	20	22	7	49
ชำนิ	3	7	7	17	2	5	5	12
บ้านด่าน	5	8	3	16	3	5	2	10
รวม	69	89	44	202	46	60	30	136

ตาราง 4 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและอำเภอ

อำเภอ	ประชากร				กลุ่มตัวอย่าง			
	ขนาด เล็ก	ขนาด กลาง	ขนาด ใหญ่	รวม	ขนาด เล็ก	ขนาด กลาง	ขนาด ใหญ่	รวม
เมือง	234	463	569	1,266	31	62	76	169
ลำปลายมาศ	212	364	252	828	28	49	34	111
ชำนิ	20	69	128	217	3	9	17	29
บ้านด่าน	35	101	50	186	5	14	7	26
รวม	501	997	999	2,497	67	134	134	335

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จะมีคำตอบให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ()

ตัวอย่าง ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ให้ตรงกับความเป็นจริง

1 สถานภาพตำแหน่ง

() ผู้อำนวยการ โรงเรียน

() ครู

2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

() ประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี

() ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งคำถามครอบคลุมเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนใน 3 ด้าน คือ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง และด้านการติดตามผล แบ่งระดับเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในแบบสอบถาม โดยในแต่ละด้านมีจำนวนข้อ ดังนี้

1. ด้านการอบรมสั่งสอน	จำนวน 23 ข้อ
2. ด้านการเป็นแบบอย่าง	จำนวน 23 ข้อ
3. ด้านการติดตามผล	จำนวน 14 ข้อ

แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อคำถามมีลักษณะเชิงนิมิต (Positive) มีจำนวนข้อทั้งสิ้น 60 ข้อ
ถ้ากลุ่มตัวอย่างเลือกตอบ

มากที่สุด (5)	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด
มาก (4)	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
ปานกลาง (3)	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับกลาง
น้อย (2)	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย
น้อยที่สุด (1)	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ตัวอย่างแบบสอบถามในตอนที่ 2

ข้อ ที่	ข้อความ	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
0.	ด้านอบรมสั่งสอน ครูสอนให้นักเรียนเรียนรู้คุณค่า ชื่นชม และรักษา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ.....✓..
00.	ครูเน้นให้นักเรียนปฏิบัติโดยคำนึงถึงประโยชน์ ของสังคมมากกว่าส่วนตน.....✓..

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว

2. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร และรายงานการวิจัย เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ ทฤษฎีแนวคิดหลักการ ที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม

2.3 นำแบบสอบถามเสนอประธานกรรมการ และกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา โครงสร้าง และภาษา เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุม

2.4 ปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถาม ตามคำแนะนำของประธานกรรมการและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

2.4.1 นายสัญญา เสาวกุล ตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านตาเหล็ง

2.4.2 นายวรพันธ์ พลเดช ตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านเมืองยาง

2.4.3 นางพิกุล จีนปรีชา ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอประธานกรรมการและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พิจารณาอีกครั้ง เพื่อที่จะได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)

2.7 หาค่าอำนาจจำแนก โดยการวิเคราะห์แบบสอบถามเป็นรายข้อ หาค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแต่ละข้อ ทั้งกลุ่มสูงและต่ำ ทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t -test ที่ระดับนัยสำคัญ .05 หรือถ้าค่า t มีค่า 1.75 ขึ้นไป ถือว่ามีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ ได้ข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนก ผ่านเกณฑ์จำนวน 60 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 1.783 ถึง 3.873

2.8 นำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์ในข้อ 2.7 มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9715 ซึ่งผ่านเกณฑ์และนำไปใช้เก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียน และการส่งคืนมายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

2. ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืน และส่วนที่ยังไม่ได้ส่งคืน
3. กรณีไม่ได้รับแบบสอบถามคืนภายในกำหนด ผู้วิจัยจะติดตามด้วยตนเองเพื่อให้ได้แบบสอบถามคืนทั้งหมด
4. ผลปรากฏว่าแบบสอบถามจำนวน 471 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้จำนวน 471 ฉบับ มีความสมบูรณ์ 471 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. กรอกรหัสแบบสอบถาม
3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล
4. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. การศึกษาความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จัดอันดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวม
3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยใช้ค่าสถิติ Independent Samples t-test กำหนดค่าสถิติที่นัยสำคัญ .05

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครู ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานใช้ค่าสถิติ F- test เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe') กำหนดค่าเฉลี่ยที่ระดับนัยสำคัญ .05

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หากำร้อยละเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

6. เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean) กำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ยไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 68)

ค่าเฉลี่ย 4.51- 5.00 หมายความว่า เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51- 4.50 หมายความว่า เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51- 3.50 หมายความว่า เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51- 2.50 หมายความว่า เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00- 1.50 หมายความว่า เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

1.1 ค่าอำนาจจำแนกโดยวิธีหาค่าอัตราส่วนวิกฤติ t เป็นรายข้อ ตามวิธีการของ t-test

1.2. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน ที่ใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครู ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยการวิเคราะห์ค่า t -test Independent ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครู ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน โดยการวิเคราะห์ค่า F -test เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แล้วจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ปราบกฎผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่จะเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

มีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - Distribution

F แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - Distribution

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษารolesบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตาราง แบ่งเป็น 5 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 รายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู เกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู เกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 รายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ จะเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน ซึ่งจะปรากฏผลดัง ตาราง 6

ตาราง 6 จำนวนและค่าร้อยละสถานภาพตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะของตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	471	100.00
1. สถานภาพตำแหน่ง		
1.1 ผู้อำนวยการ โรงเรียน	136	28.90
1.2 ครู	335	71.10
2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน		
2.1 ประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี	81	17.20
2.2 ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป	390	82.80
3. ขนาดของโรงเรียน		
3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก	113	24.00
3.2 โรงเรียนขนาดกลาง	194	41.20
3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่	164	34.80

จากตาราง 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 471 คน เมื่อจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 28.90 และครู จำนวน 335 คน คิดเป็นร้อยละ 71.10 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 17.20 และประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 390 คน คิดเป็นร้อยละ 82.80 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน จะปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมากที่สุด จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 41.20 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00

ตอนที่ 2 ศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ซึ่งปรากฏผลดังตาราง 7 ถึงตาราง 18

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ด้านการอบรมสั่งสอน	4.25	0.30	มาก	1
2. ด้านการเป็นแบบอย่าง	4.17	0.37	มาก	2
3. ด้านการติดตามผล	3.88	0.33	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.13	0.31	มาก	

จากตาราง 7 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยด้านการอบรมสั่งสอน
มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมาคือด้านการเป็นแบบอย่าง ($\bar{X} = 4.17$) และด้าน
การติดตามผล ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมใน สาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน	4.49	0.54	มาก	1
2. ครูสอนโดยเน้นการเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียน ให้สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรมทางสังคม มากกว่าผู้ปกครอง	4.13	0.61	มาก	18
3. ครูพานักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมที่ สำคัญทางศาสนา	4.18	0.63	มาก	17
4. ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้เสียสละ โดยเข้าร่วม กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น กิจกรรมปลูกเสื่อ เนตรนารี	4.32	0.58	มาก	9
5. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบและเอาใจใส่ ต่องานที่ได้รับมอบหมาย	4.46	0.50	มาก	3
6. ครูจัดให้มีการอบรมจรรยาบรรณตาม ประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.30	0.60	มาก	11
7. ครูพานักเรียนออกไปทำกิจกรรมนอกสถานที่ เกี่ยวกับด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น พาไปทำบุญ ตักบาตร ฟังเทศน์ เวียนเทียน เพื่อขัดเกลาจิตใจให้ นักเรียนเป็นคนดี	4.21	0.60	มาก	16
8. ครูสอนให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคล อื่นอย่างสม่ำเสมอ	4.04	0.68	มาก	21
9. ครูสอนให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา และ สุภาพอ่อนโยนต่อผู้อื่น	4.30	0.51	มาก	10

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
10. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่พูดจาสุภาพ ไพเราะ ไม่พูดหยาบคายในหมู่เพื่อนและบุคคลอื่น	4.35	0.56	มาก	6
11. ครูอบรมนักเรียนให้รู้จักรักษาสถานที่ของส่วนรวมโดยไม่ขีดเขียนทำลายทรัพย์สินสมบัติของทางราชการ	4.05	0.71	มาก	20
12. ครูสอนให้นักเรียนปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม	4.21	0.58	มาก	15
13. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักสามัคคี มีความสามัคคีกัน	4.33	0.47	มาก	7
14. ครูสอนให้นักเรียนมีวิริยะ อุตสาหะ มีความบากบั่นในการเรียนจนประสบผลสำเร็จ	4.33	0.55	มาก	8
15. ครูฝึกให้นักเรียนยึดมั่นในหลักธรรมของการอยู่ร่วมกัน อันได้แก่ ความสามัคคี การเสียสละ การให้อภัย	4.40	0.49	มาก	5
16. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักฝึกจิตใจมิให้ขุ่นมัว ปราศจากความมัวหมองทั้งกายและใจ	4.29	0.58	มาก	13
17. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักแบ่งปัน เสียสละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือคนอื่น และผู้ประสบภัยพิบัติอยู่เสมอ	4.29	0.57	มาก	12
18. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักกตัญญูกตเวที ต่อผู้มีพระคุณ	4.48	0.52	มาก	2
19. ครูเอาใจใส่ ดูแลพฤติกรรมนักเรียนให้มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น	4.45	0.71	มาก	4
20. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่รู้จักประหยัดอดออม ไม่ฟุ่มเฟือย	4.27	0.59	มาก	14

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
21. ครูจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนอย่างเหมาะสม	3.96	0.56	มาก	22
22. ครูจัดสถานที่เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิและปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม	3.76	0.60	มาก	23
23. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดีต่อหน้าผู้อื่นและสาธารณชน	4.06	0.71	มาก	19
รวมเฉลี่ย	4.25	0.30	มาก	

จากตาราง 8 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน ($\bar{X} = 4.49$) รองลงมาคือข้อ 18 ครูสอนให้นักเรียนรู้จักตั้งกฎเกณฑ์ต่อผู้มีพระคุณ ($\bar{X} = 4.48$) และข้อ 5 ครูสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 4.46$) ตามลำดับ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการเป็นแบบอย่างโดยภาพรวมและรายชื่อ

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
24. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ	4.26	0.62	มาก	6
25. ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนด้านการรู้จักประหยัดคอดออม	4.24	0.52	มาก	7
26. ครูอุทิศเวลาให้กับการทำงานในโรงเรียน โดยมิได้ละทิ้งหน้าที่ของตน	4.17	0.72	มาก	14
27. ครูเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ	4.05	0.54	มาก	18
28. ครูรู้จักแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้อย่างมีเหตุผล	3.97	0.53	มาก	22
29. ครูแต่งกายสะอาดเรียบร้อย สุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ	4.00	0.46	มาก	20
30. ครูประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยและเป็นคนดี ตามคุณธรรมที่ได้สอนนักเรียน	4.27	0.61	มาก	4
31. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและผู้คนทั่วไป	4.21	0.44	มาก	11
32. ครูมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือคนอื่นและเพื่อนครูด้วยกัน เมื่อถึงเวลาจำเป็นที่ต้องช่วยเหลือ	4.23	0.53	มาก	10
33. ครูทำตนให้เป็นที่รักไว้วางใจ น่าเลื่อมใสและเป็นที่ศรัทธาของนักเรียนและบุคคลทั่วไป	4.28	0.55	มาก	3
34. ครูปฏิบัติตามข้อตกลง กฎข้อบังคับของโรงเรียน โดยเคร่งครัด	4.14	0.56	มาก	16
35. ครูไม่ประพฤติตนกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา	3.90	0.46	มาก	23

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
36. ครูหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกใน หมู่คณะ	4.24	0.60	มาก	8
37. ครูมีบุคลิกภาพดี ไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่ เหมาะสมต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครอง นักเรียน	3.97	0.52	มาก	21
38. ครูไม่กล่าววาจาเสียดสีประชดประชันนักเรียน เมื่อนักเรียนกระทำความผิด	4.02	0.58	มาก	19
39. ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน	4.26	0.58	มาก	5
40. ครูไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวต่อนักเรียน	4.18	0.62	มาก	12
41. ครูมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ เห็นแก่ ประโยชน์ส่วนรวม	4.24	0.64	มาก	9
42. ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความเมตตาต่อ เพื่อนครูและนักเรียน	4.44	0.51	มาก	1
43. ครูไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน	4.35	0.54	มาก	2
44. ครูดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและ นักเรียน	4.16	0.62	มาก	15
45. ครูช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี	4.13	0.60	มาก	17
46. ครูให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุกครั้งทั้ง โรงเรียนหรือส่วนรวมจัดกิจกรรม	4.18	0.63	มาก	13
รวมเฉลี่ย	4.17	0.37	มาก	

จากตาราง 9 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ในด้านการเป็นแบบอย่างโดยภาพรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน โดย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 42 ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนครูและนักเรียน ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือข้อ 43 ครูไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนครูนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ($\bar{X} = 4.35$) และข้อ 33 ครูทำตนให้เป็นที่รักไว้วางใจ น่าเลื่อมใสและเป็น ที่ศรัทธาของนักเรียนและบุคคลทั่วไป ($\bar{X} = 4.28$) ตามลำดับ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
47. ครูติดตามผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.01	0.53	มาก	1
48. ครูจัดให้มีการติดตามผลการประพฤติปฏิบัติ ของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนสม่ำเสมอ	3.99	0.61	มาก	3
49. ครูมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการ ติดตามผลในด้านการพัฒนาการเชิงจริยธรรมของ นักเรียน	3.80	0.54	มาก	12
50. ครูจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมี ความรู้ความสามารถในการประเมินตนเอง	3.88	0.46	มาก	6
51. ครูส่งเสริมให้นักเรียนบันทึกกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์และรายงานให้ครูทราบ	3.72	0.62	มาก	14
52. ครูฝึกให้นักเรียนยอมรับผลการประเมินเพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไขพฤติกรรมทางจริยธรรม ของตนเองต่อไป	3.88	0.65	มาก	7
53. ครูฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินตนเอง เป็น ระยะเวลาอย่างสม่ำเสมอ	3.99	0.52	มาก	2

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
54. ครูจัดให้มีการประเมินและการติดตามผลด้าน คุณธรรม จริยธรรมเพื่อพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐาน ของโรงเรียน	3.94	0.66	มาก	4
55. ครูฝึกให้นักเรียนและเพื่อนรู้จักประเมินตนเอง ในด้านการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม	3.81	0.55	มาก	11
56. ครูจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานทางด้าน คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครอง ทราบ	3.87	0.53	มาก	8
57. ครูจัดให้มีการประเมินและติดตามผลด้าน จริยธรรม เพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานของโรงเรียน	3.82	0.52	มาก	10
58. ครูขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองประเมินบุตร หลานตามความเป็นจริง และแจ้งให้โรงเรียน ทราบ	3.78	0.55	มาก	13
59. ครูตรวจผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม จากการบันทึกในแบบบันทึกของนักเรียน	3.89	0.64	มาก	5
60. ครูนำผลการประเมินมาเป็นส่วนหนึ่งในการ ตัดสินผลการเรียนตามหลักสูตร	3.87	0.56	มาก	9
รวมเฉลี่ย	3.88	0.33	มาก	

จากตาราง 10 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 47 ครูติดตามผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมาคือข้อ 53 ครูฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินตนเองเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.99$) และข้อ 48 ครูจัดให้มีการติดตามผลการประพฤติปฏิบัติของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.99$) ตามลำดับ

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริม
 คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ด้านการอบรมสั่งสอน	4.23	0.29	มาก	1
2. ด้านการเป็นแบบอย่าง	4.14	0.47	มาก	2
3. ด้านการติดตามผล	3.87	0.36	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.11	0.36	มาก	

จากตาราง 11 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
 ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็น
 รายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยด้านการอบรมสั่งสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด
 ($\bar{X} = 4.23$) รองลงมาคือด้านการเป็นแบบอย่าง ($\bar{X} = 4.14$) และด้านการติดตามผล ($\bar{X} = 3.87$)
 ตามลำดับ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริม
 คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมใน สาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน	4.47	0.54	มาก	1
2. ครูสอนโดยเน้นการเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียน ให้สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรมทางสังคม มากกว่าผู้ปกครอง	4.08	0.64	มาก	18
3. ครูพานักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมที่ สำคัญทางศาสนา	4.24	0.71	มาก	16
4. ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้เสียสละ โดยเข้าร่วม กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี	4.28	0.58	มาก	12
5. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบและเอาใจใส่ ต่องานที่ได้รับมอบหมาย	4.41	0.49	มาก	3
6. ครูจัดให้มีการอบรมจรรยาบรรณตาม ประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.27	0.62	มาก	14
7. ครูพานักเรียนออกไปทำกิจกรรมนอกสถานที่ เกี่ยวกับด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น พาไปทำบุญ ตักบาตร ฟังเทศน์ เวียนเทียน เพื่อขัดเกลาจิตใจให้ นักเรียนเป็นคนดี	4.30	0.59	มาก	10
8. ครูสอนให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคล อื่นอย่างสม่ำเสมอ	3.99	0.57	มาก	20
9. ครูสอนให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา และ สุภาพอ่อนโยนต่อผู้อื่น	4.28	0.56	มาก	11

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
10. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่พูดจาสุภาพ ไพเราะ ไม่พูดหยาบคายในหมู่เพื่อนและบุคคลอื่น	4.37	0.54	มาก	6
11. ครูอบรมนักเรียนให้รู้จักรักษาสถานที่ของส่วนรวมโดยไม่ขีดเขียนทำลายทรัพย์สินสมบัติของทางราชการ	4.07	0.71	มาก	19
12. ครูสอนให้นักเรียนปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม	4.35	0.50	มาก	7
13. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักสามัคคี มีความสามัคคีกัน	4.31	0.46	มาก	8
14. ครูสอนให้นักเรียนมีวิริยะ อุตสาหะ มีความบากบั่นในการเรียนจนประสบผลสำเร็จ	4.30	0.46	มาก	9
15. ครูฝึกให้นักเรียนยึดมั่นในหลักธรรมของการอยู่ร่วมกัน อันได้แก่ ความสามัคคี การเสียสละ การให้อภัย	4.40	0.49	มาก	4
16. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักฝึกจิตใจมิให้ขุ่นมัว ปราศจากความมัวหมองทั้งกายและใจ	4.22	0.61	มาก	17
17. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักแบ่งปัน เสียสละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือคนอื่น และผู้ประสบภัยพิบัติอยู่เสมอ	4.26	0.62	มาก	15
18. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักกตัญญูกตเวที ต่อผู้มีพระคุณ	4.42	0.54	มาก	2
19. ครูเอาใจใส่ ดูแลพฤติกรรมนักเรียนให้มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น	4.39	0.55	มาก	5
20. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่รู้จักประหยัด อคออม ไม่ฟุ่มเฟือย	4.27	0.58	มาก	13

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
21. ครูจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนอย่างเหมาะสม	3.96	0.59	มาก	21
22. ครูจัดสถานที่เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิและปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม	3.74	0.56	มาก	23
23. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดีต่อหน้าผู้อื่นและสาธารณชน	3.90	0.58	มาก	22
รวมเฉลี่ย	4.23	0.29	มาก	

จากตาราง 12 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของครู ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาคือข้อ 18 ครูสอนให้นักเรียนรู้จักัญญกตเวที ต่อผู้มีพระคุณ ($\bar{X} = 4.42$) และข้อ 5 ครูสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 4.41$) ตามลำดับ

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการเป็นแบบอย่างโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
24. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ	4.11	0.63	มาก	15
25. ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนด้านการรู้จักประหยัดคอดออม	4.19	0.59	มาก	5
26. ครูอุทิศเวลาให้กับการทำงานในโรงเรียน โดยมีได้ละทิ้งหน้าที่ของตน	4.21	0.74	มาก	4
27. ครูเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ	4.12	0.68	มาก	14
28. ครูรู้จักแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้อย่างมีเหตุผล	3.74	0.56	มาก	21
29. ครูแต่งกายสะอาดเรียบร้อย สุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ	4.12	0.56	มาก	13
30. ครูประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยและเป็นคนดี ตามคุณธรรมที่ได้สอนนักเรียน	4.18	0.78	มาก	7
31. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและผู้คนทั่วไป	4.16	0.77	มาก	8
32. ครูมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือคนอื่นและเพื่อนครูด้วยกัน เมื่อถึงเวลาจำเป็นที่ต้องช่วยเหลือ	4.15	0.78	มาก	11
33. ครูทำตนให้เป็นที่รักไว้วางใจ น่าเลื่อมใสและเป็นที่ศรัทธาของนักเรียนและบุคคลทั่วไป	4.16	0.78	มาก	9
34. ครูปฏิบัติตามข้อตกลง กฎข้อบังคับของโรงเรียน โดยเคร่งครัด	4.15	0.77	มาก	10
35. ครูไม่ประพฤติตนกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา	4.18	0.76	มาก	6

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
36. ครูหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกใน หมู่คณะ	4.01	0.70	มาก	20
37. ครูมีบุคลิกภาพดี ไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่ เหมาะสมต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครอง นักเรียน	4.11	0.64	มาก	16
38. ครูไม่กล่าววาจาเสียดสีประชดประชันนักเรียน เมื่อนักเรียนกระทำผิด	4.11	0.65	มาก	17
39. ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน	4.11	0.63	มาก	15
40. ครูไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวต่อนักเรียน	4.10	0.63	มาก	18
41. ครูมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ เห็นแก่ ประโยชน์ส่วนรวม	4.29	0.58	มาก	3
42. ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความเมตตาต่อ เพื่อนครูและนักเรียน	4.36	0.58	มาก	1
43. ครูไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน	4.34	0.53	มาก	2
44. ครูดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและ นักเรียน	4.14	0.64	มาก	12
45. ครูช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี	4.08	0.60	มาก	19
46. ครูให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุกครั้งที่ โรงเรียนหรือส่วนรวมจัดกิจกรรม	4.16	0.78	มาก	9
รวมเฉลี่ย	4.14	0.47	มาก	

จากตาราง 13 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู ในด้านการเป็นแบบอย่างโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 42 ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนครูและนักเรียน ($\bar{X} = 4.36$) มีค่าเฉลี่ย สูงสุด รองลงมาคือข้อ 43 ครูไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครอง นักเรียน ($\bar{X} = 4.34$) และข้อ 41 ครูมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 4.29$) ตามลำดับ

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
47. ครูติดตามผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.00	0.51	มาก	2
48. ครูจัดให้มีการติดตามผลการประพฤติปฏิบัติ ของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนสม่ำเสมอ	4.03	0.45	มาก	1
49. ครูมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการ ติดตามผลในด้านการพัฒนาการเชิงจริยธรรมของ นักเรียน	3.87	0.40	มาก	6
50. ครูจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมี ความรู้ความสามารถในการประเมินตนเอง	3.86	0.49	มาก	7
51. ครูส่งเสริมให้นักเรียนบันทึกกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์และรายงานให้ครูทราบ	3.65	0.58	มาก	13
52. ครูฝึกให้นักเรียนยอมรับผลการประเมินเพื่อ นำมาปรับปรุงและแก้ไขพฤติกรรมทางจริยธรรม ของตนเองต่อไป	3.84	0.63	มาก	9
53. ครูฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินตนเอง เป็น ระยะเวลาอย่างสม่ำเสมอ	3.74	0.74	มาก	12

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
54. ครูจัดให้มีการประเมินและการติดตามผลด้าน คุณธรรม จริยธรรมเพื่อพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐาน ของโรงเรียน	3.88	0.69	มาก	5
55. ครูฝึกให้นักเรียนและเพื่อนรู้จักประเมินตนเอง ในด้านการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม	3.96	0.57	มาก	4
56. ครูจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานทางด้าน คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครอง ทราบ	3.79	0.60	มาก	11
57. ครูจัดให้มีการประเมินและติดตามผลด้าน จริยธรรม เพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานของโรงเรียน	3.84	0.63	มาก	9
58. ครูขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองประเมินบุตร หลานตามความเป็นจริง และแจ้งให้โรงเรียน ทราบ	3.86	0.50	มาก	8
59. ครูตรวจผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม จากการบันทึกในแบบบันทึกของนักเรียน	3.81	0.61	มาก	10
60. ครูนำผลการประเมินมาเป็นส่วนหนึ่งในการ ตัดสินผลการเรียนตามหลักสูตร	3.99	0.73	มาก	3
รวมเฉลี่ย	3.87	0.36	มาก	

จากตาราง 14 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของครู ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 48 ครูจัดให้มีการติดตามผลการประพฤติปฏิบัติของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน สม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมาคือข้อ 47 ครูติดตามผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.00$) และข้อ 60 ครูนำผลการประเมินมาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินผลการเรียนตามหลักสูตร ($\bar{X} = 3.99$) ตามลำดับ

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริม
 คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ด้านการอบรมสั่งสอน	4.24	0.29	มาก	1
2. ด้านการเป็นแบบอย่าง	4.15	0.45	มาก	2
3. ด้านการติดตามผล	3.87	0.35	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.12	0.34	มาก	

จากตาราง 15 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
 ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
 ($\bar{X} = 4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยด้านการอบรม
 สั่งสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมาคือด้านการเป็นแบบอย่าง ($\bar{X} = 4.15$) และด้าน
 การติดตามผล ($\bar{X} = 3.87$) ตามลำดับ

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริม
 คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวม
 และรายข้อ

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมใน สาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน	4.47	0.54	มาก	1
2. ครูสอนโดยเน้นการเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียน ให้สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรมทางสังคม มากกว่าผู้ปกครอง	4.09	0.63	มาก	18
3. ครูพานักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมที่ สำคัญทางศาสนา	4.22	0.68	มาก	17
4. ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้เสียสละ โดยเข้าร่วม กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี	4.29	0.57	มาก	11
5. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบและเอาใจใส่ ต่องานที่ได้รับมอบหมาย	4.42	0.49	มาก	3
6. ครูจัดให้มีการอบรมจรรยาบรรณตาม ประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.28	0.61	มาก	13
7. ครูพานักเรียนออกไปทำกิจกรรมนอกสถานที่ เกี่ยวกับด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น พาไปทำบุญ ตักบาตร ฟังเทศน์ เวียนเทียน เพื่อขัดเกลาจิตใจให้ นักเรียนเป็นคนดี	4.29	0.59	มาก	12
8. ครูสอนให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคล อื่นอย่างสม่ำเสมอ	4.00	0.60	มาก	20
9. ครูสอนให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา และ สุภาพอ่อน โยนต่อผู้อื่น	4.29	0.55	มาก	10

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
10. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่พูดจาสุภาพ ไพเราะ ไม่พูดหยาบคายในหมู่เพื่อนและบุคคลอื่น	4.36	0.54	มาก	6
11. ครูอบรมนักเรียนให้รู้จักรักษาสถานที่ของส่วนรวมโดยไม่ขีดเขียนทำลายทรัพย์สินสมบัติของทางราชการ	4.06	0.71	มาก	19
12. ครูสอนให้นักเรียนปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม	4.31	0.52	มาก	9
13. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักสามัคคี มีความสามัคคีกัน	4.32	0.47	มาก	7
14. ครูสอนให้นักเรียนมีวิริยะ อุตสาหะ มีความบากบั่นในการเรียนจนประสบผลสำเร็จ	4.31	0.49	มาก	8
15. ครูฝึกให้นักเรียนยึดมั่นในหลักธรรมของการอยู่ร่วมกัน อันได้แก่ ความสามัคคี การเสียสละ การให้อภัย	4.40	0.49	มาก	5
16. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักฝึกจิตใจมิให้ขุ่นมัว ปราศจากความมัวหมองทั้งกายและใจ	4.24	0.60	มาก	16
17. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักแบ่งปัน เสียสละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือคนอื่น และผู้ประสบภัยพิบัติอยู่เสมอ	4.27	0.60	มาก	15
18. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักกตัญญูกตเวที ต่อผู้มีพระคุณ	4.44	0.53	มาก	2
19. ครูเอาใจใส่ ดูแลพฤติกรรมนักเรียนให้มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น	4.41	0.60	มาก	4
20. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่รู้จักประหยัด อดออม ไม่ฟุ่มเฟือย	4.27	0.58	มาก	14

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
21. ครูจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนอย่างเหมาะสม	3.96	0.58	มาก	21
22. ครูจัดสถานที่เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิและปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม	3.75	0.57	มาก	23
23. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดีต่อหน้าผู้อื่นและสาธารณชน	3.95	0.62	มาก	22
รวมเฉลี่ย	4.24	0.29	มาก	

จากตาราง 16 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ในด้านการอบรมสั่งสอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาคือ ข้อ 18 ครูสอนให้นักเรียนรู้จักตั้งกฎเกณฑ์ต่อผู้มีพระคุณ ($\bar{X} = 4.44$) และข้อ 5 ครูสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 4.42$) ตามลำดับ

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการเป็นแบบอย่างโดยภาพรวม
และรายชื่อ

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
24. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ	4.15	0.63	มาก	12
25. ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนด้านการรู้จักประหยัดคอดออม	4.21	0.57	มาก	4
26. ครูอุทิศเวลาให้กับการทำงานในโรงเรียน โดยมีได้ละทิ้งหน้าที่ของตน	4.20	0.73	มาก	5
27. ครูเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ	4.10	0.64	มาก	17
28. ครูรู้จักแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้อย่างมีเหตุผล	3.81	0.56	มาก	23
29. ครูแต่งกายสะอาดเรียบร้อย สุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ	4.09	0.53	มาก	19
30. ครูประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยและเป็นคนดี ตามคุณธรรมที่ได้สอนนักเรียน	4.20	0.73	มาก	6
31. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและผู้คนทั่วไป	4.17	0.70	มาก	8
32. ครูมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือคนอื่นและเพื่อนครูด้วยกัน เมื่อถึงเวลาจำเป็นที่ต้องช่วยเหลือ	4.17	0.71	มาก	9
33. ครูทำตนให้เป็นที่รักไว้วางใจ น่าเลื่อมใสและเป็นที่ศรัทธาของนักเรียนและบุคคลทั่วไป	4.19	0.72	มาก	7
34. ครูปฏิบัติตามข้อตกลง กฎข้อบังคับของโรงเรียน โดยเคร่งครัด	4.15	0.72	มาก	14
35. ครูไม่ประพฤติตนกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา	4.10	0.71	มาก	18

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
36. ครูหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกในหมู่คณะ	4.08	0.68	มาก	20
37. ครูมีบุคลิกภาพดี ไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน	4.07	0.61	มาก	22
38. ครูไม่กล่าววาจาเสียดสีประชดประชันนักเรียนเมื่อนักเรียนกระทำความผิด	4.08	0.62	มาก	21
39. ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน	4.15	0.62	มาก	11
40. ครูไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวต่อนักเรียน	4.13	0.63	มาก	15
41. ครูมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	4.27	0.59	มาก	3
42. ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนครูและนักเรียน	4.38	0.56	มาก	1
43. ครูไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน	4.34	0.53	มาก	2
44. ครูดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียน	4.15	0.64	มาก	13
45. ครูช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	4.10	0.60	มาก	16
46. ครูให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุกครั้งที่โรงเรียนหรือส่วนรวมจัดกิจกรรม	4.17	0.74	มาก	10
รวมเฉลี่ย	4.15	0.45	มาก	

จากตาราง 17 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู ในด้านการเป็นแบบอย่างโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 42 ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนครูและนักเรียน ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมาคือข้อ 43 ครูไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ($\bar{X} = 4.34$) และข้อ 41 ครูมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 4.27$) ตามลำดับ

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวม และรายข้อ

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
47. ครูติดตามผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.00	0.54	มาก	1
48. ครูจัดให้มีการติดตามผลการประพฤติปฏิบัติของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนสม่ำเสมอ	3.97	0.49	มาก	3
49. ครูมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการติดตามผลในด้านการพัฒนาการเชิงจริยธรรมของนักเรียน	3.85	0.45	มาก	7
50. ครูจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการประเมินตนเอง	3.86	0.48	มาก	6
51. ครูส่งเสริมให้นักเรียนบันทึกกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และรายงานให้ครูทราบ	3.67	0.59	มาก	14
52. ครูฝึกให้นักเรียนยอมรับผลการประเมินเพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไขพฤติกรรมทางจริยธรรมของตนเองต่อไป	3.85	0.64	มาก	8

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
53. ครูฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินตนเอง เป็น ระยะๆอย่างสม่ำเสมอ	3.81	0.70	มาก	13
54. ครูจัดให้มีการประเมินและการติดตามผลด้าน คุณธรรม จริยธรรมเพื่อพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐาน ของโรงเรียน	3.90	0.68	มาก	5
55. ครูฝึกให้นักเรียนและเพื่อนรู้จักประเมินตนเอง ในด้านการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม	3.98	0.56	มาก	2
56. ครูจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานทางด้าน คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครอง ทราบ	3.81	0.58	มาก	12
57. ครูจัดให้มีการประเมินและติดตามผลด้าน จริยธรรม เพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานของโรงเรียน	3.83	0.60	มาก	10
58. ครูขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองประเมินบุตร หลานตามความเป็นจริง และแจ้งให้โรงเรียน ทราบ	3.83	0.52	มาก	9
59. ครูตรวจผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม จากการบันทึกในแบบบันทึกของนักเรียน	3.83	0.62	มาก	11
60. ครูนำผลการประเมินมาเป็นส่วนหนึ่งในการ ตัดสินผลการเรียนตามหลักสูตร	3.95	0.69	มาก	4
รวมเฉลี่ย	3.87	0.35	มาก	

จากตาราง 18 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 47 ครูติดตามผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมาคือข้อ 55 ครูฝึกให้นักเรียนและเพื่อนรู้จักประเมินตนเองในด้านการปฏิบัติ

ตามหลักคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 3.98$) และข้อ 48 ครูจัดให้มีการติดตามผลการประพฤติปฏิบัติ
ของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.97$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู เกี่ยวกับบทบาท
ของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและ
ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์
ซึ่งปรากฏผลดังตาราง 19 ถึงตาราง 26

ตาราง 19 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
นักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและ
รายด้าน

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการอบรมสั่งสอน	4.23	0.27	4.25	0.31	0.122
2. ด้านการเป็นแบบอย่าง	4.04	0.33	4.18	0.37	1.043
3. ด้านการติดตามผล	3.78	0.31	3.88	0.33	0.874
รวมเฉลี่ย	4.05	0.30	4.14	0.31	0.728

จากตาราง 19 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติ
ไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

ตาราง 20 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
นักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการอบรม
สั่งสอน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในสาระ การเรียนรู้ที่ตนเองสอน	4.63	0.52	4.48	0.55	0.708
2. ครูสอนโดยเน้นการเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียนให้ สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรมทางสังคมมากกว่า ผู้ปกครอง	4.00	0.76	4.13	0.61	0.592
3. ครูพานักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมที่สำคัญ ทางศาสนา	4.13	0.83	4.18	0.62	0.237
4. ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการฝึกฝน ตนเองให้เป็นผู้เสียสละ โดยเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี	4.25	0.46	4.33	0.59	0.367
5. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่อ งานที่ได้รับมอบหมาย	4.50	0.53	4.45	0.50	0.256
6. ครูจัดให้มีการอบรมจรรยาบรรณตามประเพณี ไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้	4.38	0.74	4.30	0.59	0.356
7. ครูพานักเรียนออกไปทำกิจกรรมนอกสถานที่ เกี่ยวกับด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น พาไปทำบุญ ตักบาตร ฟังเทศน์ เวียนเทียน เพื่อขัดเกลาจิตใจให้ นักเรียนเป็นคนดี	4.25	0.46	4.21	0.61	0.178
8. ครูสอนให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่น อย่างสม่ำเสมอ	3.88	0.35	4.05	0.69	0.728

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
20. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่รู้จักประหยัดคอคออม ไม่ฟุ่มเฟือย	4.13	0.83	4.28	0.57	0.726
21. ครูจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการ ศึกษามาใช้ในการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนอย่างเหมาะสม	3.75	0.46	3.98	0.57	1.105
22. ครูจัดสถานที่เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิและ ปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม	3.50	0.53	3.77	0.60	1.248
23. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดีต่อ หน้าผู้อื่นและสาธารณชน	4.14	0.64	4.05	0.71	0.272
รวมเฉลี่ย	4.23	0.27	4.25	0.31	0.122

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 20 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 19 ครูเอาใจใส่ ดูแลพฤติกรรมนักเรียนให้มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 21 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการเป็น แบบอย่างโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
24. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามคำสอนของศาสนา ที่ตนนับถือ	4.13	0.64	4.27	0.62	0.620
25. ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ด้าน การรู้จักประหยัดคอดออม	4.25	0.46	4.24	0.53	0.041
26. ครูอุทิศเวลาให้กับการทำงานในโรงเรียน โดยมีได้ ละทิ้งหน้าที่ของตน	3.75	0.71	4.20	0.71	1.720
27. ครูเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาอย่าง สม่ำเสมอ	3.88	0.64	4.06	0.53	0.961
28. ครูรู้จักแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้อย่างมี เหตุผล	3.75	0.46	3.98	0.53	1.216
29. ครูแต่งกายสะอาดเรียบร้อย สุภาพเหมาะสมกับ กาลเทศะ	3.88	0.35	4.02	0.47	0.832
30. ครูประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยและเป็น คนดี ตามคุณธรรมที่ได้สอนนักเรียน	4.13	0.64	4.28	0.61	0.697
31. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ นักเรียนและผู้คนทั่วไป	4.38	0.52	4.20	0.44	1.120
32. ครูมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือคนอื่นและเพื่อนครูด้วยกัน เมื่อถึงเวลาจำเป็นที่ต้องช่วยเหลือ	4.00	0.53	4.24	0.53	1.256
33. ครูทำตนให้เป็นที่รักไว้วางใจ น่าเลื่อมใสและเป็น ที่ศรัทธาของนักเรียนและบุคคลทั่วไป	4.13	0.64	4.29	0.55	0.812

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
34. ครูปฏิบัติตามข้อตกลง กฎข้อบังคับของโรงเรียน โดยเคร่งครัด	4.13	0.64	4.14	0.56	0.076
35. ครูไม่ประพฤติตนกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับ บัญชา	3.75	0.71	3.91	0.44	0.617*
36. ครูหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกใน หมู่คณะ	4.00	0.76	4.25	0.59	1.146
37. ครูมีบุคลิกภาพดี ไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม ต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน	3.88	0.64	3.98	0.51	0.539
38. ครูไม่กล่าววาจาเสียดสีประชดประชันนักเรียน เมื่อ นักเรียนกระทำความผิด	3.75	0.46	4.04	0.58	1.379
39. ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู นักเรียนและ ผู้ปกครองนักเรียน	4.38	0.52	4.25	0.59	0.586
40. ครูไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวต่อนักเรียน	4.00	0.53	4.20	0.63	0.859
41. ครูมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ เห็นแก่ ประโยชน์ส่วนรวม	4.25	0.71	4.24	0.64	0.033
42. ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนครู และนักเรียน	4.50	0.53	4.44	0.51	0.333
43. ครูไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน	4.38	0.52	4.35	0.54	0.119
44. ครูดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียน	3.88	0.64	4.18	0.62	1.345

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
45. ครูช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี	3.88	0.64	4.14	0.60	1.213
46. ครูให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุกครั้งที่โรงเรียน หรือส่วนรวมจัดกิจกรรม	3.88	0.64	4.20	0.63	1.424
รวมเฉลี่ย	4.04	0.33	4.18	0.37	1.043

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 21 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการเป็นแบบอย่างโดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 35 ครูไม่ประพฤติตนกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 22 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
นักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการติดตามผล
โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
47. ครูติดตามผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.88	0.83	4.00	0.60	0.557
48. ครูจัดให้มีการติดตามผลการประพฤติปฏิบัติของ นักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนสม่ำเสมอ	3.88	0.64	3.81	0.54	0.312
49. ครูมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการ ติดตามผลในด้านการพัฒนาการเชิงจริยธรรมของ นักเรียน	3.62	0.52	3.81	0.54	0.949
50. ครูจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมี ความรู้ความสามารถในการประเมินตนเอง	3.75	0.46	3.89	0.46	0.787
51. ครูส่งเสริมให้นักเรียนบันทึกกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์และรายงานให้ครูทราบ	3.50	0.53	3.73	0.62	1.043
52. ครูฝึกให้นักเรียนยอมรับผลการประเมินเพื่อนำมา ปรับปรุงและแก้ไขพฤติกรรมทางจริยธรรมของตนเอง ต่อไป	4.13	0.64	3.86	0.65	1.124
53. ครูฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินตนเองเป็น ระยะๆอย่างสม่ำเสมอ	3.88	0.64	4.00	0.52	0.654
54. ครูจัดให้มีการประเมินและการติดตามผลด้าน คุณธรรม จริยธรรมเพื่อพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐานของ โรงเรียน	3.88	0.64	3.95	0.67	0.290
55. ครูฝึกให้นักเรียนและเพื่อนรู้จักประเมินตนเองใน ด้านการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม	4.00	0.53	4.02	0.53	0.81

ตาราง 22 (ต่อ)

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
56. ครูจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานทางด้าน คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ	3.75	0.46	3.88	0.53	0.648
57. ครูจัดให้มีการประเมินและติดตามผลด้าน จริยธรรม เพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานของโรงเรียน	3.75	0.46	3.82	0.52	0.370
58. ครูขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองประเมินบุตร หลานตามความเป็นจริง และแจ้งให้โรงเรียนทราบ	3.63	0.52	3.79	0.56	0.812
59. ครูตรวจผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมจาก การบันทึกในแบบบันทึกของนักเรียน	3.50	0.53	3.91	0.64	1.789
60. ครูนำผลการประเมินมาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสิน ผลการเรียนตามหลักสูตร	3.75	0.46	3.88	0.56	0.616
รวมเฉลี่ย	3.78	0.31	3.88	0.33	0.874

จากตาราง 22 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

ตาราง 23 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการอบรมสั่งสอน	4.24	0.27	4.23	0.29	0.355
2. ด้านการเป็นแบบอย่าง	4.16	0.44	4.14	0.48	0.348
3. ด้านการติดตามผล	3.89	0.36	3.86	0.35	0.731
รวมเฉลี่ย	4.13	0.34	4.11	0.36	0.457

จากตาราง 23 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

ตาราง 24 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ครูสอน โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในสาระ การเรียนรู้ที่ตนเองสอน	4.48	0.53	4.46	0.54	0.246
2. ครูสอน โดยเน้นการเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียนให้ สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรมทางสังคมมากกว่า ผู้ปกครอง	4.12	0.62	4.07	0.65	0.597
3. ครูพานักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมที่สำคัญ ทางศาสนา	4.25	0.68	4.23	0.71	0.147
4. ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการฝึกฝน ตนเองให้เป็นผู้เสียสละ โดยเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี	4.27	0.56	4.28	0.58	0.111
5. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่อ งานที่ได้รับมอบหมาย	4.42	0.50	4.40	0.49	0.367
6. ครูจัดให้มีการอบรมจรรยาบรรณตามประเพณี ไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้	4.27	0.61	4.27	0.62	0.010
7. ครูพานักเรียนออกไปทำกิจกรรมนอกสถานที่ เกี่ยวกับด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น พาไปทำบุญตัก บาตร ฟังเทศน์ เวียนเทียน เพื่อขัดเกลาจิตใจให้ นักเรียนเป็นคนดี	4.32	0.57	4.31	0.59	0.051
8. ครูสอนให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่น อย่างสม่ำเสมอ	4.00	0.60	3.99	0.56	0.151

ตาราง 24 (ต่อ)

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
9. ครูสอนให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา และสุภาพ อ่อนโยนต่อผู้อื่น	4.30	0.59	4.28	0.56	0.305
10. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่พูดจาสุภาพ ไพเราะ ไม่พูดหยาบคายในหมู่เพื่อนและบุคคลอื่น	4.34	0.53	4.37	0.54	0.445
11. ครูอบรมนักเรียนให้รู้จักรักษาสถานที่ของ ส่วนรวมโดยไม่ขีดเขียนทำลายทรัพย์สินสมบัติของทาง ราชการ	4.05	0.70	4.07	0.71	0.189
12. ครูสอนให้นักเรียนปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม	4.34	0.51	4.36	0.50	0.190
13. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักสามัคคี มีความสามัคคีกัน	4.32	0.47	4.31	0.46	0.034
14. ครูสอนให้นักเรียนมีวิริยะ อุตสาหะ มีความ บากบั่นในการเรียนจนประสบผลสำเร็จ	4.32	0.47	4.30	0.46	0.285
15. ครูฝึกให้นักเรียนยึดมั่นในหลักธรรมของการอยู่ ร่วมกัน อันได้แก่ ความสามัคคี การเสียสละ การให้อภัย	4.42	0.50	4.40	0.49	0.367
16. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักฝึกจิตใจมิให้ขุ่นมัว ปราศจากความมัวหมองทั้งกายและใจ	4.25	0.60	4.22	0.61	0.357
17. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักแบ่งปัน เสียสละทรัพย์สิน ส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือคนอื่น และผู้ประสบภัยพิบัติ อยู่เสมอ	4.26	0.58	4.26	0.63	0.009
18. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักกตัญญูกตเวที ต่อผู้มี พระคุณ	4.47	0.55	4.41	0.54	0.747
19. ครูเอาใจใส่ ดูแลพฤติกรรมนักเรียนให้มีความ ซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น	4.40	0.55	4.39	0.55	0.163

ตาราง 24 (ต่อ)

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
20. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่รู้จักประหยัดคอดออม ไม่ฟุ่มเฟือย	4.29	0.59	4.26	0.58	0.364
21. ครูจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการ ศึกษามาใช้ในการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนอย่างเหมาะสม	3.97	0.58	3.96	0.59	0.188
22. ครูจัดสถานที่เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิและ ปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม	3.74	0.55	3.74	0.56	0.062
23. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดีต่อ หน้าผู้อื่นและสาธารณชน	3.96	0.63	3.89	0.56	0.912
รวมเฉลี่ย	4.24	0.27	4.23	0.29	0.355

จากตาราง 24 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการอบรมสั่งสอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

ตาราง 25 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการเป็นแบบอย่างโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
24. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามคำสอนของศาสนา ที่ตนนับถือ	4.14	0.65	4.10	0.63	0.406
25. ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ด้าน การรู้จักประหยัดคอดออม	4.18	0.63	4.19	0.58	0.211
26. ครูอุทิศเวลาให้กับการทำงานในโรงเรียน โดยมีได้ ละทิ้งหน้าที่ของตน	4.29	0.70	4.19	0.75	0.965
27. ครูเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาอย่าง สม่ำเสมอ	4.19	0.68	4.10	0.68	1.071
28. ครูรู้จักแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้อย่างมี เหตุผล	3.74	0.58	3.74	0.56	0.061
29. ครูแต่งกายสะอาดเรียบร้อย สุภาพเหมาะสมกับ กาลเทศะ	4.22	0.48	4.09	0.57	1.739
30. ครูประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยและเป็น คนดี ตามคุณธรรมที่ได้สอนนักเรียน	4.22	0.79	4.16	0.77	0.536
31. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ นักเรียนและผู้คนทั่วไป	4.14	0.79	4.16	0.77	0.264
32. ครูมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือคนอื่นและเพื่อนครูด้วยกัน เมื่อถึงเวลาจำเป็นที่ต้องช่วยเหลือ	4.11	0.79	4.16	0.77	0.530
33. ครูทำตนให้เป็นที่รักไว้วางใจ น่าเลื่อมใสและเป็น ที่ศรัทธาของนักเรียนและบุคคลทั่วไป	4.12	0.80	4.16	0.77	0.396

ตาราง 25 (ต่อ)

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
34. ครูปฏิบัติตามข้อตกลง กฎข้อบังคับของโรงเรียน โดยเคร่งครัด	4.10	0.78	4.16	0.77	0.665
35. ครูไม่ประพฤติตนกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับ บัญชา	4.22	0.79	4.16	0.77	0.536
36. ครูหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกใน หมู่คณะ	4.07	0.67	4.00	0.70	0.784
37. ครูมีบุคลิกภาพดี ไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม ต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน	4.14	0.67	4.10	0.63	0.403
38. ครูไม่กล่าววาจาเสียดสีประชดประชันนักเรียน เมื่อ นักเรียนกระทำความผิด	4.14	0.65	4.10	0.63	0.406
39. ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู นักเรียนและ ผู้ปกครองนักเรียน	4.14	0.65	4.10	0.63	0.406
40. ครูไม่แสดงอารมณ์จู่โจมต่อนักเรียน	4.11	0.64	4.10	0.62	0.125
41. ครูมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ เห็นแก่ ประโยชน์ส่วนรวม	4.30	0.59	4.28	0.57	0.248
42. ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนครู และนักเรียน	4.38	0.57	4.36	0.59	0.371
43. ครูไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน	4.34	0.53	4.34	0.53	0.093
44. ครูดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียน	4.15	0.64	4.14	0.64	0.111

ตาราง 25 (ต่อ)

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
45. ครูช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี	4.11	0.59	4.08	0.61	0.416
46. ครูให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุกครั้งที่โรงเรียน หรือส่วนรวมจัดกิจกรรม	4.14	0.79	4.16	0.77	0.264
รวมเฉลี่ย	4.16	0.44	4.14	0.48	0.348

จากตาราง 25 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการเป็นแบบอย่าง โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติ ไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

ตาราง 26 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
นักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์
เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมและ
รายข้อ

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
47. ครูติดตามผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.03	0.53	4.00	0.50	0.407
48. ครูจัดให้มีการติดตามผลการประพฤติปฏิบัติของ นักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนสม่ำเสมอ	4.03	0.50	4.03	0.44	0.053
49. ครูมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการ ติดตามผลในด้านการพัฒนาการเชิงจริยธรรมของ นักเรียน	3.88	0.41	3.87	0.40	0.122
50. ครูจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมี ความรู้ความสามารถในการประเมินตนเอง	3.90	0.50	3.84	0.49	0.929
51. ครูส่งเสริมให้นักเรียนบันทึกกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์และรายงานให้ครูทราบ	3.68	0.60	3.65	0.57	0.520
52. ครูฝึกให้นักเรียนยอมรับผลการประเมินเพื่อนำมา ปรับปรุงและแก้ไขพฤติกรรมทางจริยธรรมของตนเอง ต่อไป	3.89	0.64	3.83	0.63	0.696
53. ครูฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินตนเองเป็น ระยะๆอย่างสม่ำเสมอ	3.75	0.74	3.74	0.74	0.170
54. ครูจัดให้มีการประเมินและการติดตามผลด้าน คุณธรรม จริยธรรมเพื่อพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐานของ โรงเรียน	3.95	0.66	3.86	0.70	0.864
55. ครูฝึกให้นักเรียนและเพื่อนรู้จักประเมินตนเองใน ด้านการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม	4.00	0.55	3.95	0.58	0.657

ตาราง 26 (ต่อ)

ข้อความ	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
56. ครูจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานทางด้าน คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ	3.82	0.61	3.78	0.60	0.498
57. ครูจัดให้มีการประเมินและติดตามผลด้าน จริยธรรม เพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานของโรงเรียน	3.88	0.64	3.83	0.63	0.531
58. ครูขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองประเมินบุตร หลานตามความเป็นจริง และแจ้งให้โรงเรียนทราบ	3.89	0.52	3.85	0.50	0.644
59. ครูตรวจผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมจาก การบันทึกในแบบบันทึกของนักเรียน	3.85	0.64	3.79	0.60	0.686
60. ครูนำผลการประเมินมาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสิน ผลการเรียนตามหลักสูตร	3.96	0.70	3.99	0.74	0.345
รวมเฉลี่ย	3.89	0.36	3.86	0.35	0.731

จากตาราง 26 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในด้านการติดตามผล โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู เกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งปรากฏผลดังตาราง 27 ถึงตาราง 34

ตาราง 27 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการอบรมสั่งสอน	4.23	0.32	4.26	0.28	4.23	0.34	0.172
2. ด้านการเป็นแบบอย่าง	4.09	0.36	4.22	0.35	4.17	0.40	1.821
3. ด้านการติดตามผล	3.82	0.32	3.91	0.33	3.87	0.34	0.978
รวมเฉลี่ย	4.08	0.32	4.17	0.29	4.13	0.34	0.974

จากตาราง 27 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน

ตาราง 28 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการอบรมสั่งสอน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในสาระการเรียนรู้ที่ตนเอง สอน	4.57	0.50	4.45	0.57	4.47	0.57	0.624
2. ครูสอนโดยเน้นการเปลี่ยนแนวคิด ของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรมทางสังคมมากกว่าผู้ปกครอง	4.00	0.63	4.25	0.63	4.07	0.52	2.381
3. ครูพานักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและ กิจกรรมที่สำคัญทางศาสนา	4.30	0.73	4.07	0.55	4.20	0.61	1.898
4. ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วน ร่วมในการฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ เสียสละ โดยเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี	4.35	0.48	4.33	0.66	4.27	0.58	0.189
5. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบ และเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย	4.46	0.50	4.45	0.50	4.47	0.51	0.011
6. ครูจัดให้มีการอบรมจรรยาบรรณ ตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้ สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	4.24	0.64	4.35	0.55	4.30	0.65	0.441

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
7. ครูพานักเรียนออกไปทำกิจกรรม นอกสถานที่เกี่ยวกับด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น พาไปทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ เวียนเทียน เพื่อขัดเกลาจิตใจ ให้นักเรียนเป็นคนดี	4.22	0.59	4.22	0.61	4.20	0.61	0.009
8. ครูสอนให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อน และบุคคลอื่นอย่างสม่ำเสมอ	4.04	0.51	4.07	0.78	4.00	0.69	0.096
9. ครูสอนให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา และสุภาพอ่อน โยนต่อผู้อื่น	4.22	0.51	4.33	0.48	4.37	0.56	1.001
10. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่พูดจา สุภาพ ไพเราะ ไม่พูดหยาบคายใน หมู่เพื่อนและบุคคลอื่น	4.30	0.55	4.33	0.57	4.47	0.57	0.812
11. ครูอบรมนักเรียนให้รู้จักรักษา สถานที่ของส่วนรวมโดยไม่ขีดเขียน ทำลายทรัพย์สินสมบัติของทางราชการ	4.02	0.71	4.07	0.73	4.07	0.69	0.060
12. ครูสอนให้นักเรียนปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียมประเพณี และ วัฒนธรรมอันดีงาม	4.37	0.57	4.08	0.53	4.23	0.63	3.349*
13. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักสามัคคี มี ความสามัคคีกัน	4.28	0.46	4.38	0.49	4.30	0.47	0.671
14. ครูสอนให้นักเรียนมีวิริยะ อุตสาหะ มีความบากบั่นในการเรียน จนประสบผลสำเร็จ	4.37	0.53	4.35	0.55	4.23	0.57	0.630

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
15. ครูฝึกให้นักเรียนยึดมั่นใน หลักการของการอยู่ร่วมกัน อัน ได้แก่ ความสามัคคี การเสียสละ การให้อภัย	4.43	0.50	4.35	0.48	4.43	0.50	0.489
16. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักฝึกจิตใจมี ให้ชุ่มฉ่ำปราศจากความมัวหมองทั้ง กายและใจ	4.17	0.68	4.40	0.49	4.23	0.57	2.159
17. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักแบ่งปัน เสียสละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือ คนอื่น และผู้ประสบภัยพิบัติอยู่เสมอ	4.26	0.61	4.35	0.55	4.23	0.57	0.529
18. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักกตัญญู กตเวทิต่อผู้มีพระคุณ	4.54	0.50	4.43	0.53	4.47	0.51	0.599
19. ครูเอาใจใส่ ดูแลพฤติกรรม นักเรียนให้มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อ ตนเองและผู้อื่น	4.48	0.75	4.52	0.62	4.27	0.78	1.315
20. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่รู้จัก ประหยัด อวดอ้อม ไม่ฟุ้งเฟ้อ	4.17	0.68	4.40	0.49	4.17	0.59	2.589
21. ครูจัดหาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการ สอนด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน อย่างเหมาะสม	3.82	0.53	4.02	0.60	4.07	0.52	2.177
22. ครูจัดสถานที่เพื่อให้นักเรียนได้ฝึก สมาธิและปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม	3.70	0.59	3.80	0.61	3.77	0.63	0.392

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
23. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความ ประพฤติดีต่อหน้าผู้อื่นและ สาธารณชน	4.02	0.71	4.07	0.73	4.10	0.66	0.116
รวมเฉลี่ย	4.23	0.32	4.26	0.28	4.23	0.34	0.172

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 28 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อ 12 ครูสอนให้นักเรียนปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 29 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุรขีร์รัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการเป็นแบบอย่าง โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
24. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ	4.22	0.63	4.30	0.59	4.23	0.68	0.257
25. ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ด้านการรู้จักประหยัดอดออม	4.13	0.58	4.27	0.48	4.37	0.49	1.991
26. ครูอุทิศเวลาให้กับการทำงานในโรงเรียนโดยมิได้ละทิ้งหน้าที่ของตน	3.89	0.67	4.33	0.67	4.27	0.78	5.697*
27. ครูเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ	4.00	0.56	4.12	0.52	4.00	0.53	0.795
28. ครูรู้จักแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้อย่างมีเหตุผล	3.89	0.43	4.05	0.57	3.93	0.58	1.269
29. ครูแต่งกายสะอาดเรียบร้อย สุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ	3.98	0.49	4.07	0.45	3.93	0.45	0.964
30. ครูประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยและเป็นคนดี ตามคุณธรรมที่ได้สอนนักเรียน	4.15	0.67	4.35	0.55	4.30	0.65	1.398
31. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและผู้คนที่ทั่วไป	4.13	0.45	4.22	0.42	4.30	0.47	1.383
32. ครูมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือคนอื่น และเพื่อนครูด้วยกัน เมื่อถึงเวลาจำเป็นที่ต้องช่วยเหลือ	4.15	0.56	4.30	0.50	4.20	0.55	1.067

ตาราง 29 (ต่อ)

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
33. ครูทำตนให้เป็นที่รักไว้วางใจ นำ เลื่อมใสและเป็นที่ศรัทธาของนักเรียน และบุคคลทั่วไป	4.24	0.60	4.32	0.50	4.27	0.58	0.263
34. ครูปฏิบัติตามข้อตกลง กฎ ข้อบังคับของโรงเรียนโดยเคร่งครัด	4.04	0.56	4.27	0.58	4.03	0.49	2.837
35. ครูไม่ประพฤติตนกระด้าง กระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา	3.83	0.49	3.98	0.34	3.83	0.59	1.917
36. ครูหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดความ แตกแยกในหมู่คณะ	4.09	0.66	4.35	0.52	4.23	0.63	2.567
37. ครูมีบุคลิกภาพดี ไม่แสดงอารมณ์ ที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน	3.91	0.41	4.03	0.55	3.93	0.58	0.807
38. ครูไม่กล่าววาจาเสียดสีประชด ประชันนักเรียน เมื่อนักเรียนกระทำ ความผิด	3.89	0.57	4.12	0.56	4.03	0.61	2.024
39. ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน	4.37	0.49	4.22	0.61	4.17	0.65	1.365
40. ครูไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวต่อ นักเรียน	4.04	0.59	4.23	0.62	4.30	0.65	1.903
41. ครูมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	4.28	0.62	4.23	0.65	4.20	0.66	0.161
42. ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความ เมตตาต่อเพื่อนครูและนักเรียน	4.43	0.50	4.43	0.53	4.47	0.51	0.047

ตาราง 29 (ต่อ)

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
43. ครูไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม ต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครอง นักเรียน	4.30	0.51	4.38	0.56	4.37	0.56	0.290
44. ครูดำรงชีวิตตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเป็น แบบอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียน	4.02	0.65	4.27	0.58	4.17	0.65	2.043
45. ครูช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การ ทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	4.02	0.61	4.15	0.61	4.23	0.57	1.219
46. ครูให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุก ครั้งที่โรงเรียนหรือส่วนรวมจัด กิจกรรม	4.09	0.66	4.27	0.61	4.17	0.65	1.058
รวมเฉลี่ย	4.09	0.36	4.22	0.35	4.17	0.40	1.821

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 29 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการเป็นแบบอย่างโดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อ 26 ครูอุทิศเวลาให้กับการทำงานในโรงเรียน โดยมิได้ละทิ้งหน้าที่ของตน มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 30 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการติดตามผล โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
47. ครูติดตามผลการปฏิบัติด้าน คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอย่าง ต่อเนื่อง	3.83	0.61	4.07	0.58	4.10	0.66	2.645
48. ครูจัดให้มีการติดตามผลการ ประพฤติปฏิบัติของนักเรียนทั้งใน และนอกโรงเรียนสม่ำเสมอ	3.87	0.58	3.77	0.50	3.83	0.59	0.476
49. ครูมีความเข้าใจและเห็น ความสำคัญของการติดตามผลในด้าน การพัฒนาการเชิงจริยธรรมของ นักเรียน	3.70	0.51	3.90	0.54	3.77	0.57	1.958
50. ครูจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริม ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถใน การประเมินตนเอง	3.80	0.50	3.93	0.48	3.87	0.35	1.019
51. ครูส่งเสริมให้นักเรียนบันทึก กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และรายงาน ให้ครูทราบ	3.59	0.58	3.82	0.62	3.73	0.64	1.836
52. ครูฝึกให้นักเรียนยอมรับผลการ ประเมินเพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไข พฤติกรรมทางจริยธรรมของตนเอง ต่อไป	4.02	0.58	3.82	0.70	3.77	0.63	1.859

ตาราง 30 (ต่อ)

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
53. ครูฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินตนเอง เป็นระยะๆอย่างสม่ำเสมอ	3.85	0.47	4.07	0.52	4.07	0.58	2.728
54. ครูจัดให้มีการประเมินและการติดตามผลด้านคุณธรรม จริยธรรมเพื่อพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน	3.98	0.61	3.95	0.72	3.87	0.63	0.263
55. ครูฝึกให้นักเรียนและเพื่อนรู้จักประเมินตนเองในด้านการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม	4.00	0.47	4.00	0.55	4.07	0.58	0.183
56. ครูจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ	3.76	0.52	3.97	0.55	3.83	0.46	2.093
57. ครูจัดให้มีการประเมินและติดตามผลด้านจริยธรรม เพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานของโรงเรียน	3.80	0.45	3.83	0.56	3.80	0.55	0.058
58. ครูขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองประเมินบุตรหลานตามความเป็นจริง และแจ้งให้โรงเรียนทราบ	3.78	0.55	3.83	0.59	3.67	0.48	0.906
59. ครูตรวจผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมจากการบันทึกในแบบบันทึกของนักเรียน	3.74	0.61	3.98	0.68	3.93	0.58	2.013

ตาราง 30 (ต่อ)

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
60. ครุ นำผลการประเมินมาเป็นส่วน หนึ่งในการตัดสินใจผลการเรียนตาม หลักสูตร	3.83	0.44	3.87	0.62	3.93	0.58	0.336
รวมเฉลี่ย	3.82	0.32	3.91	0.33	3.87	0.34	0.978

จากตาราง 30 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

ตาราง 31 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการอบรมสั่งสอน	4.24	0.27	4.20	0.31	4.26	0.27	1.776
2. ด้านการเป็นแบบอย่าง	4.17	0.45	4.07	0.49	4.20	0.47	2.446
3. ด้านการติดตามผล	3.90	0.36	3.82	0.35	3.90	0.36	2.322
รวมเฉลี่ย	4.14	0.33	4.06	0.38	4.15	0.35	2.428

จากตาราง 31 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

ตาราง 32 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
นักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์
เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในสาระการเรียนรู้ที่ตนเอง สอน	4.51	0.50	4.42	0.59	4.49	0.50	0.890
2. ครูสอนโดยเน้นการเปลี่ยนแนวคิด ของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรมทางสังคมมากกว่าผู้ปกครอง	4.12	0.62	4.01	0.67	4.13	0.62	1.291
3. ครูพานักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและ กิจกรรมที่สำคัญทางศาสนา	4.27	0.66	4.21	0.76	4.25	0.68	0.183
4. ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วน ร่วมในการฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ เสียสละ โดยเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี	4.27	0.54	4.24	0.62	4.33	0.56	0.821
5. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบ และเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย	4.45	0.50	4.34	0.48	4.45	0.50	1.823
6. ครูจัดให้มีการอบรมจรรยาบรรณ ตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้ สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	4.27	0.62	4.27	0.63	4.28	0.61	0.023

ตาราง 32 (ต่อ)

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
7. ครูพานักเรียนออกไปทำกิจกรรม นอกสถานที่เกี่ยวกับด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น พาไปทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ เวียนเทียน เพื่อขัดเกลาจิตใจ ให้นักเรียนเป็นคนดี	4.30	0.58	4.30	0.59	4.31	0.59	0.026
8. ครูสอนให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อน และบุคคลอื่นอย่างสม่ำเสมอ	4.00	0.60	3.93	0.56	4.05	0.57	1.670
9. ครูสอนให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา และสุภาพอ่อน โยนต่อผู้อื่น	4.33	0.59	4.25	0.53	4.30	0.59	0.551
10. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่พูดจา สุภาพ ไพเราะ ไม่พูดหยาบคายในหมู่ เพื่อนและบุคคลอื่น	4.34	0.54	4.37	0.53	4.38	0.55	0.109
11. ครูอบรมนักเรียนให้รู้จักรักษา สถานที่ของส่วนรวมโดยไม่ขีดเขียน ทำลายทรัพย์สินสมบัติของทางราชการ	4.04	0.71	4.06	0.68	4.09	0.74	0.107
12. ครูสอนให้นักเรียนปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียมประเพณี และ วัฒนธรรมอันดีงาม	4.33	0.50	4.37	0.48	4.35	0.51	0.126
13. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักสามัคคี มี ความสามัคคีกัน	4.33	0.47	4.25	0.43	4.37	0.49	2.565
14. ครูสอนให้นักเรียนมีวิริยะ อุตสาหะ มีความบากบั่นในการเรียน จนประสบผลสำเร็จ	4.33	0.47	4.24	0.28	4.35	0.48	2.145

ตาราง 32 (ต่อ)

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
15. ครูฝึกให้นักเรียนยึดมั่นใน หลักการของการอยู่ร่วมกัน อัน ได้แก่ ความสามัคคี การเสียสละ การให้อภัย	4.45	0.50	4.34	0.48	4.45	0.50	1.823
16. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักฝึกจิตใจมี ให้ขุนมัวปราศจากความมัวหมองทั้ง กายและใจ	4.22	0.60	4.23	0.64	4.22	0.59	0.020
17. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักแบ่งปัน เสียสละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือ คนอื่น และผู้ประสบภัยพิบัติอยู่เสมอ	4.27	0.57	4.19	0.67	4.32	0.58	1.437
18. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักกตัญญู กตเวทิต่อผู้มีพระคุณ	4.49	0.56	4.40	0.52	4.42	0.55	0.730
19. ครูเอาใจใส่ ดูแลพฤติกรรม นักเรียนให้มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อ ตนเองและผู้อื่น	4.39	0.55	4.37	0.54	4.41	0.55	0.224
20. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่รู้จัก ประหยัด อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อ	4.28	0.60	4.22	0.60	4.30	0.56	0.588
21. ครูจัดหาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการ สอนด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน อย่างเหมาะสม	3.96	0.56	3.96	0.57	3.97	0.61	0.026
22. ครูจัดสถานที่เพื่อให้นักเรียนได้ฝึก สมาธิและปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม	3.73	0.57	3.71	0.55	3.78	0.57	0.617

ตาราง 32 (ต่อ)

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
23. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความ ประพฤติดีต่อหน้าผู้อื่นและ สาธารณชน	3.96	0.64	3.83	0.53	3.96	0.59	1.959
รวมเฉลี่ย	4.24	0.27	4.20	0.31	4.26	0.27	1.776

จากตาราง 32 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการอบรมสั่งสอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

ตาราง 33 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
นักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์
เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการเป็นแบบอย่างโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
24. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตาม คำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ	4.15	0.68	4.06	0.57	4.14	0.66	0.725
25. ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แก่นักเรียน ด้านการรู้จักประหยัด อดออม	4.19	0.66	4.12	0.54	4.26	0.61	1.922
26. ครูอุทิศเวลาให้กับการทำงานใน โรงเรียน โดยมีได้ละทิ้งหน้าที่ของตน	4.33	0.68	4.11	0.70	4.26	0.78	2.397
27. ครูเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญ ทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ	4.15	0.68	3.97	0.69	4.25	0.64	5.781*
28. ครูรู้จักแก้ปัญหาและขจัดความ ขัดแย้ง ได้อย่างมีเหตุผล	3.73	0.59	3.71	0.55	3.78	0.57	0.606
29. ครูแต่งกายสะอาดเรียบร้อย สุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ	4.19	0.47	4.14	0.56	4.06	0.59	1.489
30. ครูประพฤติปฏิบัติตนอยู่ใน ระเบียบวินัยและเป็นคนดี ตาม คุณธรรมที่ได้สอนนักเรียน	4.25	0.79	4.05	0.80	4.26	0.78	2.888
31. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเป็น แบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและผู้คน ทั่วไป	4.16	0.79	4.05	0.75	4.26	0.78	2.459
32. ครูมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือคนอื่น และเพื่อนครูด้วยกัน เมื่อถึงเวลา จำเป็นที่ต้องช่วยเหลือ	4.13	0.80	4.05	0.75	4.26	0.78	2.472

ตาราง 33 (ต่อ)

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
33. ครูทำตนให้เป็นที่รักไว้วางใจ นำ เลื่อมใสและเป็นที่ศรัทธาของนักเรียน และบุคคลทั่วไป	4.15	0.80	4.05	0.75	4.26	0.78	2.443
34. ครูปฏิบัติตามข้อตกลง กฎ ข้อบังคับของโรงเรียนโดยเคร่งครัด	4.11	0.79	4.05	0.75	4.26	0.78	2.521
35. ครูไม่ประพฤติตนกระด้าง กระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา	4.25	0.79	4.05	0.75	4.26	0.78	2.888
36. ครูหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดความ แตกแยกในหมู่คณะ	4.07	0.66	3.91	0.69	4.08	0.72	2.395
37. ครูมีบุคลิกภาพดี ไม่แสดงอารมณ์ ที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน	4.15	0.70	4.05	0.57	4.14	0.66	0.714
38. ครูไม่กล่าววาจาเสียดสีประชด ประชันนักเรียน เมื่อนักเรียนกระทำ ความผิด	4.14	0.68	4.06	0.57	4.14	0.66	0.725
39. ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน	4.15	0.68	4.06	0.57	4.14	0.66	0.725
40. ครูไม่แสดงอารมณ์จุนเจียวต่อ นักเรียน	4.09	0.65	4.13	0.60	4.07	0.64	0.319
41. ครูมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	4.30	0.60	4.22	0.57	4.34	0.56	1.466
42. ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความ เมตตาต่อเพื่อนครูและนักเรียน	4.40	0.55	4.33	0.59	4.37	0.59	0.302

ตาราง 33 (ต่อ)

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
43. ครูไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม ต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครอง นักเรียน	4.34	0.54	4.33	0.53	4.34	0.54	0.031
44. ครูดำรงชีวิตตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเป็น แบบอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียน	4.13	0.65	4.10	0.65	4.19	0.63	0.775
45. ครูช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การ ทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	4.13	0.57	4.01	0.63	4.13	0.59	1.785
46. ครูให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุก ครั้งที่โรงเรียนหรือส่วนรวมจัด กิจกรรม	4.16	0.79	4.05	0.75	4.26	0.78	2.459
รวมเฉลี่ย	4.17	0.45	4.07	0.49	4.20	0.47	2.446

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 33 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการเป็นแบบอย่าง โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 27 ครูเข้าร่วมพิธีกรรม ในวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 34 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
นักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์
เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
47. ครูติดตามผลการปฏิบัติด้าน คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอย่าง ต่อเนื่อง	4.03	0.52	3.98	0.53	4.02	0.48	0.352
48. ครูจัดให้มีการติดตามผลการ ประพฤติปฏิบัติของนักเรียนทั้งใน และนอกโรงเรียนสม่ำเสมอ	4.04	0.51	3.99	0.38	4.06	0.49	0.791
49. ครูมีความเข้าใจและเห็น ความสำคัญของการติดตามผลในด้าน การพัฒนาการเชิงจริยธรรมของ นักเรียน	3.85	0.40	3.86	0.44	3.90	0.35	0.404
50. ครูจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริม ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถใน การประเมินตนเอง	3.93	0.50	3.81	0.45	3.87	0.53	1.439
51. ครูส่งเสริมให้นักเรียนบันทึก กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และรายงาน ให้ครูทราบ	3.70	0.60	3.58	0.55	3.70	0.59	1.719
52. ครูฝึกให้นักเรียนยอมรับผลการ ประเมินเพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไข พฤติกรรมทางจริยธรรมของตนเอง ต่อไป	3.93	0.64	3.77	0.62	3.88	0.64	1.733

ตาราง 34 (ต่อ)

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
53. ครูฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินตนเอง เป็นระยะๆอย่างสม่ำเสมอ	3.75	0.75	3.72	0.75	3.76	0.74	0.124
54. ครูจัดให้มีการประเมินและการติดตามผลด้านคุณธรรม จริยธรรมเพื่อพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน	3.97	0.65	3.78	0.70	3.95	0.69	2.771
55. ครูฝึกให้นักเรียนและเพื่อนรู้จักประเมินตนเองในด้านการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม	4.00	0.55	3.93	0.60	3.97	0.55	0.336
56. ครูจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ	3.82	0.60	3.73	0.56	3.84	0.63	1.128
57. ครูจัดให้มีการประเมินและติดตามผลด้านจริยธรรม เพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานของโรงเรียน	3.91	0.65	3.77	0.62	3.88	0.64	1.536
58. ครูขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองประเมินบุตรหลานตามความเป็นจริง และแจ้งให้โรงเรียนทราบ	3.90	0.53	3.80	0.46	3.90	0.54	1.489
59. ครูตรวจผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมจากการบันทึกในแบบบันทึกของนักเรียน	3.85	0.66	3.75	0.54	3.84	0.65	0.831

ตาราง 34 (ต่อ)

ข้อความ	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
60. ครูนำผลการประเมินมาเป็นส่วน หนึ่งในการตัดสินใจผลการเรียนตาม หลักสูตร	3.97	0.70	3.95	0.72	4.03	0.77	0.437
รวมเฉลี่ย	3.90	0.36	3.82	0.35	3.90	0.36	2.322

จากตาราง 34 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการติดตามผลโดยภาพรวม มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งปรากฏผลดังตาราง 35

ตาราง 35 จำนวนและอันดับที่เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อความ	N = 148	อันดับที่
1. ด้านการอบรมสั่งสอน		
1.1 ควรจัดอบรมค่ายคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้นและต่อเนื่อง	19	1
1.2 ควรจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ	15	2
1.3 ควรเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	14	3
1.4 ควรให้พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้อบรมคุณธรรม จริยธรรมโดยตรง	12	4
1.5 ควรจัดกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมที่หลากหลายและน่าสนใจ	5	5
2. ด้านการเป็นแบบอย่าง		
2.1 ครู และผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างที่ดี	27	1
2.2 รู้จักการปฏิบัติตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดีตาม วิถีประชาธิปไตย	13	2
2.3 ควรปลูกฝังนิสัยด้านความประหยัด โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	6	3
2.4 ยกย่องชมเชยผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน	7	4
3. ด้านการติดตามผล		
3.1 ครู ผู้ปกครอง และชุมชนควรมีการร่วมมือกันติดตามผลด้านคุณธรรมอย่างจริงจัง	17	1
3.2 ควรมีการประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง	10	2
3.3 ควรใช้วิธีการวัดผล ประเมินผล จากเครื่องมือที่หลากหลายตามสภาพที่แท้จริงอย่างต่อเนื่อง	3	3

จากตาราง 35 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจำนวน 148 คน โดยแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการอบรมสั่งสอน ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรจัดอบรมค่ายคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้นและต่อเนื่อง รองลงมาคือ ควรจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านการเป็นแบบอย่าง ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ครู และผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างที่ดี รองลงมาคือ รู้จักการปฏิบัติตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย

3. ด้านการติดตามผล ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ครู ผู้ปกครอง และชุมชนควรมีการร่วมมือกันติดตามผลด้านคุณธรรมอย่างจริงจัง รองลงมาคือ ควรมีการประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
 - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยจำแนกตาม สถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนแตกต่างกัน

2. ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนแตกต่างกัน
3. ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนแตกต่างกัน
4. ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนแตกต่างกัน
5. ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในปีการศึกษา 2553 จำนวน 202 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 202 คน และครู จำนวน 2,497 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 2,699 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน แล้วทำการสุ่มกลุ่มย่อย (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียนอย่างเป็นสัดส่วนด้วยวิธี สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยแบ่งโรงเรียนในแต่ละอำเภอเป็นกลุ่มย่อย (Strata) ตามขนาดของโรงเรียน ได้ผู้อำนวยการโรงเรียน ๆ ละ 1 คน รวม 136 คน และครู 335 คน รวม 471 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยได้รับคำปรึกษาแนะนำจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้อำนวยการโรงเรียนและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแต่ละข้อทั้งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ทดสอบความแตกต่างโดย t-test ที่ระดับ .05 หรือถ้าค่า t มีค่า 1.75 ขึ้นไป ปรากฏว่าแบบสอบถาม 60 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง

1.783 ถึง 3.873 ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.9715

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วเดินทางไปติดต่อขอรับแบบสอบถามด้วยตนเองภายในเวลาที่กำหนด จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมดจำนวน 471 ฉบับ ได้รับกลับคืน 471 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปวิเคราะห์ทางสถิติดังนี้

4.1 ศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 ศึกษาความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยใช้ค่าสถิติ Independent Samples t – test กำหนดค่าสถิติที่นัยสำคัญ .05

4.4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานใช้ค่าสถิติ F- test เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe') กำหนดค่าเฉลี่ยที่ระดับนัยสำคัญ .05

4.5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 สรุปผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการอบรมสั่งสอน รองลงมา คือ ด้านการเป็นแบบอย่าง และด้านการติดตามผลตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบว่าโดยภาพรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมสั่งสอน คือ ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง คือ ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนครูและนักเรียน และด้านการติดตามผล คือ ครูติดตามผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการอบรมสั่งสอน รองลงมา คือด้านการเป็นแบบอย่าง และด้านการติดตามผลตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบว่าโดยภาพรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมสั่งสอน คือ ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง คือ ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนครูและนักเรียน และด้านการติดตามผล คือ ครูจัดให้มีการติดตามผลการประพฤติปฏิบัติของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนสม่ำเสมอ

3. ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการอบรมสั่งสอน รองลงมาคือด้านการเป็นแบบอย่าง และด้านการติดตามผลตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบว่าโดยภาพรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมสั่งสอน คือ ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง คือ ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนครูและนักเรียน และด้านการติดตามผล คือ ครูติดตามผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

4. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

4.1 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบว่า ด้านการติดตามผล ทุกข้อมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการอบรมสั่งสอน คือ ครูเอาใจใส่ ดูแลพฤติกรรมนักเรียนให้มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น และด้านการเป็นแบบอย่าง คือ ครูไม่ประพฤติตนกระด้างกระเดื่องต่อบังคับบัญชา มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

4.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบว่า ทุกข้อทั้งสามด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

5. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

5.1 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบว่า ด้านการติดตามผล ทุกข้อมีการปฏิบัติไม่แตกต่าง ส่วนด้านการอบรมสั่งสอน คือ ครูสอนให้นักเรียนปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม และด้านการเป็นแบบอย่าง คือครูอุทิศเวลาให้กับการทำงานในโรงเรียน โดยมีได้ละทิ้งหน้าที่ของตน มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

5.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบว่า ด้านการอบรมสั่งสอน และด้านการติดตามผล ทุกข้อมีการปฏิบัติไม่แตกต่าง ส่วนในด้านการเป็นแบบอย่าง คือ ครูเข้าร่วมพิธีกรรม

ในวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

6. ผลการตอบแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า คิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่สำคัญอันดับหนึ่งคือ ครู และผู้ปกครอง ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี รองลงมาคือ ควรจัดอบรมค่ายคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้นและต่อเนื่อง และครู ผู้ปกครอง และชุมชนควรมีการร่วมมือกันติดตามผลด้านคุณธรรมอย่างจริงจัง

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีประเด็นค้นพบที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู ผู้วิจัยจึงได้อภิปรายผลดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู เกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในการสอน โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูเห็นความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนนอกจากนี้สภาวะสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นความเสื่อมถอยทางคุณธรรม จริยธรรมของคนในสังคมอาจเป็นต้นเหตุที่ทำให้สังคมไทยก้าวไปสู่จุดวิกฤตได้ ดังนั้น การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนและต้องได้รับการสอดแทรกคุณธรรมตั้งแต่วัยเด็ก ดังนั้นครูผู้มิภาระหน้าที่สำคัญในการอบรมสั่งสอนจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการสอดแทรกและปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อที่จะสามารถหล่อหลอมจิตใจให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมควบคู่ไปกับวิชาความรู้และทักษะความสามารถ มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และสอดแทรกคุณธรรมในเนื้อหาสาระที่สอน เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ที่ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายจิตใจ สติปัญญาความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ พันธุ์โสลี

(2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ครูยังเข้าใจหลักการและวิธีการในการอบรมสั่งสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม และเอาใจใส่นักเรียน เป็นอย่างดีทำให้นักเรียนได้ปรับเปลี่ยนไปตามคุณลักษณะจริยธรรมที่พึงประสงค์ ดังนั้นจึงทำให้ บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนด้านการอบรมสั่งสอนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสงวน กำเลิศทอง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของครูผู้สอนจริยศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดจันทบุรี พบว่าบทบาทของครูผู้สอนจริยศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรม ให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกำแพงแสน จังหวัด จันทบุรี ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง และด้านการติดตามผลอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

2. จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู เกี่ยวกับ บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในด้านการเป็นแบบอย่าง โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูปฏิบัติตน ด้วยความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนครูและนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูเป็นปูชนียบุคคลที่ควร เคารพบูชาและยังมีส่วนสำคัญในการสร้างคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา เพราะการมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นเรื่องภายในจิตที่สะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอก ดังนั้นการแสดงออกของครู ในการปฏิบัติตนต่อเพื่อนครูและนักเรียนด้วยความเป็นกันเองมีความรักความเมตตา โอบอ้อมอารี ซึ่งเป็นแบบอย่างที่นักเรียนสามารถสังเกตได้ตลอดเวลา ดังนั้นจึงทำให้บทบาทของครูในการ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนด้านการเป็นแบบอย่างอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของภวัต โฉมิตตณรงค์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนของครูผู้สอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ บางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนของครูผู้สอนจริยศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็น แบบอย่าง อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเมื่องมนต์ ศรีปีตดา (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของ ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมือง

จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่คาดหวังในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ ด้านการเป็นแบบอย่าง ด้านการติดตามผล และด้านการอบรมสั่งสอน

3. จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู เกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในด้านการติดตามผล โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูติดตามผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูต้องการทราบผลจากการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนว่าสิ่งที่ครูได้อบรมสั่งสอนไปนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 ได้กำหนดว่า การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญในการให้ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และกระจายอำนาจการศึกษาลงไปยังท้องถิ่นโดยตรง โดยเฉพาะสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้จัดการเรียนการสอน ดังนั้นเพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษา คือ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม จำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตลอดจนให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ 2547 : 34) และสอดคล้องกับงานวิจัยของแสงมณี สุวรรณฉัตรกุล (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูสอนจริยศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า บทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูสอนจริยศึกษา ในด้านการติดตามผลอยู่ในระดับมาก

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูเห็นว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์การในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะมีประสบการณ์มากหรือน้อย ครูทุกคนย่อมตระหนักที่จะต้องการจัดการศึกษา และจัดกระบวนการเรียนรู้ตามบทบาทของตนทั้งในด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง และด้านการติดตามผล เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์แผนการศึกษาแห่งชาติ คือ 1) พัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย

จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และ 2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือเป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 : 5) และยังได้ยึดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกรอบในการบริหารและการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก มีหลักการจุดหมายและ มาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ทักษะ เจตคติ คุณธรรมบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทยควบคู่กับการเป็นสากล ซึ่งมีจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าตนเอง และ จัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระศาสนา ศิลปะ จริยธรรม ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ จริยธรรม การนำหลักธรรมศาสนาไปปฏิบัติในการ พัฒนาตนและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การทำความดี ค่านิยมที่พึงงามพัฒนาตนเองอยู่เสมอรวมทั้ง บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบ ด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็น ผู้มีศีลธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถพัฒนาตนเองได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 4 , 5 , 20 , 132 , 134)

5. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู ที่มีต่อบทบาทของครู ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน ซึ่งไม่เป็นไปตาม สมมติฐานการวิจัย การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูเห็นว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียน ขนาดกลาง หรือโรงเรียนขนาดใหญ่ ต่างก็มีจุดมุ่งหมายในการบริหารการจัดการศึกษาทั้งในด้าน การอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง และด้านการติดตามผล และต้องการจัดการเรียนรู้ให้ เป็นไปตามความมุ่งหมายและหลักการตลอดทั้งแนวคิดการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 6 การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และ คุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และแนวการจัด

การศึกษามาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ การศึกษา และในมาตรา 24 (4) การจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญาความรู้ มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานลำดับแรกคือ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักพระพุทธ ศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 : 5)

6. จากการศึกษาข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 มีความคิดเห็นว่าครู และผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งเกิดจากแนวคิดที่ว่าตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครู และผู้ปกครองอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด หากครู และผู้ปกครองประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นักเรียนก็จะซึมซับความดีที่ได้เห็นเป็นประจำจากการปฏิบัติของครู และผู้ปกครองไว้ในจิตใจของตนและนำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพกา สัตยธรรม (2544 : 276) ที่เสนอว่าโรงเรียนซึ่งมีครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนเป็นบุคคลสำคัญเท่ากับบิดามารดาของเด็ก ครูต้องเป็นผู้มีความรู้และหลักปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมแล้วนำคุณธรรมเหล่านั้นมาเป็นแนวทางอบรมสั่งสอนให้แก่ลูกศิษย์ในทุกโอกาสที่ทำได้ขณะเดียวกันก็ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรเชษฐ์ ชีระมณี (2548 : 74) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างจริยธรรมของสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลการจัดจริยศึกษาดีเด่นระดับประถมศึกษาในภาคใต้ พบว่าการสร้างจริยธรรมให้ประสบผลสำเร็จนั้น ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนคือครูและผู้บริหารควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เพราะเด็กจะได้เลียนแบบและใช้ครูเป็นตัวแบบในการกำหนดบุคลิกภาพของตนเอง เมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะลำดับรองลงมา มีความคิดเห็นว่าควรจัดอบรมค่ายคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้น เนื่องจากการเข้าค่ายคุณธรรมนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงจากพระวิทยากรผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติที่ต้องการปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม มุ่งพัฒนาผู้เรียนและคนไทยทุกคน ให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา

ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 : 50) ส่วนความคิดเห็นที่ว่า ครู ผู้ปกครอง และชุมชนควรมีการร่วมมือกันติดตามผลด้านคุณธรรมอย่างจริงจัง ทุกฝ่ายควรมีการติดตามพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน โดยครู ผู้ปกครอง และชุมชนต้องช่วยกันสอดส่องดูแล ติดตามประสานงานกันอย่างใกล้ชิดเพื่อมิให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าบทบาทของครูด้านการอบรมสั่งสอน ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าครูสอนโดยการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยมีกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการฝึกฝนตนเอง ได้พัฒนาพฤติกรรมอุปนิสัย บุคลิกภาพ ตลอดจนทั้งคุณธรรมในจิตใจให้เป็นผู้มีความประพฤติดีมีคุณธรรม จริยธรรม ทั้งในและนอกโรงเรียนอย่างเหมาะสม

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าบทบาทของครูด้านการเป็นแบบอย่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่า ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนครูและนักเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ครูคือปูชนียบุคคลเป็นบุคคลที่ควรเคารพบูชา ดังนั้นครูควรเป็นต้นแบบหรือแม่แบบในด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี สุภาพเรียบร้อย เป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธาและนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

1.3 จากผลการวิจัยพบว่าบทบาทของครูด้านการติดตามผล ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่า ครูติดตามผลการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด การติดตามผลมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ทราบว่าสิ่งที่ครูได้กระทำไปนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ดังนั้นครูควรติดตามผลการประพฤติปฏิบัติของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอจริงจังต่อเนื่องเป็นรูปธรรม รวมถึงมีการประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าการประสานความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สร้างความต่อเนื่องของการ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน เนื่องจากการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเป็นการพัฒนา ผู้เรียนเพื่อให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ถาวร ดังนั้นจึงควรที่จะต้องได้รับความร่วมมือจาก ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างความต่อเนื่องของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หากโรงเรียนดำเนินการ โดยลำพังก็ยากที่จะส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้บังเกิดผลอย่างมี ประสิทธิภาพ

1.5 จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูมีความคิดเห็นจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าครู และผู้ปกครองต้องเป็น แบบอย่างที่ดี เนื่องจากครูและผู้ปกครองเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากกว่าคนอื่นๆ ดังนั้นครู และผู้ปกครองควรประพฤติตนเป็นแม่แบบ เป็นต้นแบบ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนทุกคน ทั้งทางด้านกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เพื่อให้เกิดคุณลักษณะนิสัยที่ดีงามแก่ผู้เรียน

1.6 จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูมีความคิดเห็นจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรจัดอบรมค่ายคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้นและต่อเนื่อง ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดค่ายคุณธรรมโดยการนิมนต์พระสงฆ์ หรือเชิญผู้รู้ในชุมชนมาร่วมอบรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ จริงช่วยกล่อมเกลாதทางด้านจิตใจ ทั้งนี้การอบรมทางด้านคุณธรรมจะมีผลต่อจิตใจ ความคิด ความเชื่อและพฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

1.7 จากผลการวิจัยนี้ น่าจะเป็นแนวทางให้บุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองให้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 6 ที่ต้องการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ตามความต้องการของสังคม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยบทบาทของครูที่ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาเฉพาะกรณีเพียง โรงเรียนเดียว เพื่อที่จะได้ทราบถึงความต้องการที่จะ พัฒนาคุณภาพของนักเรียนในแต่ละพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการของชุมชนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดกับผู้เรียนอย่างถาวร

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ วิวัฒน์ธนศิษฐ์. (2545). การศึกษาองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- กรมวิชาการ. (2539). คู่มือการสร้างเครื่องวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2545 ก). สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). คู่มือการส่งเสริมค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และวินัยระดับ
ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2547). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ
- . (2550). 8 คุณธรรมพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- . (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กาญจนา ศรีกาพิสินธุ์. (2535). การบริหารงานกิจการนักเรียน เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : ประสานมิตร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550) การศึกษาวันนี้. นิตยสารเดอะเนชั่น. 26 (14 : กันยายน) : 25-26.
- ขวัญใจ พลอยล้อมเพชร. (2541). บทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนของครูผู้สอน
จริยศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ
จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฉลอง จະระ. (2547). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. การศึกษา
ค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

- ทองจันทร์ สังขเสนากุล. (2550). บทบาทของครูในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ทิสนา แคมมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การ ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดเสริมสินพีเรสซิสเต็ม.
- ธีรรัตน์ กิจจาร์ภย์. (2542). คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร. เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์.
- นารายณ์ นาคปนทอง. (2545). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาจริยธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2540). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- ผกา ลัดยธรรม. (2544). คุณธรรมของครู. กรุงเทพฯ : พลอยเพลท.
- (2550). คุณธรรมของครู. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระเทพวิสุทธิเมธี. (พระพุทธานุสสิริ). (2527). ธรรมสำหรับครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ การศาสนา.
- พระธรรมปิฎก. (ป.อ. ปยุตโต). (2540). พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม. กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กฟผ.
- พระมหาเมื่องมนต์ ศรีปิตตา. (2549). บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการส่งเสริม จริยธรรม นักเรียนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษาที่ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.” (2545, 19 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 119 ตอนที่ 123 ก.

- “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553.” (2553, 18 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 127 ตอนพิเศษ 98 ง.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2544). ความรู้คู่คุณธรรม รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภวัต โนมิตตรงค์. (2547). บทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัฐดาว พิศาลพงศ์. (2546). การพัฒนาจริยธรรมเริ่มต้นที่เด็กปฐมวัย. นครปฐม : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นานมี.
- ฤกษ์ชัย คุณูปการ. (2539). หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรม. พิษณุโลก : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก.
- ละมัย สุวรรณสิงห์. (2547). การเปรียบเทียบคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความกตัญญูต่อเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีการอบรมเลี้ยงดู เขavn ปัญญาและเขavnอารมณ์ที่แตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วริยา ชินวรรณ. (2546). จริยธรรมในวิชาชีพ. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- วีระ เพ็ญศรี. (2545). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สปอ. พนัสนิคม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วีระศักดิ์ สมานชาติ. (2547). สภาพการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มุริรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. อัดสำเนา.

- ศวิณี ปาละวงษ์ ฌ อยุชยา (2544). การศึกษาปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของครู
 ให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร.
 วิทยานิพนธ์ กศม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศีลธรรม โพนนะทา. (2546). การพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
 กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 มหาสารคาม.
- สงวน กำเนิดทอง. (2542). บทบาทของครูผู้สอนจริยศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียน
 ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัด
 จันทบุรี. งานนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สาโรช บัวศรี. (2532). จริยธรรม. สารานุกรมการศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : ครูสภา
 ลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559
 พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2542). เอกสารชุดการส่งเสริมประสิทธิภาพและ
 จริยธรรมในองค์กร (14 เล่ม). พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : กองกลางสำนักงาน
 คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานเลขาธิการครูสภา. (2541). แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539.
 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครูสภาลาดพร้าว.
- สุเทพ พันธุ์โสลี (2550). บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนระดับ
 ประถมศึกษา โรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2.
 งานนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุรเชษฐ์ ชีระมณี. (2548). รายงานการวิจัยการสร้างจริยธรรมของสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลการ
 จัดจริยศึกษาดีเด่นระดับประถมศึกษาในภาคใต้. สงขลา : คณะวิทยาการจัดการ
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.
- แสงมณี สุวรรณฉัตรกุล. (2546). บทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูสอนจริยศึกษา
 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังน้ำเย็นจังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
 (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.

- อัมรา เล็งเริงสินธุ์. (2542). **คุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2550). **คุณธรรมนำความรู้ รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Campbell, E. , & Thiessen, D. (2001, April 10-14). " Perceived on the Ethical Bases of Moran Agency in Teaching." **Educational Research Association**. 143 :150. Available : ED453203.
- Enciso, R.P. (2000). "Perceptions of Student Discipline : Viewpoints of Student, Teacher, and Administrators." **Masters Abstracts International**. Washington State University.
- Henson, R. K. (2000, November 15-17) " Perceived Responsibility of Prospective Teacher for the Moral Development of their Student." **Educational Research Association**. 14 : 150. Available : ED447131.
- Kent, I.L. (1974). Moral Development Research : A Case Study of Scientific Cultural Bias. **Human Development**. 9(17) : 81-106.
- Kohlberg, L. (1980). **The Psychology of Moral Development**. New York : Harper and Row.
- Mackenzie, H. K. (1980). **A Study of the Moral Development of Adolescents**. Unpublished M. A. Dissertation. University of London.
- Piaget, J. (1965). **The Moral Judgement of the Child**. New York : Basic Book.
- Tirri, K. (1997). "How Finnish Teachers Identify and Solve Moral Dilemmas at School : A Case Study." **Dissertation Abstracts International**. Hong Kong Univerity (112-131).
- Tuggle, D.L. (1997). "Sudent Discipline : Effects of Teachers' Pupil Control Ideology and The School' Organizational Health." **Dissertation Abstracts International**. University go Montana.
- Warshow, R. (1978). "Moral Reasoning of Children in Fourth and Sixth Grades in Two Different Educational Environment," **Dissertation Abstracts International**. 39 (5) 1450-14561-A.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

หนังสือขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

หนังสือขออนุญาตแจกเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๑๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๖ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณสัญญา เสาวกุล

ด้วย นายสมศักดิ์ อ้นภักดี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต ๑ โดยมี รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและ ประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการ วิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๑๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จิระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๖ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณวรพันธ์ พลเดช

ด้วย นายสมศักดิ์ อ้นภักดี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต ๑ โดยมี รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและ ประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการ วิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๑๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จิระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๖ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณพิกุล จินปรีชา

ด้วย นายสมศักดิ์ อ้นภักดี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต ๑ โดยมี รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๑๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๘ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต ๓

ด้วย นายสมศักดิ์ อ้นภักดี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต ๑ โดยมี รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กับ กลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นายสมศักดิ์ อ้นภักดี ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับ กำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ตั๋ว ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๔๐๘๔/ ๘๒๖

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓
ถนนสืบสหการ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๑๑๐

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัด

ด้วย นายสมศักดิ์ อ้นภักดี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓” ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓ จึงแจ้งให้โรงเรียนให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาผู้ทำการวิจัยตามที่เห็นสมควร ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายเสนาะ แก้วมุกดา)

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปฏิบัติราชการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓

งานบริหารทั่วไป

กลุ่มอำนวยการ

โทร. ๐๔๔-๖๓๓๓๖๙๐

โทรสาร ๐๔๔-๖๓๑๕๔๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๑๐๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจักษ์ศิลปาคมบุรีรัมย์เขต ๑

ด้วย นายสมศักดิ์ อ้นภักดี ระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจักษ์ศิลปาคมบุรีรัมย์เขต ๑ โดยมี รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์โดยการนี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ แจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าวจึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖
โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ 04082 / 1173

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
50 ถนนอิสาน บร 31000

14 มีนาคม 2554

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัด ทุกแห่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายสมศักดิ์ อ้นภักดี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง บทบาทของครู ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยมี รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยการนี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้อง ในการศึกษาวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จึงแจ้งผู้อำนวยการโรงเรียน ในสังกัด ทุกแห่ง ทราบ เพื่ออนุญาตให้นักศึกษาดังกล่าวเข้าเก็บข้อมูลกับบุคลากรในโรงเรียนของท่านได้ตาม ความเหมาะสมต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นางวิไลลักษณ์ จุลสริน)

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

กลุ่มอำนาจการ

กลุ่มงานประสานงาน

โทร. 0 4461 1402

โทรสาร 0 4462 0277

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของ
ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามถึงบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยกำหนดบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนไว้ 3 ด้าน คือ

1. ด้านการอบรมสั่งสอน
2. ด้านการเป็นแบบอย่าง
3. ด้านการติดตามผล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. แบบสอบถามนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สำหรับใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ให้ถูกต้องเหมาะสมเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ ดังนั้น จึงขอให้ท่านตอบแบบสอบถามตามสภาพที่เป็นจริง

นายสมศักดิ์ อ้นภักดี

นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. สถานภาพตำแหน่ง
 - () ผู้อำนวยการ โรงเรียน
 - () ครู
2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
 - () ประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี
 - () ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป
3. ขนาดของโรงเรียน
 - () ขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน
 - () ขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 121-300 คน
 - () ขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามถึงบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยกำหนดบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนไว้ 3 ด้าน คือ

1. ด้านการอบรมสั่งสอน
2. ด้านการเป็นแบบอย่าง
3. ด้านการติดตามผล

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแบบสอบถามของแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตารางที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านในแต่ละข้อ เพียง 1 ช่องเท่านั้น โดยให้ท่านแสดงความคิดเห็นต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

ความหมายของตัวเลข ตัวเลขที่บอกระดับของบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

ระดับ 5	หมายถึง	เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่ในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง	เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ที่	บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	ระดับความเห็นด้วย				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
ด้านการอบรมสั่งสอน						
1	ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในสาระการ เรียนรู้ที่ตนเองสอน					
2	ครูสอนโดยเน้นการเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียนให้ สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรมทางสังคมมากกว่า ผู้ปกครอง					
3	ครูพานักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมที่สำคัญทาง ศาสนา					
4	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการฝึกฝน ตนเองให้เป็นผู้เสียสละ โดยเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี					
5	ครูสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่องาน ที่ได้รับมอบหมาย					
6	ครูจัดให้มีการอบรมจรรยาบรรณตามประเพณีไทยแก่ นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้					
7	ครูพานักเรียนออกไปทำกิจกรรมนอกสถานที่เกี่ยวกับ ด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น พาไปทำบุญตักบาตร ฟัง เทศน์ เวียนเทียน เพื่อขัดเกลาจิตใจให้นักเรียนเป็นคนดี					
8	ครูสอนให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่นอย่าง สม่ำเสมอ					
9	ครูสอนให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา และสุภาพ อ่อนโยนต่อผู้อื่น					
10	ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่พูดจาสุภาพ ไพเราะ ไม่พูด หยาบคายในหมู่เพื่อนและบุคคลอื่น					

ที่	บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	ระดับความเห็นด้วย				
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
11	ครูอบรมนักเรียนให้รู้จักรักษาสถานที่ของส่วนรวมโดย ไม่ขีดเขียนทำลายทรัพย์สินสมบัติของทางราชการ					
12	ครูสอนให้นักเรียนปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม					
13	ครูสอนให้นักเรียนรู้จักสามัคคี มีความสมานฉันท์					
14	ครูสอนให้นักเรียนมีวิริยะ อุตสาหะ มีความบากบั่นใน การเรียนจนประสบผลสำเร็จ					
15	ครูฝึกให้นักเรียนยึดมั่นในหลักธรรมของการอยู่ร่วมกัน อันได้แก่ ความสามัคคี การเสียสละ การให้อภัย					
16	ครูสอนให้นักเรียนรู้จักฝึกจิตใจมิให้ขุ่นมัวปราศจาก ความมัวหมองทั้งกายและใจ					
17	ครูสอนให้นักเรียนรู้จักแบ่งปัน เสียสละทรัพย์สินส่วนตัว เพื่อช่วยเหลือคนอื่น และผู้ประสบภัยพิบัติอยู่เสมอ					
18	ครูสอนให้นักเรียนรู้จักกตัญญูกตเวที ต่อผู้มีพระคุณ					
19	ครูเอาใจใส่ ดูแลพฤติกรรมนักเรียนให้มีความซื่อสัตย์ สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น					
20	ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่รู้จักประหยัดคอดออม ไม่ ฟุ่มเฟือย					
21	ครูจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามา ใช้ในการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนอย่าง เหมาะสม					
22	ครูจัดสถานที่เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิและปฏิบัติ ธรรมอย่างเหมาะสม					
23	ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดีต่อหน้า ผู้อื่นและสาธารณชน					

ที่	บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	ระดับความเห็นด้วย				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ด้านการเป็นแบบอย่าง						
24	ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ					
25	ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ด้านการรู้จักประหยัดคอดออม					
26	ครูอุทิศเวลาให้กับการทำงานในโรงเรียน โดยมีได้ละทิ้งหน้าที่ของตน					
27	ครูเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ					
28	ครูรู้จักแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้อย่างมีเหตุผล					
29	ครูแต่งกายสะอาดเรียบร้อย สุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ					
30	ครูประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยและเป็นคนดีตามคุณธรรมที่ได้สอนนักเรียน					
31	ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและผู้คนทั่วไป					
32	ครูมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือคนอื่นและเพื่อนครูด้วยกัน เมื่อถึงเวลาจำเป็นที่ต้องช่วยเหลือ					
33	ครูทำตนให้เป็นที่รักไว้วางใจ น่าเลื่อมใสและเป็นที่ศรัทธาของนักเรียนและบุคคลทั่วไป					
34	ครูปฏิบัติตามข้อตกลง กฎข้อบังคับของโรงเรียนโดยเคร่งครัด					
35	ครูไม่ประพฤติตนกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา					
36	ครูหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกในหมู่คณะ					

ที่	บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	ระดับความเห็นด้วย				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
37	ครูมีบุคลิกภาพดี ไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อ เพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน					
38	ครูไม่กล่าววาจาเสียดสีประชดประชันนักเรียน เมื่อ นักเรียนกระทำความผิด					
39	ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู นักเรียนและ ผู้ปกครองนักเรียน					
40	ครูไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวต่อนักเรียน					
41	ครูมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม					
42	ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนครูและ นักเรียน					
43	ครูไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน					
44	ครูดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียน					
45	ครูช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไป ด้วยดี					
46	ครูให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุกครั้งที่โรงเรียนหรือ ส่วนรวมจัดกิจกรรม					
ด้านการติดตามผล						
47	ครูติดตามผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมของ นักเรียนอย่างต่อเนื่อง					
48	ครูจัดให้มีการติดตามผลการประพฤติปฏิบัติของ นักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนสม่ำเสมอ					

ที่	บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	ระดับความเห็นด้วย				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
49	ครูมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการติดตามผล ในด้านการพัฒนาการเชิงจริยธรรมของนักเรียน					
50	ครูจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถในการประเมินตนเอง					
51	ครูส่งเสริมให้นักเรียนบันทึกกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และรายงานให้ครูทราบ					
52	ครูฝึกให้นักเรียนยอมรับผลการประเมินเพื่อนำมา ปรับปรุงและแก้ไขพฤติกรรมทางจริยธรรมของตนเอง ต่อไป					
53	ครูฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินตนเอง เป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ					
54	ครูจัดให้มีการประเมินและการติดตามผลด้านคุณธรรม จริยธรรมเพื่อพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน					
55	ครูฝึกให้นักเรียนและเพื่อนรู้จักประเมินตนเองในด้าน การปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม					
56	ครูจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ					
57	ครูจัดให้มีการประเมินและติดตามผลด้านจริยธรรม เพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานของโรงเรียน					
58	ครูขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองประเมินบุตรหลานตาม ความเป็นจริง และแจ้งให้โรงเรียนทราบ					
59	ครูตรวจผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมจากการ บันทึกในแบบบันทึกของนักเรียน					
60	ครูนำผลการประเมินมาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินผล การเรียนตามหลักสูตร					

ตอนที่ 3 ท่านมีความคิดเห็น ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในแต่ละด้านอย่างไรบ้าง

1. ด้านการอบรมสั่งสอน

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านการเป็นแบบอย่าง

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการติดตามผล

.....

.....

.....

.....

.....

4. ความเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม
 นายสมศักดิ์ อ้นภักดี
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ค

คำอธิบายจำแนกของแบบสอบถาม

ตาราง 36 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ข้อความ	t	Sig. (2-tailed)
1. ครูสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน	2.705	0.018
2. ครูสอนโดยเน้นการเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรมทางสังคมมากกว่าผู้ปกครอง	2.121	0.078
3. ครูพานักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมที่สำคัญทางศาสนา	2.931	0.015
4. ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้เสียสละ โดยเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี	2.705	0.018
5. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย	2.755	0.016
6. ครูจัดให้มีการอบรมจรรยาบรรณตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	1.922	0.103
7. ครูพานักเรียนออกไปทำกิจกรรมนอกสถานที่เกี่ยวกับด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น พาไปทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ เวียนเทียน เพื่อขัดเกลาจิตใจให้นักเรียนเป็นคนดี	2.828	0.030
8. ครูสอนให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่นอย่างสม่ำเสมอ	2.330	0.042
9. ครูสอนให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา และสุภาพอ่อนโยนต่อผู้อื่น	2.931	0.015
10. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่พูดจาสุภาพ ไพเราะ ไม่พูดหยาบคายในหมู่เพื่อนและบุคคลอื่น	2.828	0.030
11. ครูอบรมนักเรียนให้รู้จักรักษาสถานที่ของส่วนรวมโดยไม่ขีดเขียนทำลายทรัพย์สินสมบัติของทางราชการ	2.330	0.042
12. ครูสอนให้นักเรียนปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม	2.828	0.030
13. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักสามัคคี มีความสามัคคีกัน	3.873	0.008
14. ครูสอนให้นักเรียนมีวิริยะ อุตสาหะ มีความบากบั่นในการเรียนจนประสบผลสำเร็จ	2.711	0.022

ตาราง 36 (ต่อ)

ข้อความ	t	Sig. (2-tailed)
15. ครูฝึกให้นักเรียนยึดมั่นในหลักธรรมของการอยู่ร่วมกัน อันได้แก่ ความสามัคคี การเสียสละ การให้อภัย	2.032	0.063
16. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักฝึกจิตใจมิให้ขุ่นมัวปราศจากความมัวหมองทั้งกายและใจ	2.705	0.018
17. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักแบ่งปัน เสียสละทรัพย์ส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือคนอื่น และผู้ประสบภัยพิบัติอยู่เสมอ	2.121	0.78
18. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักกตัญญูกตเวที ต่อผู้มีพระคุณ	1.890	0.081
19. ครูเอาใจใส่ ดูแลพฤติกรรมนักเรียนให้มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น	2.330	0.042
20. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่รู้จักประหยัดคอดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อ	2.828	0.030
21. ครูจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนอย่างเหมาะสม	1.922	0.103
22. ครูจัดสถานที่เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิและปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม	2.931	0.015
23. ครูยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดีต่อหน้าผู้อื่นและสาธารณชน	3.873	0.008
24. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ	1.992	0.103
25. ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ด้านการรู้จักประหยัดคอดออม	3.104	0.008
26. ครูอุทิศเวลาให้กับการทำงานในโรงเรียน โดยมีได้ละทิ้งหน้าที่ของตน	2.032	0.063
27. ครูเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ	1.783	0.098
28. ครูรู้จักแก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้งได้อย่างมีเหตุผล	2.395	0.032
29. ครูแต่งกายสะอาดเรียบร้อย สุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ	3.057	0.009
30. ครูประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยและเป็นคนดี ตามคุณธรรมที่ได้สอนนักเรียน	2.282	0.030

ตาราง 36 (ต่อ)

ข้อความ	t	Sig. (2-tailed)
31. ครูปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและผู้คนทั่วไป	2.121	0.078
32. ครูมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือคนอื่นและเพื่อนครูด้วยกัน เมื่อถึงเวลาจำเป็นที่ต้องช่วยเหลือ	2.395	0.032
33. ครูทำตนให้เป็นที่รักไว้วางใจ น่าเลื่อมใสและเป็นที่ศรัทธาของนักเรียนและบุคคลทั่วไป	2.121	0.078
34. ครูปฏิบัติตามข้อตกลง กฎข้อบังคับของโรงเรียนโดยเคร่งครัด	2.828	0.030
35. ครูไม่ประพฤติตนกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา	2.330	0.042
36. ครูหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกในหมู่คณะ	2.931	0.015
37. ครูมีบุคลิกภาพดี ไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนครูนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน	3.873	0.008
38. ครูไม่กล่าววาจาเสียดสีประชดประชันนักเรียน เมื่อนักเรียนกระทำความผิด	2.349	0.035
39. ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน	2.121	0.078
40. ครูไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวต่อนักเรียน	2.368	0.034
41. ครูมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	2.789	0.015
42. ครูปฏิบัติตนด้วยความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนครูและนักเรียน	1.890	0.081
43. ครูไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนครูนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน	2.550	0.024
44. ครูดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียน	2.330	0.042
45. ครูช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	2.687	0.019
46. ครูให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุกครั้ง ที่โรงเรียนหรือส่วนรวมจัดกิจกรรม	2.705	0.018
47. ครูติดตามผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	2.828	0.030

ตาราง 36 (ต่อ)

ข้อความ	t	Sig. (2-tailed)
48. ครูจัดให้มีการติดตามผลการประพฤติปฏิบัติของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนสม่ำเสมอ	2.076	0.058
49. ครูมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการติดตามผลในด้านการพัฒนาการเชิงจริยธรรมของนักเรียน	2.121	0.078
50. ครูจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการประเมินตนเอง	2.159	0.063
51. ครูส่งเสริมให้นักเรียนบันทึกกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และรายงานให้ครูทราบ	2.368	0.034
52. ครูฝึกให้นักเรียนยอมรับผลการประเมินเพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไขพฤติกรรมทางจริยธรรมของตนเองต่อไป	2.032	0.063
53. ครูฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินตนเอง เป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ	1.922	0.103
54. ครูจัดให้มีการประเมินและการติดตามผลด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน	1.890	0.081
55. ครูฝึกให้นักเรียนและเพื่อนรู้จักประเมินตนเองในด้านการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม	2.330	0.042
56. ครูจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ	1.890	0.081
57. ครูจัดให้มีการประเมินและติดตามผลด้านจริยธรรม เพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานของโรงเรียน	2.931	0.015
58. ครูขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองประเมินบุตรหลานตามความเป็นจริง และแจ้งให้โรงเรียนทราบ	1.783	0.098
59. ครูตรวจผลการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมจากการบันทึกในแบบบันทึกของนักเรียน	2.755	0.016
60. ครูนำผลการประเมินมาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินผลการเรียนตามหลักสูตร	2.931	0.015

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ง

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 60

Alpha = .9715

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายสมศักดิ์ อึ้งภักดี
วันเดือนปีเกิด	2 มกราคม 2516
สถานที่เกิด	บ้านลุมปุ๊ก ตำบลลุมปุ๊ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	92 หมู่ 5 ตำบลหนองปล่อง อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ 31110
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู คศ. 1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านตาเหล็ง ตำบลหนองปล่อง อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2528 ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองตลุมปุ๊ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2531 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบัวหลวงวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2534 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบัวหลวงวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2537 ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาสังคมศึกษา วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ พ.ศ. 2554 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์